

**T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**

**ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN OKUMA İLGİ VE
ALİŞKANLIKLARININ İNCELENMESİ
(KIRIKKALE İLİ ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Suphi Güneş ALAMDAR**

**Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Mesiha TOSUNOĞLU**

Kırıkkale – 2015

ONAY

Suphi Güneş ALAMDAR tarafından hazırlanan “Ortaokul Öğrencilerinin Okuma İlgisi ve Alışkanlıklarının İncelenmesi (Kırıkkale İli Örneği)” başlıklı bu çalışma, 05/06/2015 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda (oybirliği/oyçokluğu) ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Türkçe Eğitimi Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Deniz MELANLIOĞLU (Başkan)

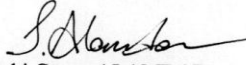
Yrd. Doç. Dr. Ümmühan BİLGİN TOPÇU (Üye)

Yrd. Doç. Dr. Mesiha TOSUNOĞLU (Danışman)

KİŞİSEL KABUL

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Ortaokul Öğrencilerinin Okuma İlgi ve Alışkanlıklarının İncelenmesi (Kırıkkale İli Örneği)” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve faydalandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak faydalanılmış olduğunu belirtir ve bunu şeref ve haysiyetimle doğrularım.

05.06.2015

Suphi Güneş ALAMDAR

ÖN SÖZ

Okuma, bireyin yaşamı boyunca en çok ihtiyaç duyduğu becerilerden biridir. Günümüzde teknolojinin ulaştığı seviye sayesinde bilgi, çok hızlı iletilmekte ve güncellenmektedir. Toplumlar, bu hızlı ilerlemeye ayak uydurmak için okuma alışkanlığı kazanmış bireylere sahip olmalıdır. Yetiştirdiği bireylere bu alışkanlığı kazandıramayan toplumlar, az gelişmişlik sorununu çözemezler. Az gelişmişlik sorunundan kurtulmak isteyen ülkeler, okuma alışkanlığı konusuna ciddiyle eğilmelidir. Bu sorundan kurtulmak için öncelikle bireylere bu bilinç aşılmalıdır. Okumanın öneminin farkında olan birey, okumayı gereklilik olarak görerek alışkanlığa dönüştürecektir. Bu bilincin kazanılmasında birçok faktör etkili olmaktadır.

Araştırmamıza konu olan ortaokul öğrencileri yaşları itibarıyla önemli bir dönemdedir. Öğrencilerin kişisel özelliklerinin şekillenmeye başladığı bu dönemde kazanılan davranışlar yaşam boyu sürmektedir. Gelişim çağındaki birey, okuma alışkanlığını kazanamazsa yetişkinlik döneminde bu alışkanlığı kazanması çok zordur. Birçok faktör etkili olsa da özellikle aile ve öğretmenler, öğrenciye okuma alışkanlığını kazanmasında bilinçli bir şekilde yol göstermelidir.

Bu araştırmada ortaokul öğrencilerinin okuma ilgi ve alışkanlıklarının düzeyi ve bu alışkanlıkları etkileyen faktörler tespit edilmiş olup çıkan sonuçlara göre öneriler getirilmiştir.

Araştırma sürecinde ilgisini esirgemeyen, öneri ve görüşleriyle yol gösteren hocam Yrd. Doç. Dr. Mesiha TOSUNOĞLU'na, istatistiksel çözümlenlerdeki yardımlarından dolayı Yrd. Doç. Dr. Mehmet KATRANCI'ya, tez yazım sürecindeki desteklerinden dolayı Doç. Dr. Mustafa BALCI'ya, Doç. Dr. Deniz MELANLIOĞLU'na, Yrd. Doç. Dr. Salim PİLAV'a, Yrd. Doç. Dr. İbrahim GÜLTEKİN'e ve Arş. Gör. Fatih ARSLAN'a; uygulamalarda yardımcı olan okul yöneticilerine ve öğretmenlere; desteğini esirgemeyen aileme teşekkür ediyorum.

Suphi Güneş ALAMDAR

ÖZET

ALAMDAR, Suphi Güneş. Ortaokul Öğrencilerinin Okuma İlgi ve Alışkanlıklarının İncelenmesi (Kırıkkale İli Örneği), Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale, 2015.

Bu araştırmada, ortaokul öğrencilerinin okuma ilgi ve alışkanlıklarının düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır.

Araştırmanın evrenini Kırıkkale merkezinde bulunan ortaokul öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini 2011-2012 eğitim öğretim yılında Kırıkkale ili Merkez ilçesinde bulunan random (rastgele) yöntemle seçilen ortaokullarda okuyan 7. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklemdaki öğrencilerin 254'ü kız, 261'i erkek olmak üzere toplam 515 kişidir.

Araştırmadaki veriler, örneklemi oluşturan öğrencilerin "Okuma İlgi ve Alışkanlıkları Anketi"ne verdikleri cevaplardan elde edilmiştir. Toplanan verilerin analizinde betimsel istatistik (frekans, yüzde, aritmetik ortalama) kullanılmıştır. Veriler, SPSS 20.0 (Statistic Package for Social Science) programı kullanılarak analiz edilmiştir.

Araştırmanın sonucunda öğrencilerin okuma etkinliği yerine teknolojiyi eğlence amaçlı kullanmayı daha çok tercih ettikleri, ders ve sınavların yoğunluğundan dolayı yeterince kitap okuyamadıkları tespit edilmiştir. Öğrencileri okumaya en çok aile ve öğretmenler yönlendirmektedir. Öğrencilerin belirli bir zamandan ziyade fırsat buldukça kitap okudukları, kitap okumaya ise haftalık çok süre ayırmadıkları tespit edilmiştir. Öğrenciler tarafından en çok roman/hikâye türünde ve macera konulu kitaplar tercih edilmektedir. Öğrenciler, kitap okumanın bireye faydalı olduğu bilincindedir. Kız öğrencilerin okuma ilgi ve alışkanlıklarının erkek öğrencilere göre daha iyi düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Okuma, Okuma İlgi, Okuma Alışkanlığı

ASBTRACT

ALAMDAR, Suphi Güneş. The Examination of Elementary School Students' Reading Interest and Habits (Kırıkkale Sample), Master Thesis, Kırıkkale, 2015.

In this research, level of elementary school students' reading interest and habits were tried to be determined. Survey model was used in the research.

The universe of the study consists of elementary school students in Kırıkkale center. The universe of the study consists of 7th grade students studying in randomly selected elementary schools in Kırıkkale center in 2011-2012 education year. The sample consists of 515 students in total, 254 of them are girls and 261 of them are boys.

The data in the study was obtained from students answers to "Reading Interest and Habits Questionnaire". Gathered data was analyzed by using descriptive statics (frequency, percentage and) arithmetic mean in the SPSS 20 (Statistic Package for Social Science)

As a result of the study, it was determined that students preferred technology for entertainment purposes rather than reading activities and they could not read enough books because of the intensity of their courses and exams. Students are guided to read by mostly their parents and teachers. It was also found that students did reading when they find a chance rather than scheduling a special reading time. In addition, it was found that student did not spare much time for reading weekly. Students' most preferred types of books are novel/story and adventure. The students are aware of benefits of reading. Girls' reading interest and habits are in a greater level than the boys'.

Key words: Reading, Reading Interest, Reading Habits

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

ALA: (American Library Association) Amerikan Kütüphane Derneği

Akt.: Aktaran

Çev.: Çeviren

f: Frekans

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı

SED: Sosyoekonomik Düzey

SPSS: Statistic Package for Social Science

TDK: Türk Dil Kurumu

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

vd.: Ve diğerleri

%: Yüzde

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Örnekleme Oluşturan Okullar ve Öğrenci Sayıları	46
Tablo 2. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımları	48
Tablo 3. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Ortaokullar	49
Tablo 4. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anne ve Babalarının Eğitim Düzeyleri .	49
Tablo 5. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailelerinin Sosyoekonomik Düzeyi	50
Tablo 6. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Ailelerinin Sosyoekonomik Düzeyi	51
Tablo 7. Öğrencilerin Boş Zamanlarında Yapmaktan Hoşlandıkları Etkinlikler	52
Tablo 8. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Boş Zamanlarında Yapmaktan Hoşlandıkları Etkinlikler	55
Tablo 9. Öğrencilerin Ailelerinin Sosyoekonomik Düzeylerine Göre Boş Zamanlarında Yapmaktan Hoşlandıkları Etkinlikler	57
Tablo 10. Öğrencilerin Son Bir Yılda Ders Kitabı Dışında Okudukları Kitap Sayısı	58
Tablo 11. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Son Bir Yılda Ders Kitabı Dışında Okudukları Kitap Sayısı	60
Tablo 12. Öğrencilerin Ailelerinin Sosyoekonomik Düzeylerine Göre Son Bir Yılda Ders Kitabı Dışında Okudukları Kitap Sayısı	61
Tablo 13. Öğrencilerin En Son Ne zaman Kitap Okuduklarına İlişkin Bulgular	62
Tablo 14. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre En Son Ne zaman Kitap Okuduklarına İlişkin Bulgular	63
Tablo 15. Öğrencilerin Ailelerinin Sosyoekonomik Düzeylerine Göre En Son Ne zaman Kitap Okuduklarına İlişkin Bulgular	64
Tablo 16. Öğrencilerin Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayısını Yeterli Bulma Düzeyleri	65
Tablo 17. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayısını Yeterli Bulma Düzeyleri	66

Tablo 18. Öğrencilerin Ailelerinin Sosyoekonomik Düzeylerine Göre Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayısını Yeterli Bulma Düzeyleri	66
Tablo 19. Öğrencilerin Yeteri Kadar Kitap Okuyamamasının Sebepleri	67
Tablo 20. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Yeteri Kadar Kitap Okuyamamasının Sebepleri.....	70
Tablo 21. Öğrencilerin Ailelerinin Sosyoekonomik Düzeylerine Göre Yeteri Kadar Kitap Okuyamamasının Sebepleri	72
Tablo 22. Öğrencilerin Kendi İsteği Dışında Kitap Okumaya Yönlendiren Kişiler..	73
Tablo 23. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Kendi İsteği Dışında Kitap Okumaya Yönlendiren Kişiler.....	75
Tablo 24. Öğrencilerin Ailelerinin Sosyoekonomik Düzeye Göre Kendi İsteği Dışında Kitap Okumaya Yönlendiren Kişiler	76
Tablo 25. Öğrencilerin Ders Kitapları Dışında Haftalık Kitap Okuma Süreleri.....	77
Tablo 26. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Ders Kitapları Dışında Haftalık Kitap Okuma Süreleri	78
Tablo 27. Öğrencilerin Ailelerinin Sosyoekonomik Düzeylerine Göre Ders Kitapları Dışında Haftalık Kitap Okuma Süreleri.....	79
Tablo 28. Öğrencilerin Kitap Okudukları Vakitler	79
Tablo 29. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Kitap Okudukları Vakitler.....	80
Tablo 30. Öğrencilerin Ailelerinin Sosyoekonomik Düzeye Göre Kitap Okudukları Vakitler.....	81
Tablo 31. Öğrencilerin Ders Kitabı Dışında Sahip Oldukları Kitap Sayısı	82
Tablo 32. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Ders Kitabı Dışında Sahip Oldukları Kitap Sayısı	83
Tablo 33. Öğrencilerin Ailelerinin Sosyoekonomik Düzeylerine Göre Ders Kitabı Dışında Sahip Oldukları Kitap Sayısı	83
Tablo 34. Öğrencilerin Kitap Seçiminde Dikkat Ettikleri Unsurlar	84

Tablo 35. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Kitap Seçiminde Dikkat Ettikleri Unsurlar.....	86
Tablo 36. Öğrencilerin Ailelerinin Sosyoekonomik Düzeylerine Göre Kitap Seçiminde Dikkat Ettikleri Unsurlar	88
Tablo 37. Öğrencilerin Okumaktan Hoşlandıkları Kitap Türü	90
Tablo 38. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Okumaktan Hoşlandıkları Kitap Türü..	92
Tablo 39. Öğrencilerin Ailelerinin Sosyoekonomik Düzeyine Göre Okumaktan Hoşlandıkları Kitap Türü	94
Tablo 40. Öğrencilerin Kitap Tercihinde İlgi Duydukları Konular	95
Tablo 41. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Kitap Tercihinde İlgi Duydukları Konular.....	98
Tablo 42. Öğrencilerin Ailelerinin Sosyoekonomik Düzeylerine Göre Kitap Tercihinde İlgi Duydukları Konular.....	101
Tablo 43. Öğrencilere Aileleri Tarafından Ders Dışı Başka Kitap Satın Alınma Durumu	103
Tablo 44. Öğrencilere Cinsiyetlerine Göre Aileleri Tarafından Ders Dışı Başka Kitap Satın Alınma Durumu	104
Tablo 45. Öğrencilere Ailelerinin Sosyoekonomik Düzeylerine Göre Aileleri Tarafından Kitap Satın Alınma Durumu.....	105
Tablo 46. Öğrencilerin Kitap Temin Etme Yolları	106
Tablo 47. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Kitap Temin Etme Yolları.....	108
Tablo 48. Öğrencilerin Ailelerinin Sosyoekonomik Düzeylerine Göre Kitap Temin Etme Yolları.....	109
Tablo 49. Öğrencilerin Kitap Okuma İle İlgili Düşünceleri	110
Tablo 50. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Kitap Okuma İle İlgili Düşünceleri....	112
Tablo 51. Öğrencilerin Ailelerinin Sosyoekonomik Düzeylerine Göre Kitap Okuma İle İlgili Düşünceleri	113

Tablo 52. Öğrencilerin Okurken Yaşadıkları Duygular.....	114
Tablo 53. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Okurken Yaşadıkları Duygular	115
Tablo 54. Öğrencilerin Ailelerinin Sosyoekonomik Düzeylerine Göre Okurken Yaşadıkları Duygular	116
Tablo 55. Öğrencilerin Kütüphaneye Gitme Amaçları	116
Tablo 56. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Kütüphaneye Gitme Amaçları.....	118
Tablo 57. Öğrencilerin Ailelerinin Sosyoekonomik Düzeylerine Göre Kütüphaneye Gitme Amaçları.....	118
Tablo 58. Öğrencilerin Kitap Dışında En Çok Okudukları Materyaller.....	119
Tablo 59. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Kitap Dışında En Çok Okudukları Materyaller	120
Tablo 60. Öğrencilerin Ailelerinin Sosyoekonomik Düzeylerine Göre Kitap Dışında En Çok Okudukları Materyaller.....	121
Tablo 61. Bilgisayar ve İnternetin Öğrencilerin Okuma Alışkanlıklarına Etkisi.....	122
Tablo 62. Bilgisayar ve İnternetin Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Okuma Alışkanlığına Etkisi.....	123
Tablo 63. Bilgisayar ve İnternetin Öğrencilerin Ailelerinin Sosyoekonomik Düzeylerine Göre Okuma Alışkanlığına Etkisi	124
Tablo 64. Öğrencilerin Okuma Amacına Yönelik Elektronik Ortamda veya İnternette Okudukları İçerik	125
Tablo 65. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Okuma Amacına Yönelik Elektronik Ortamda veya İnternette Okudukları İçerik	126
Tablo 66. Öğrencilerin Ailelerinin Sosyoekonomik Düzeylerine Göre Okuma Amacına Yönelik Elektronik Ortamda veya İnternette Okudukları İçerik	127
Tablo 67. Öğrencilerin Okuma Alışkanlığına Sahip Olup Olmamaları.....	128
Tablo 68. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Okuma Alışkanlığına Sahip Olup Olmamaları.....	129

Tablo 69. Öğrencilerin Ailelerinin Sosyoekonomik Düzeylerine Göre Okuma Alışkanlığına Sahip Olup Olmamaları	130
Tablo 70. Öğrencilerin En Çok Etkilendikleri/Beğendikleri Kitaplar	131
Tablo 71. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre En Çok Etkilendikleri/ Beğendikleri Kitaplar.....	132
Tablo 72. Öğrencilerin Ailelerinin Sosyoekonomik Düzeylerine Göre En Çok Etkilendikleri/ Beğendikleri Kitaplar	134
Tablo 73. Öğrencilerin Okumayı İstedikleri/Planladıkları Kitaplar	137
Tablo 74. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Okumayı İstedikleri/ Planladıkları Kitaplar.....	138
Tablo 75. Öğrencilerin Ailelerinin Sosyoekonomik Düzeylerine Göre Okumayı İstedikleri/Planladıkları Kitaplar	139

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	i
ÖZET.....	ii
ASBTRACT.....	iii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	iv
TABLOLAR DİZİNİ	v
İÇİNDEKİLER	x
I. BÖLÜM.....	1
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Problem Cümlesi	3
1.3. Alt Problemler	3
1.4. Araştırmanın Amacı	3
1.5. Araştırmanın Önemi	4
1.6. Sayıtlar	5
1.7. Sınırlılıklar.....	5
1.8. Tanımlar	5
II. BÖLÜM.....	6
2. KURAMSAL ÇERÇEVE	6
2.1. Okuma Kavramı	6
2.2. Okumanın Önemi ve İşlevi.....	10
2.3. Okuma Alışkanlığı	15
2.4. Okuma İlgisi	19
2.5. Okumayı Etkileyen Faktörler	20
2.5.1. Kişisel Faktörler.....	22

2.5.2. Bilişsel Faktörler.....	23
2.5.3. Çevresel Faktörler.....	23
2.5.3.1. Aile.....	24
2.5.3.2. Okul ve Öğretmen.....	28
2.5.3.3. Arkadaş.....	31
2.5.3.4. Kütüphaneler.....	32
III. BÖLÜM.....	34
3. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	34
IV. BÖLÜM.....	45
4. YÖNTEM.....	45
4.1. Araştırmanın Modeli.....	45
4.2. Evren.....	45
4.3. Örneklem.....	45
4.4. Veri Toplama Aracı.....	46
4.5. Veri Toplama Aracının Uygulanması.....	47
4.6. Verilerin Analizi.....	47
V. BÖLÜM.....	48
5. BULGULAR VE YORUMLAR.....	48
5.1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Kişisel Bilgilerine İlişkin Bulgular.....	48
5.2. Ortaokul Öğrencilerinin Okuma İlgisi ve Alışkanlıklarına İlişkin Bulgular.....	52
VI. BÖLÜM.....	141
6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	141
6.1. Sonuçlar.....	141
6.2. Öneriler.....	153
KAYNAKÇA.....	156
EKLER.....	165

I. BÖLÜM

1. GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, sayıtlar, sınırlılıklar ve tanımlar yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

İnsanoğlunun geçmişten günümüze gösterdiği gelişim düşünüldüğünde tarihteki en önemli olay, yazının icadıdır. Yazının kullanılmasıyla beraber bilginin önceki dönemlere göre daha kolay aktarıldığı, böylece toplumların gelişmesinin hızlandığı söylenebilir. Toplumlar arası etkileşimin artmasıyla beraber bilgi daha hızlı yayılarak bilim, sanat, kültür ve ekonomi gelişmiştir. Bilgiye ulaşmak için ise insanlar okumaya ihtiyaç duymuşlardır. Bireyler okuma becerisini geliştirdikçe toplumların ilerlemesi artmıştır. Günümüzdeki ilerlemede etkili olan en büyük beceri okumadır.

Toplumsal ilerleme için çok önemli olan okuma, bireylerin kişisel gelişimini de sağlar. Okumayı alışkanlık hâline getirmiş bireyin anlama gücü ve bilgi dağarcığı gelişir. Okuma faaliyeti bireyin iletişim yönünü geliştirir, araştırmacı ve sorgulayıcı yapıya kavuşturarak çağa ayak uydurmasını sağlar. Çağın gereklerine uygun özgür ve yaratıcı düşünceye sahip, sorgulayan, eleştiren, üreten bireyler; demokratik ve çağdaş toplumu oluşturmada en önemli faktördür. Okuma bilincine sahip olmayan bireylerin kişilikleri istenildiği gibi gelişmez. Çağa uygun gelişmiş bir ülke için bireylerinin okuma alışkanlığına sahip olması gerekir. Bireylerinin okuma alışkanlığına sahip olmadığı ülkeler az gelişmişlik sorunundan kurtulamazlar. Günümüzdeki gelişmiş ülkeler okuma alışkanlığı sorununa ciddiyetle yaklaşarak bu sorunu büyük ölçüde çözmüşlerdir. Az gelişmiş ülkelerin mevcut sorunlarını çözmeleri ve sosyoekonomik olarak ileriye gitmeleri için vatandaşlarına okuma bilinci kazandırarak bunu alışkanlığa dönüştürmelidir. Okuma alışkanlığının az

olduğu ülkelerde bilimsel gelişmenin olması düşünülemez. Bilimin olmadığı veya gelişmediğı bir ülkenin kalkınması mümkün değildir. İlerlemenin temelinde bilgiyi takip ederek yeniliklere açık olmak vardır. Bilgi ise çok çeşitli kanallardan gelebilmektedir. Yazılı materyaller, internet, televizyon vb. gibi birçok kanaldan bilgiler yayılmaktadır. Bu bilgileri takip etmek için de okuma faaliyeti şarttır. Okumayı bir gereklilik olarak algılayan birey bu faaliyeti düzenli olarak yapmaktadır.

Okuma, örgün eğitimle kazandırılan ve geliştirilen bir beceridir. Ancak bu becerinin alışkanlığa dönüşmesi için birey, yetiştiğı ailede okumanın önemini ve yararını kavramalıdır. Bu konuda ailelere büyük görevler düşmektedir. Birey, öğrencilik yıllarında bu faaliyeti sık sık yapmak zorundadır. Ancak önemli olan okumanın alışkanlığa dönüştürülmesidir. Okul yıllarında bu alışkanlığı edinen öğrenci yaşam boyu okumayı sürdürecektir. Bunu sağlamak için de okul ve öğretmenlere büyük görev düşmektedir. Ülkedeki eğitim sistemi okuryazar yetiştirip bunlara okuma alışkanlığı kazandıramıyorsa ortada bir sorun var demektir. Bu tür sorunu olan ülkelerin eğitim sistemlerini inceleyerek çözüm yolları üretmeleri gerekir.

Yapılan araştırmalar, ülkemizde okuma alışkanlığı kazanma konusunda sorun olduğunu ortaya koymaktadır. Okuryazar oranının sürekli yükselmesinin aksine okuma alışkanlığına sahip bireylerin oranının azaldığı konusunda basında birçok haber yayımlanmaktadır. Okuma alışkanlığının kazanılmasındaki en büyük olumsuz faktörlerden biri teknolojidir. Şüphesiz ki teknoloji çağımızda vazgeçilmezdir. Bireyler, teknolojiyi sadece eğlence amaçlı kullanırlarsa okumayı olumsuz etkiler. Teknolojinin sadece eğlence değil, bilgi edinme amaçlı da kullanılabilceğı öğrencilere gösterilmelidir. Bilginin teknoloji sayesinde daha hızlı edinileceğı düşüncesinin öğrenciye yerleşmesi okuma alışkanlığını kazanmada etkili olacaktır. Eğitim kurumlarında bu düşüncenin öğrenciye verilmesi amaçlanmalıdır.

Ülkemizin sosyoekonomik ve kültürel açıdan gelişmesi için eğitimin rolü büyüktür. Türkçe Dersi Öğretim Programı ile Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarında bu rolün önemi görülmektedir. Eğitim sistemimizin amacı düşünen,

sorgulayan, araştıran, analiz-sentez yapabilen, özgür ve yaratıcı düşünceye sahip, dil zevkine ulaşmış duygu, düşünce ve hayallerini etkili ve anlaşılır bir biçimde ifade eden bireyler yetiştirmektir (MEB, 2006). Bu özelliklere sahip bireylerin yetişmesi için sürekli okuma faaliyetinin yapılması gerekir. Okuyan bireyin bilgi ve hayal dünyası gelişir, kendi yaşamından farklı bir dünyanın olduğunun farkına varır, çevresindeki olayları yorumlar, değerlendirir. Okuma, bireyin merak duygusunu da artırır, böylece sürekli araştırma ve sorgulama ihtiyacı duyar. Bu özelliklere sahip kendini geliştirmiş bireyler, toplumun ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan ilerlemesini sağlar.

Bu çalışmada, ortaokul öğrencilerinin okuma ilgi ve alışkanlıkları incelenecektir.

1.2. Problem Cümlesi

Ortaokul öğrencilerinin okuma ilgi ve alışkanlıklarının düzeyi nedir?

1.3. Alt Problemler

Problem cümlesine uygun olarak aşağıda belirtilen alt problemlere cevap aranacaktır.

1.3.1. Ortaokul öğrencilerinin cinsiyetlerine göre okuma ilgi ve alışkanlıklarının düzeyi nedir?

1.3.2. Ortaokul öğrencilerinin ailelerinin sosyoekonomik düzeylerine göre okuma ilgi ve alışkanlıklarının düzeyi nedir?

1.4. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, ortaokul öğrencilerinin okuma ilgi ve alışkanlıklarını inceleyip sonuca göre öneriler getirmektir.

1.5. Araştırmanın Önemi

Kişisel gelişim ve toplumların gelişmesinde okumanın büyük bir önemi vardır. Okuyan toplumların sosyal, kültürel, ekonomik yönden geliştiği açıktır. Okuyan toplumlarda yaşayan bireyler, araştırma, inceleme, sorgulama, sentez, analiz, değerlendirme gibi niteliklere sahip olduğundan dolayı bu toplumlarda bilim üst seviyededir. Bilim üretemeyen toplumların ilerlemesi çok zordur. Az gelişmişlik sorunundan kurtulmak isteyen ülkelerin eğileceği ilk konu öğrenim gören öğrencilerin okuma alışkanlığı seviyesini yükseltmektir.

Yapılan araştırmaların sonuçlarına göre ülkemizde de okuma alışkanlığı kazanma sorunu vardır. Okuma alışkanlığının kazanılması zor bir süreçtir. Öğrenci, okuması gereken zorunlu ders kitaplarının dışında da eserler okumak için vakit ayırmalı, kütüphane kullanma alışkanlığı edinmeli ve tek tür eserler yerine kendine faydalı olacak farklı türde eserleri okumalıdır.

Okuma alışkanlığının kazanılmasında ortaokul çağları önemlidir. Bu yaşlarda okuma alışkanlığı kazanmamış öğrencinin yetişkinlik döneminde bu alışkanlığı kazanma ihtimali çok düşüktür. Ortaokul öğrencileri gelişme çağının ilk yıllarını yaşadıkları için bu dönemde kazanacakları davranış biçimleri yaşamboyu sürecektir. Bu çağdaki çocukların ilgileri çabuk değişebilmektedir. Bundan dolayı bu yaştaki öğrencilerin kitaba olan ilgisini arttıracak önlemler alınmalıdır. Bunda en büyük görev öğretmen ve ailelere düşmektedir. Eğitim sistemimiz okuryazar olup okumayan toplum yerine okuma alışkanlığı kazanmış ve bunu davranış biçimi hâline getirmiş bireyler yetiştirmelidir. Ancak bu şekilde sosyal, ekonomik ve kültürel yönden muasır medeniyetler seviyesine çıkabiliriz. Bu gelişmeyi hızlı bir şekilde tamamlamak için tespit edilen okuma alışkanlıkları sorununun çözümü için çalışmalara başlanmalıdır.

Çalışmamız, gelişim çağındaki ortaokul öğrencilerin okumaya yönelik ilgi ve alışkanlıklarının belirlenmesi, okuma alışkanlıklarının düzey ve sorunları tespit edilerek okuma eğitiminin daha yararlı yapılmasını sağlayacaktır. Elde edilen sonuçların ortaokul öğrencilerine okuma alışkanlıklarını kazandırma çalışmalarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.6. Sayıtlar

Araştırma aşağıdaki sayıtlara dayalı olarak yürütülmüştür.

1.6.1. Araştırmada kullanılan anket istenen değişkenleri ölçebilecek niteliktedir.

1.6.2. Araştırmaya katılan öğrenciler, sorulara samimi, gerçek ve güvenilir cevaplar vermişlerdir.

1.7. Sınırlılıklar

1.7.1. Araştırma, Kırıkkale ili Merkez ilçesinde 2011–2012 eğitim-öğretim yılında random (rastgele) yöntemle belirlenen 8 ortaokul ve ortaokulu en iyi temsil ettiği ve temsil düzeyinin en yüksek seviyede olduğu düşünülen 515 yedinci sınıf öğrencisiyle,

1.7.2. Araştırmadan elde edilen bulgular, veri toplama aracının sonuçlarıyla sınırlıdır.

1.8. Tanımlar

Bu bölümde araştırmada sık kullanılacak olan kavramlardan bazılarının tanımları verilmiştir.

Okuma: Okuma, yazıları görme, algılama, düşünme, anlama, ilişkilendirme, eleştirme, zihinde yapılandırma gibi göz ve beynin çeşitli işlevlerinden oluşan karmaşık bir süreçtir (Güneş, 2007: 140-141)

Okuma Alışkanlığı: Okuma alışkanlığı, bireyin ilgisi, merakı, ihtiyaçları doğrultusunda öğrenmek, eğlenmek ya da dinlenmek amacıyla sürekli ve düzenli olarak zamanının bir bölümünü okumaya ayırmasıdır (Yıldız, 2010: 44).

İlgi: Belirli bir olay veya etkinliğe yakınlık duyma, ondan hoşlanma ve ona öncelik tanımadır (TDK, 2011: 1174).

II. BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Okuma Kavramı

İnsanoğlunun bilgi birikiminin büyük çoğunluğu, okuma yoluyla elde edilmiştir. Çünkü geçmişten günümüze sahip olunan bilgilerin büyük kısmı, yazı yoluyla geleceğe aktarılmıştır. Bu kadar çok yazılı bilgi ancak okunarak öğrenilebilir. Büyük bir öneme sahip okuma kavramı üzerine çeşitli tanımlar yapılmıştır.

"Okuma, bir yazıyı meydana getiren harf ve işaretlere bakıp bunları çözümlmek veya seslendirmek, yazılmış bir metnin iletmek istediği şeyleri öğrenmektir (TDK, 2011: 1793)."

"Okuma, ses organları ve göz yoluyla algılanan işaret ve sembollerin beyin tarafından yorumlanarak değerlendirilmesi ve anlamlandırılması sürecidir (MEB, 2006: 6)."

"Okuma, gördüğünü anlama faaliyeti olup fiziksel ve zihinsel öğelerin birlikte kullanıldığı karmaşık bir dil becerisidir (Özbay, 2011: 2)."

"Okuma, yazıları görme, algılama, düşünme, anlama, ilişkilendirme, eleştirme, zihinde yapılandırma gibi göz ve beynin çeşitli işlevlerinden oluşan karmaşık bir süreçtir (Güneş, 2007: 140-141)."

"Okuma, ön bilgilerin kullanıldığı, yazar ve okuyucu arasında etkili iletişime dayalı, uygun bir yöntem ve amaç doğrultusunda düzenli bir ortamda gerçekleştirilen anlam kurma sürecidir (Akyol, 2005: 1)."

"Okuma; bir yazının harflerini, sözcüklerini, imlerini tanımak ve bunların anlamlarını kavramaktır. Bu eylem görme, seslendirme yönlerinden fizyolojik, kavrama yönünden ruhsal bir süreçtir (Göğüş, 1978: 60)."

"Okuma, gözlerin ve beş organın çeşitli hareketlerinden ve zihnin anlamı kavrama becerisinden meydana gelen karmaşık bir faaliyettir (Aytaş, 2003: 155)."

"Okuma, görme, dikkat, algılama, hatırlama, seslendirme, anlamlandırma, sentezleme, çözümlenme ve yorumlama gibi farklı bileşenlerden oluşan, karmaşık bir zihinsel süreçtir (Çoşkun, 2002: 231)."

"Okuma, yazıların göz, beyin ve ses organlarının (ses hâline dönüştüğü zaman) birlikte çalışmasıyla algılanarak anlamlandırılma sürecidir (Güngör, 2009: 16)."

Okuma tanımlarında "anlam"a vurgu yapılmaktadır. Okuma, hangi yapıda, biçimde ya da durumda olursa olsun, kendi bağlamı ve tutarlılığı içindeki bir metinde, sözcüklerin ya da tümcelerin bir arada bulunmasıyla oluşan anlamı keşfetmek ve ortaya koymak için göstergeler dizgesini gözlemlemek; dizgeleri birbiriyle ilişkilendirerek sözcük anlamının ötesinde bir anlam bulmak, yani anlamlandırmaktır (Günay, 2004: 23).

Okuma sadece basit bir seslendirme değildir; birçok zihinsel işlem gerektirir. "Okuma, gözlerin ve ses organlarının çeşitli hareketlerinden ve zihnin manayı kavrama gayretinden meydana gelen karmaşık bir etkinliktir. Okuma, görüp algılama, algıladığını anlama, anladığını seslendirme ya da yazma, zihinde yapılandırma gibi göz, ses organları ve zihnin çeşitli hareketlerinden oluşmaktadır. Okuma esnasında göz resmetmekte, zihin algılayıp anlamlandırmakta, ses organları ise canlandırmaktadır. Bu uzuvlar ortaklaşa okumayı meydana getirmekte ancak hepsi zihinsel işlemlerden geçmektedir (Çelik, 2006: 19)."

Özdemir'e (1990'dan aktaran Bayis, 2010: 5) göre okuma, basılı sözcükleri duyu organları yoluyla algılayıp bunları anlamlandırma, kavrama ve yorumlamaya dayanan zihinsel bir etkinliktir. Okumada en önemli husus anlamadır. İyi bir okuma faaliyeti, verilmek istenen mesajın doğru anlaşılmasıyla gerçekleştirilir. Okuyucunun

yazılı metne yönelik olarak gerçekleştirdiği bir süreci oluşturan okuma, işaretlerle oluşturulmuş bir metnin fiziksel ve bilişsel işlemlerle çözülmesi, metnin anlamının ortaya çıkarılmasıdır (Bayis, 2010: 5-6).

Okuma becerisinin sadece fizikî olmadığı, psikolojik boyutunun da olduğu düşünülmektedir. "Okuma, ruhsal bir çalışma sistemi ile harekete geçirilmiş ve okuyucu amaçlarıyla bir düzen içinde bütünleştirilen, karmaşık bir hiyerarşinin birbirine geçişiyle oluşan birtakım alt faktörler tarafından desteklenen, simgesel anlamlandırmanın görsel-işitsel-söze dayalı işlem becerisidir (Kimmel ve Segel, 1983'ten aktaran Güngör, 2009: 16)."

Okuma; görme, algılama, seslendirme, anlama, zihinde yapılandırma gibi göz, ses ve beynin çeşitli işlevlerinden oluşan karmaşık bir süreçtir. Bu süreç görme, anlama ve zihinde yapılandırma olmak üzere üç aşamayı içermektedir. Görme aşamasında yazıdaki çizgi, harf ve semboller algılanmaktadır. Ardından bunlara dikkat yoğunlaştırılarak kelime ve cümleler tanınmakta, ilgi duyulan ve gerekli görülenler seçilmektedir. Seçilen bilgiler, sıralama, sınıflama, sorgulama, ilişki kurma, eleştirme, analiz-sentez yapma, sorun çözme ve değerlendirme gibi zihinsel işlemlerden geçirilerek anlamlandırılmaktadır. Bu aşamada metinde sunulan görsellerden de yararlanılmaktadır. Öğrencinin ilgisi, güdülenmesi, okuma amacı, ön bilgileri ve okuma deneyimleri anlama sırasında belirleyici olmaktadır. Son aşamada ise anlamlandırılan bilgiler ön bilgilerle birleştirilerek bütünleştirilmekte ve zihinde yapılandırılmaktadır (MEB, 2005: 16). Bu bağlamda okuma, bireyin ön bilgileriyle metindeki bilgileri ilişkilendirerek bütünleştirerek yeni anlamlar oluşturduğu aktif bir süreçtir. Okuma sürecinde birey yazı denilen çizgilerin anlamını araştırır, bulur, yorumlar ve yeniden anlamlandırır. Bu süreçte bireyin ön bilgileri ve zihinsel yapısı önemli roller oynar (Güneş, 2007: 118).

Okuma, geçmiş deneyimlerle oluşturulmuş anlamların hatırlanması ve okuyucunun hâlen sahip olduğu kavramları kullanarak yeni anlamlar kurması için uyarıcı görevi yapan basılı ya da yazılı işaretlerin tanınmasını içermektedir. Bu şekilde ortaya çıkan anlamlar bireyin amaçlarına göre düşünce sürecine girmektedir. Bu tür bir yapılanma, kişisel ve sosyal gelişme sürecinde değişime

uğramış düşünce ve davranışa ya da tamamen yeni davranışlara neden olmaktadır (Ralph C. Staiger, The Teaching of Reading, Unesco, Paris 1973: 15'ten aktaran Çetinkaya, 2004: 10). Okuma esnasında kâğıt üzerinde yazılı olanlar algılanır, bellekteki önceki bilgilerle ilişkilendirilerek yeniden örgütlenir ve yeni bir anlam oluşturulur. Bu yönüyle de okuma yaratıcı ve çok boyutlu bir eylemdir (İnan, 2005: 36).

Okuma çeşitli gelişme aşamalarından meydana gelen bir karmaşık süreçtir. Okuma öncelikle sembollerin tanınmasıyla başlayan bir algılama sürecidir. Sembollerin algılanmasına paralel olarak bu semboller zihinsel kavramlara dönüştürülmeye başlar. Bu zihin işi, fikirler daha da geniş düşünce birimleri ile birleştirildiğinde bir düşünce süreci biçiminde genişler. Düşünce süreci olarak nitelendirilen olay, yalnızca algılanan fikirlerin anlaşılmasından değil, bunun yanında onların yorumlanması ve değerlendirilmesinden de oluşur. Bu süreçler, herhangi bir uygulama amacıyla birbirinden ayrılmazlar, okuma işlemi içerisinde birleşirler (Bamberger, 1990: 1).

Okuma sürecinin tam olarak gerçekleşebilmesi için okuyucunun belli bir bilgi birikimine gereksinimi vardır. Okunanların zihinde bir anlam ifade etmesi, geçmişte yaşanan deneyimler sonucunda elde edilmiş bilgilerle yakından ilgilidir. Okuma çeşitli aşamalardan oluşan karmaşık bir süreçtir. Bu aşamalar şu şekilde sıralanabilir:

1-Tanıma: Okuyucu, ilk olarak bazı bilgileri alfabeyi tanıyarak başlar. Bu ise okumanın hemen hemen fiziksel yanını oluşturmaktadır.

2-Sindirme: Fiziksel olarak ışık ışınları sözcüklerin üzerine düştüğünde, göz bu birimleri alır, optik sinirler aracılığı ile beyne ulaştırır.

3-Geçişli bütünleştirme: Sözcükler arasındaki ilgiyi kavrayıp bir bütün elde ederek anlam oluşturur (cümle).

4-Saklama ve koruma: Temeli bilginin depolanmasıdır. Depolama ise başlı başına bir sorundur. Genel olarak pek çok okuyucu sınav ya da başka nedenlerden dolayı, bilgileri kısa süre içinde depolarlar. Ama depolama yeterli değildir. Kalıcı olması için sağlamlaştırılması gerekir. Bunun için kısa aralıklarla yinelenmelidir.

5-Anımsama: Öğrenilen bir bilgiyi depolandığı yerden “bellek” bulup çıkarmak ve gerektiği yerde kullanmaktır.

6-İletişim: Öğrenilen bilginin tümünün ya da gerekli bölümünün alışveriş yaparak kullanılmasıdır (Kayalan, 2002: 20-21).

Günümüzde ulaşılan teknoloji sayesinde çok sayıda gazete, dergi, kitap vb. materyal yayınlanmaktadır. Basılı yayınların yanında internet üzerinden de fazlaca bilgi bombardımanına maruz kalınmaktadır. İnsanın dünyada olup bitenleri, yeni gelişmeleri merak etmesi ve öğrenmek istemesi okuma faaliyetinin daha yoğun olarak kullanılmasına neden olmaktadır. Günümüzde okuma faaliyetine hayatın her alanında ihtiyaç duyulması önemini ve işlevini arttırmaktadır.

2.2. Okumanın Önemi ve İşlevi

Okuma, teknolojinin damgasını vurduğu çağımızda toplumsal bir güç ve yaşamın temel gereksinimlerinden biri hâline gelmiştir (İnan, 2005: 39). Bireyler ve toplumlar için son derece büyük öneme sahip olan okuma, bu eylemin gerçekleştirildiği sürecin niteliğine ve eylemi gerçekleştiren okurun bu sürece verdiği önem ve değere göre nitelik kazanır (Özen, 2001). Okuma, bireysel anlamda gelişmiş bir kişiliğin, toplumsal anlamda da verimli bir ekonomi, demokratik bir yaşam ve sağlıklı bir toplumun en önemli şartlarından biridir (Devrimci, 1993: 5). Okumaya önem veren toplumlar, sosyal, siyasal ve ekonomik yönlerden güçlü, kendine yetebilen ve diğer toplumlara sanat, bilim ve teknoloji açısından yön veren bir yapıya ulaşırlar (Şahin, 2010: 1450).

Toplumsal bir güç niteliği alan okuma, bireyin entelektüel gelişiminin temelini oluşturur. Bireyin anlama gücünü geliştiren, bilgi dağarcığını zenginleştiren okuma, öğrenmenin de temel aracıdır. Okuma ile değişimin bilincine varabilen bireyin doğru seçim yapmasının bir ülkede demokratik yapının yaşatılmasında da önemli rolü vardır. İnsan, bildiklerinin büyük bir bölümünü okuma yoluyla edinmektedir (Gönen, Öncü ve Işıtan, 2004). Okumayı davranış biçimi hâline getirmiş bireylerin toplumun gelişmesindeki büyük etkisi tartışılmaz.

Bireysel düzlemde sağlıklı ve gelişmiş bir kişiliğin en önemli kaynaklarından birisi olan okuma (okuma alışkanlığı), toplumsal düzlemde ise demokratik yapının ve uygarlığın temellerini oluşturan bir unsurdur. Okuma, toplumların az gelişmişlik sorununu aşmalarında, ekonomi, eğitim ve kültür alanlarında göstermeleri gereken çabaların hem bir bileşeni ve hem de hızlandırıcısı niteliğindedir (Yılmaz, 1995: 325). Toplumların az gelişmişlik sorunundan kurtulmaları için okumayı bir ihtiyaç olarak algılamaları gerekmektedir.

Gelişmiş toplumlarda insanların okuma ihtiyacı günden güne artmaktadır. Bugün dünyada her gün binlerce yeni kitap yayımlanmaktadır. Artık bireyler bir taraftan yeni gelişmeleri öğrenme ihtiyacı duyarken, diğer taraftan geçmiş bilgileri tazeleme gereksinimi içindedirler. Bilgi ve bilimin, toplumu ilgilendirme durumu da bu paralelde ilerlemektedir. Dolayısıyla okuyucu olmak eskiden artı bir özellik olarak düşünülürken artık kaçınılmaz bir gereksinim hâlini almıştır (Arıcı, 2009a: 47). Dünyadaki gelişmeleri aynı anda takip etmek, toplumdaki gelişme sürecinin devamı için şarttır. Günümüzde bilgi çok çeşitli kanallardan hızla yayılmaktadır.

Bilginin hızlı bir şekilde güncellendiği ve bilgi akışının süreklilik arz ettiği çağımızda birey de bilgilerin değişme hızına ayak uydurarak kendini yenilemelidir. Aynı zamanda kişi, istese de istemese de bilgi iletişim teknolojileriyle sürekli bir alışveriş hâlinindedir (Can, Türkyılmaz ve Karadeniz, 2010: 2). Günümüz iletişim teknolojisi daha çok gördüğünü, izlediğini anlama yeteneğine dayanmaktadır. Okuma da bir bakıma gördüğünü anlama faaliyetidir. Bu sebeple insanın kişisel gelişiminde okumanın büyük bir önemi vardır. Okuma, insanın dünyasının kavrama ve düşünme yönlerini geliştirir. Günümüzde insanlar bir bilgi bombardımanı altındadır. Günlük hayatın her evresinde insanlar birçok bilgiyle karşı karşıyadır (Özbay, 2006: 163). İnsanlığın bilgi birikimi gün geçtikçe artmakta, bunları takip etmekse gittikçe zorlaşmaktadır. Dünyada her gün binlerce gazete, dergi ve kitap yayımlanmaktadır (Arıcı, 2009b: 17). Birey, karşılaştığı bilgiler içerisinden doğru olanını kendisi seçmek durumundadır (Can, Türkyılmaz ve Karadeniz, 2010: 2). Bu bilgiler bazen kişiyi hiç ilgilendirmeyen unsurları içerebildiği gibi bazen de hayati öneme sahip unsurları içerebilir. Bir reklam, bir şiir, bir hikâye-roman, bir sağlık raporu, bir mahkeme kararı, bir ders aracı insanın günlük hayatta çok

karşılaşabileceği metinlerdir. Bu metinleri okuyarak anlama, modern ve demokratik toplumda yaşamının bir gereğidir (Özby, 2006: 163).

Bilinçli okuyucu, ne okuyacağını farkındadır. Zaten okuma, bilinçli yapılmazsa bireye bir faydası olmayacaktır. Bireyin dil ve kişiliğini sistematik olarak geliştirmenin en etkili araçlarından biri okumadır (Özby, 2006: 163). Okuma, bireylerin kendi kararlarını alabilmelerini sağlamak ve hayat boyu öğrenme için bir zorunluluktur (Can, Türkyılmaz ve Karadeniz, 2010: 2). Bireyler yaşamlarında sahip olmaları gereken bilgiyi şu aşamada en sağlıklı olarak okuma yoluyla edinmektedirler. Yaşamın sürekliliği okumanın da sürekliliğini, yani okuma alışkanlığını gerektirmektedir (Yılmaz, 1989: 50). Okuma, bilgi kaynağı olmanın yanı sıra insanın kişiliğine şekil vererek hayal dünyasını geliştiren, farklı deneyimleri öğrenmesine katkı sağlayan bir beceridir (Sünbül vd., 2010: 1). Okuma alışkanlığı kazanan bir birey bundan sonra tek tip ve tek yönlü kitap okuyan ve basılı gördüğü her şeye inanan biri olmaktan çıkar. Artık dünyaya farklı pencerelerden bakmasını öğrenir, iyiyi kötüyü, doğruyu yanlış ayırabilen, bunları korkmadan ifade edebilen, olayları ya da fikirleri her yönüyle eleştirebilen bir birey olur (Ersoy, 2007: 180). Okumanın tek faydası; bilgi, birikim kazandırmak değildir. Bunların yanı sıra insanın ufkunu geliştirmesi, yorum gücünü arttırması, değerlendirme yeteneğini geliştirmesi, güzel konuşmasına yardımcı olması ve insanın duygu, düşünce ve hayal dünyasını geliştirmesinde de okumanın katkısı tartışmasız bir gerçektir (Arıcı, 2009b: 18). Kişisel gelişim açısından oldukça önemli olan okuma, bireyin ruhsal ihtiyaçlarına da cevap veren bir beceridir. Sosyal etkinliklere katılmak, kültürel ve akademik faaliyetlerde bulunabilmek için okuyan bireyler olunmalıdır. Okuyamayan bireylerin bu tür faaliyetlerde bulunamaması sosyalleşmesini ve öz güven gelişimini engeller. Çünkü öğrenme ve bilgi edinmenin temel yollarından birisi olan okuma, bireyin toplumla sağlıklı iletişim kurmasını sağlayan önemli bir araçtır (Özby, 2011: 3).

Kişilik oluşumunu tamamlayan, okumayı alışkanlık hâline getiren birey, araştırma ve sorgulama yeteneği de kazanır. Bu sayede dünyadaki gelişmelerin sebep ve sonuçlarını yorumlayabilecek ve yaşadığı toplumu daha ileriye taşımak için önerilerde bulunabilecektir. Böylece daha çağdaş bir toplum oluşacaktır.

Çağdaş olmanın ölçütlerinden biri okumaktır. Çağdaş ve yaratıcı düşünceye sahip, üretken, eleştirici, yapıcı, özgür düşünceye sahip bireylerden oluşan bir toplum olmak için bireylere öncelikle okuma bilinci aşılmalıdır. Zira toplumun gelişmelere ve değişmelere kolaylıkla uyum sağlanması, bireylere böyle bir bilincin aşılması ile olanaklıdır (Bircan ve Tekin, 1989: 393). Düşünen, yargılayan, eleştiren, bilgiye ve kütüphaneye gereksinim duyan, çağdaş ve demokratik olan birey, okuma bilincine sahiptir. Okuma, içinde bulunduğumuz çağda da nitelikli bir yaşamın önemli aracı olma özelliğini sürdürmektedir. Bir başka deyişle, okuma değişim sürecinin yok edemediği, tam tersine sözü edilen değişim sürecine uyum sağlamanın bir aracı hâline gelmektedir (Aksaçlıoğlu ve Yılmaz, 2007: 5). Son yıllarda her alanda (ekonomik, toplumsal, kültürel ve teknolojik) hızlı bir değişim olmaktadır. Bireyler ve toplumlar bu hızlı değişime ancak bilginin ve okumanın sayesinde ayak uydurabilirler (Bınarbaşı, 2006: 1). Bu hızlı değişimin en önemli etkeni de günümüz iletişim teknolojileridir.

İletişimle birlikte dünyamız bir taraftan gittikçe küçülmekteyken diğer taraftan yine bu yolla çok hızlı bir şekilde büyümektedir. Artık insanlar kendilerinden kilometrelerce uzaktaki bilgiye sadece birkaç saniyede ulaşabilmekte ve aynı kaynaklara yönelebilmektedirler (Arıcı, 2008: 91-92). Hızla değişen dünya şartları, toplumların gelişmesinde sözlü iletişim yerine yazılı iletişimin önem kazanmasına sebep olmuştur. Gelişmiş ülkelerde kentleşme sürecine bağlı olarak insanlar, iletişimlerinin büyük bir kısmını okuma yoluyla gerçekleştirmektedir (Arıcan, 2010: 18). Dil ile iletişime dayalı olan okuma, çoğu zaman toplumların ekonomik ve kültürel gelişmişliğinin, uygarlık düzeyinin ölçütlerinden biri olarak kabul edilir (Bircan ve Tekin, 1989: 393).

Hayatın her aşamasında kullanılan bir beceri olarak okuma toplumların az gelişmişlik sürecinden kurtulmaları açısından da büyük önem taşımaktadır. Çünkü artık genelleşmiş bir şekilde bir milletin gelişmişlik düzeyi ile okuma oranının doğru orantılı olduğu kabul edilmektedir. Teknoloji alanında yaşanan baş döndürücü gelişmelere rağmen okuma, bilgi edinme yollarının başında gelmekte ve hayatın birçok alanında temel olma işlevini sürdürmektedir (Arıcan, 2010: 26). Bir ülkenin ilerlemesi için okuma kültürüne sahip olması gerekmektedir. Gelişmekte olan

Ülkelerin genel sorunlarından biri de okuma kültürünün henüz belli bir olgunluk düzeyine ulaşamamış olmasındır (Odabaş, Odabaş ve Polat, 2008: 437).

Dünyada en güçlü ve en ileri ülkeler okuyan, araştıran, yazan, bilen, bilime, sanata, tekniğe önem veren ülkelerdir. Okumayan, araştırmayan, edebiyattan, sanattan, bilimden uzak olan ülkeler ise geçmişte olduğu gibi gelecekte de güçlü ve gelişmiş ülkelerin hizmetçisi ya da sömürgesi olarak kalacaklardır (Tekgl, 2013: 24).

Hızla gelişen dünya, insanların bilinçli bir şekilde kitapların dünyasına katılmasını gerektirmektedir. Çünkü günümüzde en basitinden bir telefon rehberini kullanabilmek, sürücü belgesi alabilmek, gönderilen bir mesajı alabilmek için okumaya gereksinim vardır. Kişinin birey olarak bir şeyler yapabilmesi ve içinde bulunduğu toplumla sağlıklı ilişkiler kurabilmesi için öncelikle okuma davranışını kazanması ve bu davranışı geliştirmesi gerekmektedir (Çetinkaya, 2004: 11). Bilgi üretilen bir toplumda yaşayan kişi kendini geliştirebilmek için kitaplara ihtiyaç duymaktadır. Kitaplar, insanlara ihtiyaçları, ilgi alanları, amaçları ve eksiklikleri doğrultusunda çok yönlü doyum sağlarlar (Mete, 2012: 44). Kitap okuma kişinin kendisini geliştirmesini, ana dilini güzel kullanabilmesini sağlamaktadır. Kendimizi doğru ifade edebilmemiz için iyi bir okuyucu olmamız önem taşımaktadır. Kitle iletişim araçlarının yaygınlık kazanmasıyla ve teknolojinin hızla gelişmesiyle birlikte insanoğlu artık bilgiye kolayca ulaşabilmektedir. Ancak kitaplar bilgiye ulaşmada günümüzde de vazgeçilmez kaynaklar arasındadır. Kitap okumanın insana verdiği duyguyu, teknolojinin getirdiği yeniliklerle bulmak mümkün değildir (Kurudayıoğlu ve elik, 2013: 111-112).

Kitaplar, insanlara ihtiyaçları, ilgi alanları, amaçları ve eksiklikleri doğrultusunda her türlü karşılığı, doyumunu sunabilmektedir. Üstelik de birçok teknolojik araçtan daha kolay öğrenme imkânı tanımaktadır. Kişisel ihtiyaca cevap vermek üzere edinildikleri, istenilen zamanda okunmaları ve okuyucunun öğrenme hızına uygun bir öğrenme süreci sağlayabilmeleri açısından kitaplar, standart insan modeline göre programlar hazırlayıp sunan radyo, televizyon, bilgisayar gibi iletişim araçlarından çok daha yararlı bir ğretim materyali olma özelliği taşımaktadır. Bu

durum, kişinin kendi kendine ve ömür boyu öğrenmesinde kitabın önemini ortaya koymaktadır. Ayrıca eğitimciler, bu tür öğrenmenin en kaliteli öğrenme olduğunu belirtmektedirler. Kişinin kendini keşfetmesinde, toplumdaki rol ve statüsünü belirlemede; toplumun yapılaşma ve devamı açısından istenilen kavramların, değerlerin, yargıların ve davranışların oluşturulmasında, kitap okuma alışkanlığının önemli olduğu hususunda psikologlar, sosyologlar ve edebiyatçılar hemfikirdirler (Tosunoğlu, 2002: 547).

Kitap okuma alışkanlığının eğitim sistemindeki uygulamalarla doğrudan ilişkisi bulunduğunu belirtmek mümkündür. Öğrencileri ezbere yönelten bir anlayışta kitap okuma alışkanlığının geliştirilmesi mümkün görülmemektedir. Araştırmacı ve sorgulayıcı, öğrenci merkezli eğitim sistemi öğrencilerde okuma alışkanlığını geliştirebilmektedir. Öğrenci hem araştırma yeteneğini geliştirebilmekte hem de gerek kendisini gerekse ülkeyi ilgilendiren olayları sorgulayabilmekte ve olaylara eleştirel yaklaşabilmektedir. Bu durumda toplumda okuma alışkanlığından ziyade, okuma tembelliğinin daha yaygın olduğu söylenebilir. Kitap okuma alışkanlığını kazandırma ve bu beceriyi geliştirmenin tek yolu sürekli okumaktır (Gömleksiz, 2004: 187). Kitap okumayan nesillerin giderek düşünme fonksiyonu körelmekte, fikir üretme yetenekleri gerilemekte, yetersiz olan kelime hazinesi ile başarılı iletişim kurma özelliği azalmaktadır. Evrensel değer hükümlerinin kazandırılması, karakter ve kişilik gelişimi, tarih ve kültür bilinci, okuyan, araştıran ve bilgiyi seven nesillerin yetiştirilmesiyle mümkündür (Tanju, 2010: 31).

2.3. Okuma Alışkanlığı

Okuma, bireysel ya da toplumsal anlamda sosyal, bilimsel, kültürel alanlarda ilerleme ve çağı yakalama açısından son derece önemli bir alışkanlıktır (Bayram ve Erdemir, 2007: 1175). Okuma alışkanlığı, çocuğun temel okuma becerisini izleyen bir süreç olarak bireyin okuma eylemine şartlandırılması ve güdülenmesine bağlı olarak bu eyleminin alışkanlığa dönüştürülmesidir (Gürcan, 1999: 37). Okumak bireyi sorgulamaya yönlendirdiği zaman hedefine ulaşmış olacaktır. Her bilgiyi kabul etmek ve o bilginin tek doğru olduğunu varsaymak iyi bir okuyucu için geçerli

değildir. Okuduklarını eski bilgileriyle kıyaslamak ve kendi doğrularıyla harmanlayarak bir felsefe oluşturmak bireyi geliştirir. Okuma alışkanlığı bu nedenle kolay kazanılan bir alışkanlık değil, zamanla gelişen bir beceridir (Kurudayıoğlu ve Çelik: 111). Okumayı öğrenen bireyin bunu alışkanlık hâline getirmesi kısa zamanda olmayacaktır.

Alışkanlıklar ancak düzenli faaliyetle oluşabilir. Okuma eyleminin kendisi, kitaplara dayalı bütün faaliyetlerden, tartışma ortamlarından daha önemlidir. Her gün 15 dakika okumanın gün aşırı yarım saat okumaktan daha iyi olduğu birey tarafından bir kural olarak algılanmalıdır. Birey yaşamında düzenli uygulama olanakları, alışkanlık oluşturmada ön şarttır. Birey, okuma eylemini yaşamının sürekli uygulama olanakları içinde duyumsayarak bunu alışkanlığa dönüştürmelidir (Gürcan, 1999: 37). Okuma faaliyetinin düzenli bir şekilde yapılarak alışkanlığa dönüştürülmesi kişisel gelişim açısından önemlidir.

Okuma becerisi, bireyin başta bilişsel ve sözel gelişim olmak üzere tüm gelişim alanlarında ilerlemesini sağlar (Tanju, 2010: 31). Okuma alışkanlığının hem toplumsal hem de bireysel düzeyde yararları vardır. Okuma alışkanlığının çocuk için bireysel yararları şu şekilde sıralanabilir:

- Zihinsel gelişimine doğrudan katkıda bulunur,
- Anadilini doğru ve yeterli bir biçimde kullanmasını sağlar,
- Kelime dağarcığının zenginleşmesine doğrudan yardım eder,
- Sağlıklı ve güçlü bir kişilik geliştirmesine katkıda bulunur,
- İletişim becerisinin güçlenmesine yardımcı olur,
- Eğitim ve öğretim başarısını artırır.

Yukarıda sıralanan yararlar, çocuğun zihinsel ve kişilik gelişimi açısından son derece önemlidir (Ersoy, 2007: 6). Bu bağlamda bireyin ve toplumun ilerlemesi için okuma alışkanlığının kazanılmasının önemi çok açıktır.

Okumanın bireye kazandırılması sürecinde en kalıcı ve önemli etken okumanın bir alışkanlık hâline dönüştürülmesidir. Okuma alışkanlığı, kişilerin okumayı öğrendikten sonra bu eylemi zevkle yapmalarını sağlamak için kazanmaları

gereken önemli bir beceridir (Şahin, 2009: 232). Okuma alışkanlığı, bireylerin yaşamları boyunca elde ettikleri bilgileri, becerileri, anlayışları güçlendirip arttıran ve aynı zamanda bu değerlerin bireysel ve toplumsal yaşama uyarlanmasına olanak sağlayan beceridir (Odabaş, Odabaş, ve Polat, 2008: 431). Özgür, eleştirel ve yaratıcı düşünme becerisine sahip bireylerden oluşan bir toplum oluşturabilmek için öğrenme, araştırma, yorumlama, tartışma ve eleştirel düşünme gibi birçok becerileri kazanılmasına yardımcı olan okuma eyleminin yaşam boyu bir öğrenme kaynağı olarak kullanılması için bir alışkanlık hâlini alması gerekir (Demirer, Yıldız ve Sünbül, 2011: 1030). Bu alışkanlığın bireyde, zekâ gelişimi, eğitimde başarı, dil ve iletişim becerisi, etkin ve sosyal bir kişilik oluşturma, eleştirel düşünme yeteneği geliştirme alanlarında yaşamsal katkıları olduğu, bireye yaptığı bu katkılar sonucu toplumsal/kültürel gelişmeyi sağladığı aşikârdır (Yılmaz, 2002: 442). Okumayı, kişinin bir ihtiyaç olarak algılaması ve okuma eylemini hayatının her evresinde sürekli ve düzenli bir şekilde devam ettirmesi, okuma alışkanlığı kazandığını gösterir (Şahin, 2009: 232).

Okuma alışkanlığının kazanılmasındaki önemli bir etken de okumanın birey açısından öncelikli olması konusudur. Bireyin yaşamını sürdürmesi pek çok ihtiyacının karşılanmasına bağlıdır. Bilinçsiz de olsa birey bu ihtiyaçları kendi içinde önceliklerine göre sıralamış durumdadır. Bu sıralamada doğal olarak yaşamsal ihtiyaçlar -beslenme, barınma gibi- önceliklidir. Günümüzün çağdaş toplumunda “okuma” kuşkusuz bir ihtiyaçtır (Bircan ve Tekin, 1989: 396). Bir gereksinim olarak algılanması sonucu okuma eyleminin sürekli, düzenli biçimde ve eleştirel bir içerikte gerçekleştirilmesi okuma alışkanlığının kazanılmasında önemlidir (Yılmaz, 2002: 442). Okumak, okunanlar üzerinde düşünülürse, okunanlar hayata geçirilirse ya da yazma isteğine dönüştürülürse ve en önemlisi düzenli ve sürekli olarak gerçekleştirilmesi sonucu alışkanlık hâlini alırsa bir anlam kazanır; kişinin hayatında önem kazanmaya ve etkili olmaya başlar (Selvi, 1998: 171). Okuma alışkanlığının özünde sürdürülebilirlik yaklaşımı bulunmaktadır. Sürdürülebilir okuma alışkanlığı, bireyin yaşamının her döneminde okuma eylemini kalıcı ve düzenli olarak devam ettirmesini ifade eder (Odabaş, Odabaş, ve Polat, 2008: 431). Okumanın hem sürekli

ve düzenli olarak tekrarlanması hem de irdeleyici ve eleştirici olması, iyi bir okuma alışkanlığının koşulları arasında sayılmaktadır (Ersoy, 2007: 179).

Okuma alışkanlığını içselleştiren birey, hayatı boyunca okumaya devam edecektir. Yaşamını sürdürmesi için gereken şartlardan biri olarak algılayacaktır. Okuma alışkanlığı, okumanın bir anlamda otomatikleşmiş bir davranışa dönüştürülmesidir (Aksaçlıoğlu ve Yılmaz, 2007: 5).

Okuma alışkanlığı, bireyin ilgisi, merakı, ihtiyaçları doğrultusunda öğrenmek, eğlenmek ya da dinlenmek amacıyla sürekli ve düzenli olarak zamanının bir bölümünü okumaya ayırmasıdır (Yıldız, 2010: 44).

Okuma eylemi insanlara farklı dünyaların kapılarını açmaktadır. Bireyin kendisini geliştirmesine ve bireyin kendisine ve çevresine karşı farkındalık oluşturmaya yardımcı olmaktadır (Kurudayıoğlu ve Çelik: 110). Okuma eylemi birçok sebeple ilişkili olduğu için bu eylemin küçük yaşlardan itibaren alışkanlığa dönüştürülmesi gerekmektedir (Demirer, Yıldız ve Sünbül, 2011: 1030). Okuma alışkanlığının kazanılmasındaki en önemli dönem bedensel ve ruhsal değişmelerin yoğun biçimde yaşandığı çocukluk ve gençlik dönemleridir. Temeli çocukluk döneminde atılan alışkanlık gençlik döneminde zevk ve gereksinim olarak algılanarak kalıcı hâle dönüşmektedir. Genelde eğitim süreci, okul ve dolayısıyla bilgi ile yoğun ve sistematik bir ilişkinin kurulduğu bu dönemler okuma alışkanlığı için en uygun koşulların bir araya geldiği bir süreçtir (Yılmaz, Köse ve Korkut, 2009: 23). Ancak okuma alışkanlığı uzun bir sürecin sonunda kazanılan bir beceridir. Bu sebeple erken yaşlardan itibaren bireylere okuma alışkanlığı kazandırılmalıdır (Kurudayıoğlu ve Çelik: 110). Okuma alışkanlığı, temelde okul sıralarında iken kazanılmalıdır (Şahin, 2012: 232). Bir eğitim sisteminin üyeleri olan öğrenciler, okul çağında iken bu beceriyi edinmemişler ise yetişkinlik döneminde edinmeleri çok güç olur. Anne babaların dörtte biri çocuklarının okuma alışkanlığını geliştirmek, kitap okumaya teşvik etmek için çaba göstermektedir. Çocuklara veya yetişkin bireylere harfleri ve kelimeleri tanıtarak okuma yazmayı öğretmek ne kadar kolaysa okuma yazmayı öğrenen bireylerin bunu bir alışkanlık hâline dönüştürmelerini sağlamak da o kadar zordur. Okuyucular, eğer kültürel bir çevre

içinde bulunmuyorlarsa ve istedikleri kitaplara ulaşma imkânına sahip değillerse okumayı kolayca bırakmaktadırlar (Metel, 2012: 45).

Okuma alışkanlığı çocuklara sadece bilgi kazandırmayacak, bunun yanı sıra derslerdeki başarılarını da olumlu yönde etkileyecek, bu alışkanlıkla onların düşünme yetenekleri gelişecek, yeni fikirler üretebilmelerinde onlara fayda sağlayacaktır. Ayrıca öğrencilerin kelime haznelerinin gelişmesine katkıda bulunacak, iletişim kurmalarına yardım edecek ve nihayet, iyi bir tarih ve kültür bilinciyle okumayı seven, araştırmacı, evrensel değerlerle yoğrulmuş nesiller yetişmesine katkı sağlayacaktır (Arıcı, 2009b: 40). Bu yetişen nitelikli nesiller, yaşadıkları toplumun kültür, sanat, bilim ve sosyal hayatta ilerlemesini sağlayarak toplumu muasır medeniyetler seviyesine çıkaracaktır.

Okumayı, bilgiyi ve kültürü temel olarak almayan ulusların başarılı olması, olsa bile bunun kalıcı olması beklenemez. Geleceği planlamanın yolu ise bugün atılacak adımlarla sağlanabilir. Bu nedenle çocuklara okuma alışkanlığı kazandırmalı, bu alışkanlığın devamı sağlanmalıdır. Çocukların okuma alışkanlığını kazanması demek, bilgi toplumuna gitmenin tohumlarını atmak demektir (Arıcı, 2009b: 39). Günümüzde bilgi, güçtür. Gücü elde etmek için de okumak gerekir. Bilgiye sahip olamayan toplumların başarılı olması düşünülemez. Gelişmiş ülkelerdeki okuma alışkanlığının yüksek olması sonucu bilgi üretimi ve yayılımı az gelişmiş ülkelere göre hızlıdır. Bilgiyi sonradan alan değil de üreten bir toplum olmak isteyen ülkelerin okuma alışkanlığı konusunu ciddiyetle ele alması gerekir.

2.4. Okuma İlgisi

İnsanların davranış ve alışkanlıklarını belirleyen en önemli faktörlerden birisi de olaylara ve varlıklara gösterdikleri “ilgi”dir (Şahiner, 2005: 6). İlgî, belirli bir olay veya etkinliğe yakınlık duyma, ondan hoşlanma ve ona öncelik tanımadır (TDK, 2011: 1174). Bir insanın, çevresindeki çok sayıdaki uyarıcıdan hangisine ne ölçüde ilgi duyduğu, onun neyi ne şekilde yapacağını büyük ölçüde belirler. Diğer pek çok alanda olduğu gibi okuma alanında da ilgi, kişilerin davranışlarını belirleyen

temel faktörlerden birisidir. Kişiler, kitaba ve okumaya olan ilgileri oranında okurlar ve ilgi duydukları alanda okurlar (Dökmen, 1994: 31). Okuma alışkanlığının kazanılmasında bireylerin ilgileri birinci derecede önemlidir. Bireylerin okumaktan hoşlandığı türler ve konular, okuma süreleri, yani okuma eğilimleri farklılık gösterebilir. Okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde bireylerin bu eğilim ve ilgilerinin dikkate alınması, okumanın kısa sürede alışkanlığa dönüşmesine yardımcı olacaktır (Demirer, Yıldız ve Sünbül, 2011: 1030). Bu açıdan düşünüldüğünde okuma, okumaya yönelik içsel motivasyondan kaynaklanarak okuyucunun yaşamının vazgeçilmez bir parçası olduğunda gerçek anlamda bir alışkanlığa dönüşecektir (Yıldız, 2010: 44).

Okuma alışkanlığını kazanmanın en temel belirleyicisi okumayı sevmektir. Kitap okumayı seven kişi kitabın ona sağlayacağı faydaları anlamış kişidir. Ancak her şeyden önce kitabı kişiye sevdirmek gerekmektedir ve bunun için meseleyi çocukluk döneminden itibaren ele almak gerekmektedir. Bu nedenle okuma alışkanlığı elde etmiş bir topluma ulaşmak için ilkökul seviyesindeki çocukların okumaya karşı davranışlarının çok dikkatli incelenmesi ve özenle okumaya karşı ilgilerinin artırılması gerekmektedir (Arıcan, 2010: 24).

2.5. Okumayı Etkileyen Faktörler

Bireyin kişiliğini geliştiren, düşüncelerini zenginleştiren ve dolayısıyla onun toplumda daha iyi bir yer edinmesini sağlayan en önemli araç okuma alışkanlığıdır. Okuma alışkanlığı bir gereksinim ve zevk kaynağı olarak algılanması sonucunda kazanıldığına göre insanların bu alışkanlığı küçük yaşlarından itibaren eğitimleri süresince kazanmaları kaçınılmaz bir zorunluluktur. Okuma alışkanlığının gelişmesinde bireyin çocukluk döneminde evden, okuldan ve çevreden aldığı eğitimin rolü çok büyüktür (Yılmaz, 2006: 2). İlköğretim döneminde okumayı öğrenmeye başlayan çocuğun henüz tam olarak okuma alışkanlığı kazanamamış olması nedeniyle okumaya yönelik ilgili ya da ilgisiz olması söz konusudur. Bu nedenle, çocuğun okumaya ilgi duyması ve okumayı alışkanlık hâline getirmesi, çocukluk dönemlerinden başlayarak okumaya yönlendirilmesi okumanın

sevdirilmesi ile gerçekleŖebilir. Bu süreçte bireyin okuma alışkanlığı kazanmasını etkileyen kişisel ve çevresel etkenlerin de göz önünde bulundurulması gereklidir (Aslantürk ve Saracaloğlu, 2011: 157).

Bireylere okuma alışkanlığının kazandırılması ve geliştirilmesi için gerekli imkânların ve şartların sağlanması gerekmektedir. Okuma alışkanlığının kazandırılmasında Ŗu başlıklara dikkat edilmelidir:

- Okuyan ve okuması için çocuğuna yoğun ilgi gösteren bir aile ile çocuğun istediği gibi kullanabileceği bir aile kitaplığına,
- Okuma güdüsünü oluşturmadaki etkisi nedeniyle önem taşıyan, okuyan bir arkadaş grubuna, yakın çevre ve topluma,
- Okumaya ve kitaba olumlu bakan bir topluma; okumanın, toplumda yaşam anlayışının doğal bir parçası olarak kabul edilmesine,
- Bireylerde okuma alışkanlığı yaratma ve geliştirmeye yönelik sürekli-tutarlı bir devlet politikasının varlığına ve bu konuda devletin rolüne,
- Bireylerin okuma alışkanlığının ekonomik yanını karşılayabilecek gçte olmalarına,
- Okuma alışkanlığına önem veren, programına alan ve bilinçli bir biçimde uygulayan eğitim-ğretim sistemine,
- zerine düşeni yeterince yerine getirmesi gereken toplumsal kurum ve kuruluşlara,
- Bu konuda önemli role sahip kitle iletişim araçlarına,
- Okuma alışkanlığını köklü biçimde sorun olmaktan çıkarmada çeşitli düzeylerde oluşturulup uygulanacak okuma alışkanlığı programlarına,
- Bu programlarda kullanılacak özel nitelikli okuma materyallerine,
- Okuma alışkanlığının kazandırılmasında doğrudan rolü olan kütüphanelere.

Burada sıralananlar, okuma alışkanlığı sorununda vurgulanması gerekenleri de içermektedir (Yılmaz, 1990: 11-12). Okuma alışkanlığı zor bir süreçten sonra kazanılan bir beceridir. Bu süreçte birçok faktör okuma alışkanlığı kazanımını etkilemektedir.

Çevresel faktörler ve kişisel farklılıklar okuma alışkanlığı üzerinde belirleyici bir role sahiptir. Her bireyin farklı anlamlandırma yapısı ile okul, aile ve arkadaş çevresinin birbirinden bağımsız tutumları, okuma alışkanlığının yönünü belirlemektedir. Bu bağlamda, okuma alışkanlığının kazanılması, bireylerin okumaya karşı tutumları başta olmak üzere, cinsiyet, başarı, özgüven, aile, ev ve okul ortamı, zekâ, sosyoekonomik durum gibi farklı değişkenlere bağlıdır. Okuma alışkanlığının kazandırılması aşamasında bütün bu faktörlere dikkat etmek gerekmektedir (Sünbül vd., 2010: 12).

2.5.1. Kişisel Faktörler

Okuma alışkanlığını kazanmada etkili olan faktörlerden bir kısmını kişisel etkenler oluşturmaktadır. Yapılan araştırmalar okuma alışkanlıklarının milletler arasında ve aynı millet içinde bireylere göre farklılıklar gösterdiğini ortaya çıkarmıştır. Kişisel ilgi farklılıkları okuma alışkanlıklarını etkileyebilmektedir (Balcı, 2009: 45). Bireyin okumaya karşı tutumu, ilgisi ve motivasyonu okuma alışkanlığını doğrudan etkilemektedir. Okuma alışkanlığı konusunda motivasyonun önemli yeri vardır (Mete, 2012: 46). Bireylerin bir etkinliğe yönelmesini sağlayan temel faktörlerden birisi olan motivasyon, öğrencilerin okumaya yönelmelerinde ve iyi bir okuyucu olmalarında da etkili olan dinamiklerin başında gelmektedir (Yıldız ve Akyol, 2011: 794). Motivasyon ile okuma etkinliği sürekli ve düzenli bir şekilde alışkanlık hâline gelerek devam eder (Mete, 2012: 46).

Okuma alışkanlığı, çocuğun temel okuma becerisini izleyen bir süreç olarak kişinin okuma eylemine şartlandırılması ve güdülenmesine bağlı olarak bu eyleminin alışkanlığa dönüştürülmesidir. Bu bağlamda okuma alışkanlığı, kişinin okumayı sökmeye bağlı olarak onun okumasının hızını arttırarak ve aynı zamanda okumayı

sevdirerek okumanın kişinin hayatının her döneminde gerek hayat düzeni, gerek meslekî gelişimi ve gerekse de toplumsal statüsü olarak bir gereksinim olduğu doğrultusunda güdülenmesine ve okuma alışkanlığı kazandırılmasına yönelik okuma çalışmaları yaptırılması gerekmektedir (Tekgül, 2013: 28).

Bireylerin okuma alışkanlığı kazanmasındaki en önemli dönem okumaya başladıkları yaşlardır. Bu dönemde karşılaşılan okuma yetersizlikleri, okumaya karşı ilgiyi olumsuz etkilemektedir. Okumanın öğrenildiği ilk yıllarda okuma çalışmalarının sürekli olarak yapılması, okuma alışkanlığının yerleşmesinde ve gelişmesinde çok önemlidir. Çocukları, okuyacakları kitabı seçme konusunda özgür bırakarak onların okumaya karşı ilgilerinin artması sağlanmalıdır. Bu tür çalışmalar sayesinde çocuğun ilgisi artacak ve okuma etkinliği alışkanlığına dönüşecektir.

2.5.2. Bilişsel Faktörler

Okuma becerisi ile bilişsel gelişim arasında yapılan çalışmalar sonucunda önemli bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Okuma başarıları düşük olan ve yaşlılarına göre yavaş öğrenen öğrencilerin bilişsel gelişimlerini arttırmak için uygun eğitim ortamları hazırlandığında bu öğrencilerin okuma başarılarının arttığı gözlenmiştir.

Bilişsel gelişim ve okuma arasındaki ilişki iki şekilde ele alınabilir. Birincisi okuma becerisinin kazanılmasında bazı özel bilişsel becerilerin gerekliliği; ikincisi ise okuyucu için okuma eyleminin bilgi ve beceri ediniminde önemli bir güç olmasıdır. Okumayı olumlu veya olumsuz yönde etkileyebilecek bilişsel faktörler: zihinsel yaş ve zekâ, görsel ve işitsel ayırım yapabilme, algısal gelişim ve muhakeme yetenekleridir (Keleş, 2006: 28-29).

2.5.3. Çevresel Faktörler

Bir çocuğun okuma alışkanlıklarını kazanıp geliştirmesinde birçok bireysel ve toplumsal etken rol oynamaktadır. Bu alışkanlıklarda bir ülkedeki kültür yapısı,

eğitim sistemi, dűşünce özgürlüğü, medya gibi toplumsal etkenlerin yanı sıra aile, öğretmen, kütüphane, arkadaş grubu gibi, yakın çevrenin etkisi de söz konusu olmaktadır (Yılmaz, 2004: 116).

Bu faktörlerin yanı sıra son zamanlarda çok hızlı gelişen teknoloji de okuma alışkanlığı kazanmayı etkilemektedir. Teknoloji, bilgiye ulaşma konusunda yararlı olsa da sadece eğlence amaçlı kullanıldığında okuma alışkanlığı kazanmayı olumsuz etkileyecektir. Saatlerce televizyon karşısında veya bilgisayar başında vakit geçiren birey okuma için istek duymayacaktır. Zamanla ilgisi kaybolacak ve okuma alışkanlığı kazanamayacaktır. Günümüzde teknolojiden uzak durmak imkânsızdır. Bu nedenle teknoloji, okuma alışkanlığını kazandırmada aktif olarak kullanılmalı, bu konuda çocuğu yönlendirecek kişiler bilinçli olmalıdır.

2.5.3.1. Aile

Çocuk, doğduğu andan başlayarak kendisini bir sosyalleşme ortamında bulur. Toplumun kültürel kalıplarını, değer yargılarını, alışkanlıklarını öncelikle ailede edinir. Buna bağlı olarak da okumaya verilen değer konusunda ilk izlenimlerini aldığı yer de ailesidir (Bircan ve Tekin, 1989: 400).

Temel okuryazarlıktan sonra gelen aşama olarak kabul edilen okuma alışkanlığı, kişinin bir gereksinim olarak algılaması sonucu okuma eylemini, yaşam boyu sürekli ve düzenli bir biçimde gerçekleştirmesi anlamına gelmektedir. Okuma alışkanlığının yaşam boyu sürmesi gerektiği saptaması, bu alışkanlığın yaşamın her döneminde kazanılıp geliştirilebileceği gerçeğini dile getirmektedir. Toplumsal, ekonomik, kültürel, ruhsal vb. birçok boyuta sahip okuma alışkanlığının kazanılması için en uygun zaman, kuşkusuz çocukluk ve gençlik dönemidir. Kişilik oluşumunun ve hayata ilişkin ilk deneyimlerin yaşanmaya başlandığı, algılama ve etkilenmenin en yoğun olduğu çocukluk dönemi ile bedensel ve ruhsal gelişmenin hızlandığı ve yaşama hazırlık diye nitelenen gençlik dönemi, okuma alışkanlığının yaratılması yönünden birbirinin devamı olmasına karşın ailenin etkisi yönünden bazı farklılıklar

taşımaktadır. Çocukluk döneminde en belirleyici etki ve rol aileden gelmektedir (Yılmaz, 1990: 9).

Okuma eğitiminde çocuğun içinde yaşadığı aile ortamının ve aile fertlerinin tutumlarının etkisi bilinmektedir. Aile içindeki bireylerin eğitim düzeyleri, onların özel olarak okuma faaliyetlerini çocuğun yanında yapmaları, evde bir kitaplığın bulunması, kitaplarla ilgili seviyeli tartışmaların olması, problem çözümünde kitaplardan yararlanılması, çocuğun okumasını etkileyen unsurlar arasındadır (Özbay, 2006: 165).

Çocuğun büyüdüğü aile ortamı, kitap okumayı etkileyen, dolayısıyla okuma alışkanlığının kazanılmasında rol oynayan faktörlerin başındadır (Mete, 2012: 46). Çünkü çocuk yetişirken anne-babasının hareketlerini, davranışlarını, yaptıklarını gözlemler ve onlardan etkilenir. Çocukların öğrenmesinde model alma oldukça etkili olduğundan çocukların uzun süre birlikte kaldıkları ailelerini model aldıkları görülmüştür. Ailesinde kitap okuyarak kendisine model olabilecek bireyleri göremeyen çocuğun okuma alışkanlığı kazanması da oldukça zorlaşacaktır (Arıcan, 2010: 17). Çocuğun okuma alışkanlığı kazanmasında özellikle aile içinden okuma alışkanlığına sahip bir örneğe gereksinim vardır. Diğer bir deyişle, okuyan bir örnek, çocuğun ve gencin okuma alışkanlığı kazanmasında çok önemli rol oynamaktadır (Mete, 2012: 46). Anne ve baba, çocuğun okuma alışkanlığını kazanması ve bunu bir zevk hatta yaşam biçimi hâline dönüştürmesinde öncü ve rehber olmalıdır. Kitabın, yaşamın en önemli değerleri arasında bulunduğunu bizzat kitap okuyarak göstermek durumunda olan ebeveynin evde önemli sorumlulukları vardır (Tanju, 2010: 31). Evde okuma materyalleri (kitap, dergi, gazete vb.) buldurmaları ve bu materyallerden aile bireyleri yararlanmalıdır. Çocuk, ailesinin kitap okuduğunu, kitapları bilgilenmek amacıyla kullandığını gördükçe kendisi de kitap okumayı seçer ve kitapların yararlı kaynaklar olduğunu düşünür (Temizkan, 2009: 65). Ailede verilecek kitap ve okuma bilinci bireyin başta eğitim hayatı olmak üzere bütün hayatını etkiler. Küçük yaşlarda yapılacak yönlendirmeler okumanın bir alışkanlık olarak kazanılmasını da sağlayacaktır (Balcı, 2009: 52).

Birey, içinde yaşadığı toplumun özelliklerini yansıtır. Aile, arkadaş çevresi, yaşanan muhit çocuğun sosyal gelişimine yön verir. Ailenin eğitim durumu çocuğun sosyal eğilimini son derece etkilemektedir (Arıcı, 2009b: 24). Okuma alışkanlığının belirleyicilerinden biri de sosyoekonomik yapıdır. Bireylerin hayatında ailenin ekonomik yaşamının büyük etkileri bulunmaktadır. Bireylerin tümü belirli bir sosyal sınıfta doğar ve o sınıfın değerlerini benimseyerek yetişir. Bireyin kitap okuma alışkanlığı da bulunduğu sosyal çevreden önemli oranda etkilenmektedir. Bu nedenle bireyin sosyal geçmişi, kısacası ailesinin sosyoekonomik durumu bu alışkanlığı etkileyen temel faktörlerdendir. Okuma ile sosyoekonomik durum arasında çocuk, genç, yetişkin olmak üzere her düzeyde açık bir ilişki olduğuna dair araştırmalar vardır. Genel olarak sosyoekonomik durum düştükçe okumada güçlükler başlamakta; sosyoekonomik durum yükseldikçe okuma yeteneği gelişmektedir (Arıcan, 2010: 20). Toplumla bakıldığında genellikle sosyoekonomik olarak üst düzeyde yer alan ailelerin çocuklarının (diğerlerine göre) okumaya ve eğitime daha yatkın oldukları görülmektedir (Arıcı, 2009b: 24). Yapılan araştırmalar, sosyoekonomik olarak avantajlı ailelerden gelen öğrencilerin dezavantajlı ailelerden gelen öğrencilere göre; kelime anlamada, metni anlama ve yorumlamada, okuduklarını hatırlamada, resim yorumlamada ve sesli okuma düzeyinde daha başarılı olduklarını göstermektedir. Bu bağlamda sosyoekonomik olarak avantajlı ailelerin çocukları okuma alışkanlıkları bakımından daha iyi seviyede olacaktır (Özbay, 2011: 45).

Görüldüğü üzere çocukların okuma alışkanlığı kazanmasında ailenin önemi büyüktür. Çocuğuna karşı ilgisiz davranan, onun kitapla tanışmasını geciktiren ve kitap okumasını teşvik etmeyen aileler, okuma alışkanlığını edinemeyen çocukların bir numaralı sorumlusudur. Bu bağlamda ebeveynlerin çocuklarının okuma alışkanlığını kazanmasında yerine getirmesi gereken sorumlulukları ve görevleri vardır. Ebeveynlerin okuma alışkanlığı konusunda yapması gerekenler ve göstermeleri beklenen duyarlılıklar şu noktalarda toplanabilir:

- Bir evde okuma ortamını yaratan kitaplardır, diğer bir deyişle, böyle bir ortamın doğal parçası kitaplıktır. Çocukların, doğdukları andan itibaren sürekli görebilecekleri ve kullanabilecekleri bir kitaplık, çocuk için okuma alışkanlığının

ruhsal ve davranışsal etkenlerinden birisi anlamına gelmektedir. Bu nedenle ebeveynlerin evlerinde bir kitaplık oluşturma sorumluluğu vardır.

- Okul öncesi dönemde, okuma anlamında çocuk ile kitap ilişkisini ebeveyn sağlamalıdır. Bu çerçevede, ebeveyn çocuğuna, düzeyine uygun kitaplar okumalı ve kitaplar hakkında onunla konuşmalıdır. Çocuk kitap ile ne kadar erken dönemde tanıştırılır ise bu onun okuma alışkanlığı açısından önemli bir avantaj olmaktadır. Alpay (1991a; 1991b'den aktaran Yılmaz, 2004: 117) okuma alışkanlığında çocukların ebeveynler tarafından kitap ile tanıştırılmasının önemine dikkat çekmektedir.

- Çocuğun okuma alışkanlığı kazanması ve geliştirmesinde ebeveyn duyarlılığının önemli boyutlarından birisi çocuğa kitap hediye etmektir. Çocuğun kitabı ve okumayı olumlu ve değerli bir eylem olarak algılanmasında ona ebeveyni tarafından kitap hediye edilmesi küçümsenmemesi gereken bir davranıştır. Çocuğun evde belirli ölçüde hissettiği okuma ortamı, onu kitabevi, kitap fuarı ve kütüphane gibi yoğun okuma atmosferlerine sokarak desteklenmelidir. Bu nedenle ebeveyn okuma alışkanlığını kazanması açısından çocuğunu zaman zaman bu tür yerlere götürmelidir.

- Okuma alışkanlığına ilişkin olarak çocuğun ebeveyninden en çok beklediği duyarlılık noktalarından birisi okuyacağı kitabı seçme konusunda ebeveyninin ona yardım etmesidir (Lohann, 1991'den aktaran Yılmaz, 2004: 118). Çocuğunun ilgi ve beğenilerini en yakından bilen kişiler olarak ebeveynlerin bu konuda ciddi sorumlulukları vardır.

- Özellikle eleştirel okuma becerisini kazanmasında okuduğu kitaplar hakkında çocukları ile konuşmaları ebeveynlerin bu alışkanlığa ilişkin önemli duyarlılık alanlarından birisidir.

- Ebeveyn, önemli ve farklı bir eylem/araç olduğunu hissettirmek için çocuğuna kitap alması için para verme konusunda duyarlı davranmalıdır.

- Çocuklarının kitap okumalarına ve kütüphaneye gitmelerine ebeveynler mutlaka olumlu tepki vermelidirler. Bu konuda onları desteklemeli, övmeli ve

gerekirse çeşitli biçimlerde ödüllendirmelidirler. Tepkisiz kalmak ya da olumsuz tepki göstermek, çocukların okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıkları açısından son derece tehlikeli olabilir.

- Ebeveynler çocukları için güçlü modellerdir. Çocuklar doğal olarak ebeveynlerini genelde taklit etmektedirler. Bu nedenle, ebeveynler kitap okuyarak ve kütüphaneye giderek çocuklarına bu konuda da olumlu modellik yapmalıdırlar.

- Kuşkusuz buraya kadar sıralanan ve çocukların sözü edilen alışkanlıkları kazanmalarında ve geliştirmelerinde ebeveynlerin göstermeleri gereken duyarlılığın temeli, onların öncelikle bu konuda önemli bir sorumluluğa sahip olduklarını bilmeleridir. Diğer bir deyişle, ebeveynler bu konuda öncelikle sorumluluk bilincine sahip olmalıdırlar (Yılmaz, 2004: 117-118).

Çocuğun ileride kazanacağı okuma alışkanlıkları, okuma zevki ve okuma becerisi üzerinde ailenin yaklaşımı çok önemlidir. Evde farklı bir dil ve ağızla konuşulması, ailenin sosyokültürel düzeyinin düşük olması, çocuğun sık sık okul değiştirmesi, anne ve babanın çocuğa iyi örnek olmamaları çocuğun okuma becerisi ve alışkanlığını olumsuz yönde etkilemektedir.

Ailede verilecek kitap ve okuma bilinci bireyin başta eğitim hayatı olmak üzere bütün hayatını etkiler. Küçük yaşlarda yapılacak yönlendirmeler okumanın bir alışkanlık olarak kazanılmasını sağlar (Mete, 2012: 47).

2.5.3.2. Okul ve Öğretmen

Hızlı bilimsel ve teknolojik gelişmelerin ürünleri olan çeşitli kitle iletişim araçlarının kullanımının toplumsal yaşamın her alanında ve hemen tüm bireyler arasında giderek yaygınlaşmasına ve bu durumun bilgiye ulaşımı kolaylaştırmasına karşın okuma eylemi, bilginin edinilmesinde hâlâ en önemli ve etkili araçtır ve bireyin yaşamı boyunca sıkça başvurduğu bir öğrenim biçimidir. Bu nedenle toplumda yeni yetişen bireylere okuma becerisinin kazandırılması ve onların okuma alışkanlıklarının geliştirilmesi okulun ve okullarda da öğretmenlerin temel görevidir.

Bu görevin yerine getirilmesinde aile bireylerinin destekleyici tutumları önemli olmakla birlikte okullarda bir uzman olarak öğretmenlerin öğrencileri yönlendirmeleri, güdülemeleri ve desteklemeleri, aynı zamanda da onlara okumaya dönük tutum ve davranışları ile örnek olmaları çok önemlidir. Bunun için de öğretmenlerin okuma alışkanlığı edinmiş olmaları ve öğrencilerinin de okuma alışkanlığı edinmeleri için çaba göstermeleri gereklidir (Sağlam, Suna ve Çengelci, 2008: 9).

Çocuk, ilk okuma ve yazmaya ilköğretimde başlamaktadır. Bu sebeple okulun ve öğretmenin okuma eğitimindeki payı çok yüksektir. Okul, çocuklara sunduğu fiziki imkânlarla belirleyici olmaktadır. Okulla ilgili olarak sınıf mevcudu, kütüphanenin bulunup bulunmaması, çocukların oturma ve ışıktan yararlanabilme imkânları, okuma becerisinin geliştirilmesinde etkilidir. Bu şartların demokratik ve çağdaş bir toplumun gereği olarak her öğrenciye eşit seviyede sunulması gerekir (Özbay, 2006: 167).

Okuma alışkanlığı temelde örgün eğitim sisteminde kazanılan bir beceridir. Bir eğitim sisteminin üyeleri olan öğrenciler okul çağında iken bu beceriyi edinmemişlerse yetişkinlik döneminde kazanmaları oldukça güçtür. Bu nedenle eğitim sistemi öğrencilerine doğru okuma, hızlı okuma, okuduğunu anlama gibi becerileri kazandırabileceği gibi, öğrencilerini araştırmaya yönelterek öğretmen ve ders kitabı dışı, bilgi kaynaklarına yöneltebilir. Öğrencilerine araştırmacı bir özellik, bir başka anlatımla kendi kendine öğrenmeyi öğreten bir sistem yetişkinlik dönemindeki okuma alışkanlığının temellerini atmış demektir (Bircan ve Tekin, 1989: 400).

Okuma eğitiminin öğrenci kadar önemli unsurlarından birisi de "öğretmen"dir. Çünkü öğretmene, ilk okuma çalışmalarından okumanın bir alışkanlık hâline gelmesine kadar büyük sorumluluklar düşmektedir (Özbay, 2006: 167).

Okuma ile en yoğun ve sistematik ilişkinin okulda kurulduğu ve bu ilişkiyi sağlayan kişinin de öğretmen olduğu düşünülürse öğrencinin okuryazarlıktan başlayarak bütün temel beceri ve alışkanlıkları kazanıp pekiştirdiği yer okul olmaktadır. Bu konuda ailenin rolü elbette göz ardı edilemez. Ancak özellikle

gelişmekte olan toplumlarda ailelerin çocuklarının eğitim, kültür yaşamlarına ilişkin duyarlılıklarının yeterli olduğunu söylemek güç görünmektedir. Bu durumda görev büyük ölçüde öğretmene düşmektedir (Yılmaz, 2002: 443). Çocuğa ve genç bireye okuma alışkanlığı kazandırmada ailesinden sonraki en önemli faktör olan öğretmenler, okuma alışkanlığı kazandırmada en fonksiyonel konumdadırlar. Öğrenciler üzerinde büyük bir motivasyon gücü oluşturarak okumaya bir alışkanlık olarak yönelmelerini sağlarlar (Gürcan, 1999: 42).

Okuma-yazmayı yeni öğrenen bir öğrenci için her yazılı metin ilgi çekicidir. Öğretmen, başlangıçta bu ilgiyi beslemeli, onun kaybolmamasına çalışmalı ve bu ilgiden yararlanarak öğrenciyi hoşlanacağı türden kitaplar okumaya yönlentmelidir. Öğrencilerin hoşlandıkları türler birbirinden farklı olabilir, bu çok doğal bir durumdur. Kimi öğrenciler basit serüven kitaplarından, kimileri masallardan, resimli öykülerden hoşlanır; kimileri ise resimli dergileri karıştırmakla ve rastgele okumalarla yetinir (Ünalın, 2006: 68). Öğrencileri okumaya yönlentmede ilk adım, onların sahip oldukları ihtiyaçları bilmek ve onların ilgilerini bu ihtiyaçlar doğrultusunda yönlendirmektir. Öğrencileri iyi birer okuyucu yapmak için gözetilmesi gereken iki temel ilke vardır: Bunlardan birincisi, öğrencinin genelde ilgilendiği konuları bilmek ve eline öncelikle bu konulara ilişkin kitaplar vermektir. İkincisi ise öğrenciler, eğer okumayı becerebiliyorlarsa ilgi duydukları kitapları okumak isterler. Kitapların anlaşılır ve okunaklı olması bu isteği artırır (Dökmen, 1994: 33). Öğrenci, okurken zorlanmaz, rahat ederse kitabı sever. Okumaktan kaçınanlara sevebilecekleri kısa, sade bir dille yazılmış kitaplar; diğerlerine ise eğilimlerine uygun eserler, edebî değer taşıyanlar arasından seçilerek verilmelidir. Öğrencileri aynı türden eserleri okumaya zorlamak olumsuz sonuç verir. Zaten amaç, onları aynı kalıba sokmak değil, okuma alışkanlığı kazandırarak kişiliklerini geliştirmektir (Ünalın, 2006: 68).

Öğretmenlerin bireysel ve meslekî özellikleri öğrenciler üzerinde son derece etkili olmaktadır. Çocuğun okul ortamında sürekli bir etkileşim içerisinde bulunduğu öğretmeninin sağlam bir teorik bilgiye sahip olması ve onu sınıf ortamında başarıyla uygulaması, iyi bir okuma eğitiminin kritik eşiklerinden birisidir (Özby, 2006: 167). Öğretmenlerin öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırması konusunda belirli

niteliklere sahip olması da gerekmektedir. Öncelikli olarak öğretmenin kendisinin kitap okuması ve derse girerken ders kitaplarının yanı sıra farklı türdeki kitapları da buldurması öğrencileri etkileyecektir. Böylece öğrenci, öğretmenin kitap okuduğunu görerek kendisine örnek alacaktır (Arıcan, 2010: 18).

Okullarımız okur-yazar yetiştirmekte ancak okuyan insan yetiştirmemektedir. Burada sorun programdan ziyade yöntemin uygulanmasından kaynaklanmaktadır. Özellikle okuma alışkanlığının kazandırılmasında önemli bir kademe olan ilkokulda sınıf öğretmenleri yöntemi bilmelerine rağmen öğrencileri erken okutma, geç kalma endişesi veya diğer öğretmenlerin sınıfları ile rekabet gibi nedenlerle kendilerine göre yöntemin çeşitli aşamalarında değişik uygulamalara girmekteler ve bunun sonucunda da çocuğun hızlı, doğru ve anlamlı okuma becerisi kazanması ve yeteneğini geliştirmesi, öğrencinin yaşamının sonraki yıllarına sarkmaktadır. Öğrencilere ders kitaplarındaki bilgileri ezberletmek ve onlardan kitaplarda yazılanları birebir anlatmalarını istemek, onları kitaptan nefret ettirmek gibi bir yanı sıra sürüklemekte ve kitap okuma sevgisini kazandırmamaktadır (Gömleksiz, 2004: 188).

Her dil becerisi gibi okuma da süreklilik gerektiren bir beceridir ve kalıcılığının sağlanması için kullanılacak yöntemlerin başında okumayı sevdirmek ve çocuğa uygun bir örnek teşkil etmek gelmektedir. Bu yolla okuma becerisi çocuk için bir alışkanlığa dönüşecek ve yetişkinliği de kapsayan bir dönemde kişide yaşam için gerekli bir ihtiyaç olma fikrini oluşturacaktır (Demir, 2009: 719). Okuma alışkanlığını kazanmanın en temel ögesi okumayı sevmektir. Bu nedenle okuma alışkanlığının kazandırılması sürecinde öğretmenlere düşen en temel görev çocukları bıktırmadan okumayı sevdirmek olmalıdır (Şahin, 2009: 232).

2.5.3.3. Arkadaş

Bireyin başta okuma olmak üzere pek çok alandaki tutumlarının yerleşmesi 12-30 yaş arasında gerçekleşmektedir. Bu dönemde haber ve bilgi kaynaklarının yanında en önemli etkenlerden biri akran çevresidir (Morgan, 2006: 375'ten aktaran

Balcı, 2009: 63). Akran çevresinin kişinin davranışları üzerinde olan bu belirleyici etkisi okumaya karşı geliştirilen olumlu tutumda da görülmektedir. Aynı etki olumsuz yönüyle de görülebilir. Özellikle ortaokul düzeyinde bulunan, tutum ve alışkanlıkları yeni yeni yerleşmeye başlayan öğrencilerin okumaya karşı olumlu tutum geliştirmelerinde ve okumanın alışkanlık olarak yerleşmesinde arkadaş çevresinin önemli etkisi vardır (Balcı, 2009: 63).

Bireyin tutum, zihniyet ve davranışını, içinde bulunduğu kültür, toplum ve aile çevresinden sonra en fazla etkileyen, hatta daha etkin olarak belirleyen unsur arkadaş çevresidir. Özellikle ilk ve orta öğretimdeki öğrenciler, bir arkadaş grubuna dâhil olma eğilimindedirler. Eğer öğrencinin dâhil olduğu bu arkadaş grubunda okuma bir alışkanlık hâline gelmişse aralarında kitap alış veriş, okunan kitapları birbirlerine anlatmaları gerçekleşiyorsa bu durum, gruptaki her bir çocuğun okuma becerisini olumlu yönde etkileyecektir (Özbay, 2006: 167). Bu konuda yapılan bir deneyde (Brown, Cromer ve Weinberg, 1986'dan aktaran Dökmen, 1994: 35), bir grup çocuğun birbirlerine ödünç kitap alıp vermeleri sağlandığında çocukların okuma alışkanlıklarında gelişme kaydedilmiştir. Deneye göre bir çocuğun, öğretmenin önerdiği bir kitabı okumasıyla arkadaşının önerdiği ve ödünç verdiği bir kitabı okuması arasında fark olduğu görülmektedir. Çocuklar arasındaki bu tür etkileşimler, birtakım grup dinamikleri çocukların okumaya yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilemektedir (Dökmen, 1994: 35).

2.5.3.4. Kütüphaneler

İnsanın başta ailesi olmak üzere sonraki süreçte okulda ve hayat boyu devam eden öğrenmelerinde bilgi edinme ve bilgiye ulaşma hep önemli bir yer tutmuştur. Bilgiye ulaşmanın en önemli yollarından birisi de kütüphanelerdir. Okuyan, araştıran, sorgulayan ve okumayı bir alışkanlık hâline getiren öğrencilerin yetiştirilmesinde kütüphaneler önemli işlevlere sahiptir. Gerek genel anlamdaki halk kütüphaneleri gerekse özellikle eğitim kurumlarında bulunan ve öğrencilerin rahatlıkla kullandıkları sınıf ve okul kütüphaneleri, okuma materyallerine ulaşmada önemli kaynaklardan biri konumundadır (Balcı, 2009: 64).

Her insan doğal olarak yaş, eğitim seviyesi, kültürel yaşayışı, idealleri, zevkleri ve içinde bulunduğu imkânlar yönünden çok değişik özelliklere sahip olduğundan kütüphaneler, okuyucusuna uygun kitabı bulmak ve onları bu kitaplarla tanıştırmayı okuma zevki ve alışkanlığını vermeyi görev edinmek zorundadır. Günümüzde insanın kendi zevk ve çalışması için gereksinim duyduğu her kitabı satın alabilmesi mümkün olmamaktadır. Bilim dallarındaki hızlı gelişmelere paralel olarak yazılan eserin her zaman ihtiyaçlara cevap verme kapasitesinin giderek yetersiz oluşu, günümüz okuyucularının daha çok sayıda kitaba daha kısa sürede ulaşabilme gibi birtakım kaygılar taşıması kütüphane kurumlarının önemini daha da artırmıştır. Bu bağlamda kütüphane kullanmaya alışma, okuma eğitiminin temel hedeflerinden birisi olarak söylenebilir (Çetinkaya, 2004: 27).

Okuma alışkanlığı kazandırmada önemli bir faktör olan kütüphanelerin kolay ulaşılabilir olması işlevselliğini arttıracaktır. Bir okuyucunun okuma becerisi ve ilgisi, ne kadar yüksek olursa olsun ve bu okuyucu elden geldiğince iyi okuma alışkanlıkları geliştirmiş olsun, eğer yeterince kitap bulamıyorsa okumaya karşı ilgi ve isteği azalacaktır (Dökmen, 1994: 37). Mevcut kütüphanelerdeki katalogların çoğunu başvuru kitapları oluşturmaktadır. Buna ek olarak fiziksel imkânlar bakımından yetersiz olan kütüphaneler zamanla okuyuculara sıkıcı ve rahatsızlık verici yerler olarak görünmektedir. Bu olumsuzlukları bir nebze azaltmak için kütüphaneler, öğrencilerin ilgisini çekebilecek nitelikteki kitaplarla sürekli olarak yenilenmelidir (Özbay, 2011: 47).

Kütüphanelerin fizikî şartları, çalışan personeli, kitap kataloglarındaki zenginliği, iç mekânının rahat ve ferah olması, bireye kütüphane kullanma alışkanlığını daha hızlı kazandıracaktır. Ayrıca okuma alışkanlığının kazanıldığı ilk ve ortaokul kurumlarında kütüphanelerin olması öğrencilerin kitap okuma isteğini olumlu yönde etkileyecektir. Öğrenci okul kütüphanelerinde kitaba daha kolay ulaşabildiği için halk kütüphanelerinden daha çok kullanıldığı söylenebilir. Bu nedenle okul kütüphanelerindeki kitap çeşidinin çok ve o yaştaki öğrencilere hitap eden türde olması okuma alışkanlığı kazandırmada etkili olacaktır.

III. BÖLÜM

3. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, okuma ilgi ve alışkanlıkları ile ilgili çalışmalar kısaca değerlendirilmiştir.

Çetinkaya (2004) "Afyon Merkezindeki 8. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı" adlı yüksek lisans tez çalışmasında, Afyon Merkezindeki İlköğretim 8. sınıfta okuyan öğrencilerin okuma alışkanlıklarını incelemiştir. Araştırmada sosyoekonomik düzeyin, cinsiyetin ve son bir yılda okunan kitap sayısının öğrencilerin okuma alışkanlıkları üzerine etkisine bakılmıştır. Araştırma sonucuna göre, öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısında sosyoekonomik düzey ve cinsiyetin etkili olduğu görülmüştür. Öğrencilerin kitap seçiminde, gazete okuma sıklıkları, evinde okuyabileceği kitabın olup olmaması, kitap alırken tavsiyesine uyduğu kişiler ile aile bireylerinin okuma sıklıkları üzerinde sosyoekonomik düzeyin etkili olduğu, cinsiyet faktörü ve son bir yılda okunan kitap sayısının bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

Şahiner (2005) "İlk ve Orta Öğretim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlerin Okuma Alışkanlıkları ve Bu Alışkanlıkları Etkileyen Faktörler (Elmadağ İlçesi Örneği)" adlı çalışmasında, ilk ve orta öğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin okuma alışkanlıkları ve okuma alışkanlıklarına etki eden değişkenlerin belirlenmesini amaçlamıştır. Betimsel tarama modeli kullanılan araştırmanın evrenini Elmadağ ilçe merkezinde görev yapan 415 öğretmen oluşturmuştur. Araştırmanın örnekleminde 150 öğretmen yer almış olup örneklem grubuna anket formu uygulanmıştır. Araştırma sonucuna göre okuma alışkanlığı ile gelir düzeyi arasında doğru orantılı bir fark olmadığı, en çok tercih edilen kitap türünün roman ve siyasi-sosyal konulu kitaplar olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin kıdem süresi arttıkça okuma oranı düşmektedir. Ayrıca yayınevi takibinin çok az olduğu ve kütüphanelerin az kullanıldığı anlaşılmıştır.

İnan (2005) "İlköğretim I. Kademe Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıklarının İncelenmesi" adlı yüksek lisans tez çalışmasında, ilkokul dönemi öğrencilerinin sahip oldukları okuma alışkanlıklarını belirlemeyi amaçlamıştır. Bu amaç kapsamında; İlköğretim I. kademe öğrencilerinin "okuma alışkanlıkları" yaşa, cinsiyete, okudukları sınıfa, anaokuluna gidip gitmemelerine, okuldaki başarı durumuna, annelerinin ve babalarının eğitim durumuna, ailelerinin aylık gelirine, ders kitapları dışında günlük kitap okuma sürelerine, ders kitaplarından başka evlerinde bulunan roman, hikâye ve masal kitaplarının sayısına ve daha çok okudukları kitap türüne göre farklılaşmakta mıdır? sorularına cevap aranmıştır. Araştırmada okuma alışkanlıklarını ölçmek üzere araştırmacı tarafından hazırlanan "Okuma Alışkanlığı-Ortamı Ölçeği" ve "Anket" kullanılmıştır. Araştırma sonucuna göre örnekleme oluşturan öğrenciler arasında yaş, okuldaki başarı durumu ve ailenin aylık gelir durumu değişkenlerine göre anlamlı düzeyde bir farklılık bulunamamıştır.

Keleş (2006) "İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinde Kitap Okuma Alışkanlığının İncelenmesi" adlı yüksek lisans tez çalışmasında, 2005-2006 öğretim yılında Ankara ilinde bulunan ilköğretim okullarından rastgele seçilen il, ilçe ve köy okullarının ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıklarını incelemiştir. Araştırmada 597 öğrencinin kitap okuma alışkanlıkları üzerinde; cinsiyet farklılığı, anne ve babanın öğrenim durumu, ailenin sosyoekonomik durumu, öğrencilerin okudukları sınıf düzeyi, yaşanan yerleşim birimi, okul türü ve kardeş sayısının etkileri analiz edilmiştir. Araştırma sonucuna göre kız öğrenciler, erkek öğrencilere göre daha çok kitap okumaktadır. Annenin düzeyinin okuma alışkanlığına etkisi babanın eğitim düzeyine göre daha etkilidir. Ailenin gelir durumu yükseldikçe okuma alışkanlığı da artmaktadır. Öğrencilerin sınıf düzeylerine, yaşadıkları yerleşim birimlerine, kardeş sayısına göre de okuma alışkanlığı oranları farklılık göstermektedir.

Suna (2006) "İlköğretim Öğrencilerinin Okuma İlgisi ve Alışkanlıklarının Analitik Olarak İncelenmesi ve Değerlendirilmesi" adlı yüksek lisans tez çalışmasında, ilköğretim öğrencilerinin okuma ilgi ve alışkanlıklarını etkileyen etmenlerin analitik olarak incelenmesini ve değerlendirilmesini amaçlamıştır. Araştırma için gerekli olan veriler "İlköğretim Öğrencilerinin Okuma İlgisi ve

Alışkanlıklarını Etkileyen Etmenlere İlişkin Görüşlerini Belirleme Anketi” ve “Okuma İlgisi Ölçeği” olmak üzere iki bilgi toplama aracı ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda, ilköğretim öğrencilerinin okumaya karşı ilgi duydukları ve yüksek düzeyde okuma alışkanlığına sahip oldukları tespit edilmiştir.

Bınarbaşı (2006) "Üniversite Öğrencilerinin Okuma ve Kütüphane Kullanma Alışkanlıklarının İncelenmesi" adlı çalışmada, okuma ve kütüphane kullanım alışkanlıklarının ne düzeyde olduğunu ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırma sonucuna göre, öğrenciler birinci sırada gazeteyi, ikinci sırada sanat kitaplarını, son sırada ise mizah dergilerini okumaktadırlar. Öğrencilerin çoğu, ders dışı kitap okumaktadır. Ancak öğrenciler, yeteri kadar kitap okuyamadıklarını, bunun nedeni olarak da yorgunluk ve zaman kısıtlılığını göstermiştir. Öğrencilerin kütüphane alışkanlığına bakıldığında ise öğrencilerin kütüphaneye gittikleri ve kütüphaneden yararlandıkları görülmüştür.

Bayram (2007) "Bireylerin Gazete Okuma Alışkanlıkları: Kullanımlar ve Doyumlar Yaklaşımına Göre Okuyucu Davranışları, Tercihleri ve Nedenleri Üzerine Bir Uygulama" adlı doktora çalışmada, okuyucuların demografik bilgilerini, gazete okuma davranışlarını ve gazete okumaktan edinilen doyumların neler olduğunu belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada, gazete okuyucularının davranışlarını tasvir etmek ve bir “gazete okur profili” ortaya koymak için “Kullanımlar ve Doyumlar Yaklaşımı” temel alınmıştır. Araştırma sonuçlarına göre en çok tercih edilen gazete yerel basından Sakarya; ulusal(yaygın) basından ise Posta olarak belirlenmiştir. Basılı gazete okuma nedenleri içinde ise en çok verilen yanıtlar haberdar olmak ve bilgi edinmek olarak belirlenmiştir. Ayrıca eğlenmek, boş zamanlarını değerlendirmek ve kendini gerçekleştirmek gibi faktörler de gazete okuma nedenleri arasındadır. Okuyucuların %60,3'ü ortalama 30 ila 60 dakika arasında gazete okumaktadır. Okuyucuların gazeteye olan ilgilerinin artmasında sayfa tasarımı, içerik, haber çeşitliliği gibi öğeler önemli bir yer tutmaktadır.

Kaynar (2007) "Ortaöğretim Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı ve İletişim Becerileri" adlı yüksek lisans tez çalışmada, öğrencilerin okuma alışkanlığı ve iletişim becerilerini ölçmeyi, ayrıca öğrencilerin okuma alışkanlığı ve iletişim

becerilerini etkileyen kriterlerde ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırmada anket tekniği kullanılmıştır. Araştırma sonucuna göre çok az bir öğrenci kitlesinin okuma alışkanlığı olduğu, öğrencilerin büyük bir bölümünün kitap okuma alışkanlığı olmadığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirmede daha çok arkadaşlarıyla buluşmayı tercih ettiği, öğrencilerin düzenli gazete takip etme alışkanlığının olmadığı görülmüştür. Öğrencilerin başladıkları bir kitabı 2-3 hafta gibi uzun sayılacak bir sürede bitirdikleri ortaya çıkmıştır.

Akca (2008) "İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerine Kitap Okuma Alışkanlığı Kazandırmada Türkçe Öğretmenlerinin Rolü" adlı yüksek lisans tez çalışmasında, ilköğretim okullarında çalışan Türkçe öğretmenlerinin derslerinde ve dersleri dışında yaptıkları tüm çalışmalarla, ikinci kademe öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırma konusunda etkilerini tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucunda ilköğretim ikinci kademe öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırmada Türkçe öğretmenlerinin rolü açısından öğretmenlerin arasında her açıdan anlamlı farklılıklar gözlenmiştir.

Güveli (2008) "Kırsal Kesimde Gazete Okuma Alışkanlıkları" adlı doktora tez çalışmasında, kırsal kesimde bireylerin gazete okurluğu davranışının araştırılmasını amaçlamıştır. Araştırma sonucuna göre kırsal kesimde gazete okurluğu düşüktür. Gazete okurluğu en fazla cinsiyet, eğitim ve yaş gibi demografik faktörlerden doğrudan etkilenmektedir. Yaşanılan ilin ya da ilçenin gelişmişliğinin etkisi sınırlı kalırken medyaya açıklığın gazete okuma olasılığı olumlu olarak etkilediği görülmektedir. Görüşülen kişilerin gazete okumamalarının önde gelen sebeplerinden birinin gazeteye erişimlerinin olmaması olduğu görülmektedir. Kırsal kesimde gazete satılmaması bunun en büyük sebebi olarak görülmüştür.

Acıyan (2008) "Ortaöğretim Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları ve Akademik Başarı Düzeyi Arasındaki İlişki" adlı çalışmasında, başarının sadece verilen konuya çalışmakla yeterli ölçüde elde edilemeyeceğini, okumanın, kitapların başarıyı artırıcı nitelikte olduğunu, bütün öğrencilerin ve eğitimcilerin bunun farkında olması gerektiğini vurgulamayı amaçlamıştır. Araştırma, Kocaeli il merkezindeki ve ilçelerindeki toplam 509 öğrenciye uygulanmıştır. Araştırma sonucuna göre

öğrencilerin önemli bir bölümü (%63,5) yeteri kadar kitap okumadığını düşünmektedir. Öğrencilerin önemli bir kısmı televizyon izlemeyi ve internette dolaşmayı daha çok sevdiğini, bu nedenle kitap okumayı sevmediklerini ifade etmişlerdir(% 41,9). Araştırmada ortaya çıkan diğer bir sonuç da anne ve babası çok okuyan öğrencilerin kitap okumayı daha çok sevmesidir.

Aslantürk (2008) "Sınıf Öğretmenlerinin ve Sınıf Öğretmeni Adaylarının Okuma İlgisi ve Alışkanlıklarının Karşılaştırılması" adlı yüksek lisans tez çalışmasında, sınıf öğretmeni adayları ile sınıf öğretmenlerinin okuma ilgi ve alışkanlıklarının karşılaştırılmasını amaçlamıştır. Araştırmada, Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Aydın il merkezindeki ilköğretim okulları örneklem olarak seçilmiştir. Toplam 151 sınıf öğretmeni adayı ve 203 sınıf öğretmeni araştırma örnekleminde yer almıştır. Araştırmada, Üstün Dökmen (1994) tarafından geliştirilen "Okuma İlgisi Ölçeği ve Okuma Alışkanlığı Yetişkinler Formu Anketi" ile araştırmacı tarafından geliştirilen "Kişisel Bilgi Formu" uygulanmıştır. Araştırma sonucuna göre bayan sınıf öğretmeni adaylarının ve sınıf öğretmenlerinin okuma ilgisi ve okuma alışkanlığı, erkek sınıf öğretmeni adaylarının ve sınıf öğretmenlerinin okuma ilgi ve alışkanlığından daha yüksektir. Ayrıca araştırma bulguları sınıf öğretmeni adayları ve sınıf öğretmenlerinin okuma ilgisinin "orta" düzeyde olduğunu göstermektedir. Sınıf öğretmeni adaylarının okuma ilgisi sınıf öğretmenlerini okuma ilgisinden daha yüksektir.

Güngör (2009) "İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlığı İle Türkçe Dersi Akademik Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" adlı yüksek lisans tez çalışmasında, 2008-2009 eğitim-öğretim yılında Diyarbakır ili ile Silvan ilçesi ve Silvan ilçesine bağlı köylerde random (rastgele) yöntemiyle belirlenen ilköğretim okullarındaki 5.sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıklarının Türkçe dersi akademik başarılarına etkisinin olup olmadığı incelenmiştir. Araştırmada 768 öğrencinin kitap okuma alışkanlıkları üzerinde; cinsiyet farklılığı, anne ve babanın eğitim durumu, ailenin gelir düzeyi, yaşanan yerleşim birimi ve akademik başarının etkileri analiz edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin anketlere verdikleri cevapların kendi öğretmenlerince teyit edilmesi amacı ile 23 sınıf öğretmeniyle yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak görüşmeler yapılmıştır. Anket ile toplanan verilerin

çözümlemesinde frekans dağılımı ve kaykare teknikleri kullanılmıştır. Analizlerde anlamlılık düzeyi $p < 05$ olarak alınmıştır. Araştırma sonuçları şunlardır: Kız öğrenciler erkek öğrencilere göre daha çok kitap okumaktadırlar. Annenin eğitim düzeyinin öğrencilerin kitap okuma alışkanlığını etkileme oranı, babaya göre daha yüksektir. Ailenin gelir düzeyi arttıkça öğrencilerin kitap okuma alışkanlık düzeyleri de artmaktadır. Öğrencilerin yaşadıkları yerleşim birimleri küçüldükçe kitap okuma alışkanlığı düzeyleri de azalmaktadır. İl ve ilçe merkez okullarda eğitim alan öğrencilerin kitap okuma alışkanlıkları, köy okullarında eğitim alan öğrencilerin kitap okuma alışkanlıklarına göre daha fazladır. Son olarak, öğrencilerin akademik başarı düzeylerine göre kitap okuma alışkanlıkları farklılaşmaktadır.

Sevmez (2009) "Türkçe Öğretmen Adaylarının Okuma Alışkanlığı ve Kütüphane Kullanımı Üzerine Bir İnceleme (SÜ Eğitim Fakültesi Örneği)" adlı çalışmada, Türkçe öğretmeni adaylarının okuma ve kütüphane kullanım alışkanlıklarını araştırmayı amaçlamıştır. SÜ Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesinde öğrenim gören 289 Türkçe öğretmeni adayına anket ve tutum ölçeği uygulanmıştır. Araştırma sonucuna göre, örnekleme oluşturan Türkçe öğretmeni adaylarının tamamına yakını güçlü bir okuma alışkanlığına sahip olmaları gerektiğine inanmakta ancak bunu yeterince gerçekleştirememektedir. Kızlar erkeklere göre daha fazla okumakta ve kütüphaneyi daha sık kullanmaktadırlar. Türkçe öğretmeni adayları, okumalarında daha çok öğretmen ve arkadaş tavsiyesinin etkili olduğunu belirtmektedirler.

Balcı (2009) "İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlık ve İlgileri Üzerine Bir Araştırma" adlı doktora tez çalışmada, ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okuma ilgi ve alışkanlıkları ile okuma ilgisi ve okuduğunu anlama düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemeye çalışmıştır. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Ankara ilinin merkez ilçelerinde öğrenim gören değişik sosyoekonomik düzeye sahip 390 öğrenci örneklem olarak seçilmiştir. Araştırma sürecinde ölçme aracı olarak "Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutum Ölçeği", "Okuma İlgi ve Alışkanlıkları Anket Formu" ve "Okuduğunu Anlama Testi" kullanılmıştır. Araştırma sonucunda ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlığına ilişkin tutum düzeylerinin genel olarak "yüksek" seviyede olduğu

belirlenmiştir. Okuma ilgi ve alışkanlıklarına ilişkin yapılan değerlendirmeye göre televizyon izleme alışkanlığının öğrencilerin kitap okuma alışkanlıklarından daha fazla olduğu ve sınavlar sebebiyle eğlenme/dinlenme amaçlı okumalara yeterli vakit ayıramadıkları tespit edilmiştir. Okuduğunu anlama testinden elde edilen bulgulara göre öğrenciler en çok şiir türünde başarı göstermiş, bunu öyküleyici metinler ve bilgilendirici metinler izlemiştir.

Arıcı (2009) "İlköğretim Öğrencilerinin Okuma Durumları (Beceri-İlgi-Alışkanlık-Eğilim)" adlı çalışmasında, ülkemizdeki ilköğretim ikinci kademe (ortaokul) öğrencilerinin okuduğunu anlama becerilerini, okuma ilgilerini, okuma alışkanlık ve eğilimlerini araştırmıştır. Araştırmada Türkiye genelinde yaklaşık iki bin ilköğretim ikinci kademe öğrencisi ile yüz Türkçe öğretmenin görüşüne başvurulmuştur. Araştırmadan elde edilen sonuçlar şu şekildedir: İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin okuduklarını anlama düzeyleri genel olarak yüksektir. Öğrencilerin okuma ilgileri düşüktür. Öğrenciler televizyon seyretmek veya oyun oynamak yerine kitap okumayı tercih etmektedirler. Araştırmaya katılan öğrencilerin yarısından fazlası kitap seçerken konusuna dikkat etmektedir.

Bayis (2010) "4. 5. 6. ve 7. Sınıf Öğrencilerinin Okuma ve Kütüphane Kullanım Alışkanlıklarının İncelenmesi" adlı çalışmasında, 2008-2009 öğretim yılında Ankara'da bulunan dört farklı merkez ilçeden rastgele seçilen 4. 5. 6. ve 7. sınıf öğrencilerin okuma ve kütüphane kullanım alışkanlıklarını incelemiştir. Bu araştırmayı, 1090 öğrenci üzerinde uygulamıştır. Öğrencilerin kitap okuma ve kütüphane kullanım alışkanlıkları üzerinde; cinsiyet farklılığı, anne ve babanın öğrenim durumu, ailenin sosyoekonomik durumu, öğrencilerin okudukları sınıf düzeyi, okul türü ve kardeş sayısının etkilerini analiz etmiştir. Araştırma sonucuna göre öğrencilerin okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıkları düşüktür. Kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha çok okuduğu ve kütüphaneye gittikleri tespit edilmiştir. Ailenin eğitim durumu yükseldikçe öğrencilerin de okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıklarının arttığı gözlenmiştir. Gelir düzeyi yükseldikçe okuma alışkanlığının arttığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin okudukları sınıf düzeyi ile kitap okuma alışkanlıkları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Arıcan (2010) "100 Temel Eser Uygulamasının Öğrencilerin Okuma Alışkanlıklarına Etkileri Konusunda Öğretmen Görüşleri" adlı çalışmada, MEB'in 100 Temel Eser uygulamasının öğrencilerin kitap okuma alışkanlığı üzerindeki etkilerini incelenmiştir. Türkçe öğretmenlerinin 100 Temel Eserin uygulayıcısı olarak sürece ilişkin görüşleri çerçevesinde uygulamanın aksaklıklarının ortaya konulması amaçlanmıştır. Araştırma sonucuna göre 100 Temel Eser uygulamasının MEB tarafından tekrar değerlendirilmesi, aksaklıklarının giderilmesi ve ilköğretim düzeyinde kitap okuma alışkanlığı kazandırılmasında en etkili kurum olan okulların ve öğretmenlerin görüşlerine başvurulması gerekmektedir. Ayrıca elde edilen bulgulara göre uygulamanın çok da başarılı olmadığı tespit edilmiştir.

Yılmaz (2010) "Hemşirelik Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Düzeyleri ve Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutumları" adlı çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeylerinin ve kitap okuma alışkanlığına ilişkin tutumlarını belirlemeyi amaçlanmıştır. Araştırmada veriler Tanıtıcı Özellikler Formu, Kaliforniya Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ölçeği ve Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutum Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin eleştirel düşünme düzeylerinin orta (258.43 ± 29.25) olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin kitap okuma alışkanlığına ilişkin tutumlarının ise genel olarak olumlu (4.22 ± 0.591) olduğu bulunmuştur. Araştırmada öğrencilerin eleştirel düşünme düzeylerinde ve kitap okuma alışkanlığına ilişkin tutumlarında aldığı meslekî ders, kütüphaneye gitme durumu, yılda okunan kitap sayısı, evde ders kitabı dışındaki kitap sayısı ve okunan kitabı temin etme yolları gibi bazı değişkenlerin istatistiksel olarak anlamlı farklılıklara yol açtığı görülmüştür ($p < 0.05$). Ayrıca çalışmada öğrencilerin eleştirel düşünme düzeyleri ile kitap okuma alışkanlığına ilişkin tutumları arasında pozitif yönde %42 oranında ilişki olduğu bulunmuştur ($p < 0.05$). Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirme ve kitap okuma alışkanlığı kazanma konularında yönlendirilmeleri önerilmiştir.

Yıldız (2010) "İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama, Okuma Motivasyonu ve Okuma Alışkanlıkları Arasındaki İlişki" adlı doktora tez çalışmada, ilköğretim 5. sınıflarda okuduğunu anlama, okuma motivasyonu ve

okuma alışkanlığı arasındaki ilişkileri açıklamaya çalışmıştır. Bu amaç için yazar, yapısal model geliştirerek içsel ve dışsal okuma motivasyonunun okuduğunu anlamayı doğrudan ve okuma alışkanlığı aracılığıyla dolaylı olarak etkileme durumunu test etmiştir. Geliştirilen yapısal modelde okuduğunu anlama bağımlı değişken, kişisel eğilimden ve okuldan kaynaklanan okuma miktarları aracı değişken, içsel ve dışsal motivasyon da bağımsız değişkenler olarak ele alınmıştır. Ayrıca tüm değişkenlerin cinsiyet ve sosyoekonomik düzeye göre farklılaşma durumları incelenerek yapısal modelden elde edilen sonuçların yorumlanmasına katkı sağlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, içsel motivasyonun okuduğunu anlamaya olumlu yönde etkisinin olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin kişisel eğilimden kaynaklanan okumalarında, içsel motivasyonun etkili olduğunu ancak dışsal motivasyonun etkili olmadığını göstermiştir. Yazara göre bu araştırmanın en önemli sonucu, okuduğunu anlamada yalnızca bilişsel süreçlerin değil motivasyon süreçlerinin de etkili olduğunun belirlenmesidir.

Selçuk Üniversitesi'nden bir araştırma ekibinin 2010 yılında yapmış olduğu "İlköğretim Öğrencileri Kitap Okuma Alışkanlıkları: Konya ili Araştırma Raporu (5-6-7-8. Sınıflar)" adlı çalışmada, Konya ilindeki ilköğretim öğrencilerinin kitap okuma profil ve eğilimlerini belirlemeye çalışılmıştır. Konya'daki tüm ilköğretim öğrencilerinin kitap okuma davranışlarını ortaya koyan çalışmaya yaklaşık 20.000 ilköğretim öğrencisi katılmıştır. Bu öğrenciler, şehir merkezi, ilçe, belde ve köydeki ilköğretim kurumlarının tamamından araştırmaya dâhil olmuşlardır. Araştırma sonucuna göre düzenli okuma alışkanlığı olan öğrenci sayısı öğretime devam eden öğrencilerin dörtte biri kadardır. Öğrenciler daha çok macera ve roman türünde kitaplar tercih etmektedirler. Okumayı olumsuz etkileyen faktörlerin başında televizyon izleme alışkanlığı gelmektedir. Konya il genelindeki ilköğretim 5, 6, 7, ve 8. sınıf öğrencilerinin demografik özellikleri ve okulla ilgili değişkenler düzenli kitap okuma alışkanlıkları üzerinde etkili olduğu görülmüştür.

Hanedar (2011) "8. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlıkları ve Okuduğunu Anlama Becerileri Üzerine Bir Araştırma" adlı yüksek lisans tez çalışmasında, ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları ve okuduklarını anlama becerileri üzerine tespitler yapmayı amaçlamıştır. Bununla

birlikte, ilköğretim 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında okuma becerisini geliştirme adına hazırlanan etkinliklerin işlenişi hakkında tespitlerde bulunmak da amaçlanmıştır. Çalışmada anket formu kullanılmıştır. Araştırma sonucuna göre, ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin ilköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda belirtilen okuma becerisi kazanımlarını gerçekleştirebilme düzeyinin beklenenin altında kaldığı görülmüştür. Öğrencilerin kitap okuma alışkanlıklarının, bir metni anlama ve çözümlene becerisini geliştirmede son derece etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Güneş (2013) "Türkiye'de Köy İlköğretim Okul Kütüphaneleri ve Okuma Alışkanlığı: Kastamonu İli Örneği" adlı çalışmasında, köy okullarında öğrencilerin okuma kültürü durumları, okuma algıları, okuma alışkanlıkları, bilgi arama davranışları, kütüphanelerden yararlanma durumları ile öğrencilerin okuma ve kütüphane kullanma alışkanlığını geliştirmeleri yönünde gösterdikleri çabaya ilişkin saptamalarda bulunmayı ve öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmaları sürecinde ebeveyn, öğretmen, okul yönetiminin katkısı ve etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucuna göre, okul kütüphanelerinin, kitap temin etme dışında okuma rehberliği, okuryazarlık becerileri kazandırma gibi fonksiyonları yerine getirmekten uzak olması, öğrencilerin okuma alışkanlığının istenilen seviyede gelişmemesine neden olmaktadır. Öğrencilere etkili okuma yöntemleri ve kütüphane kullanımı konularında verilecek eğitim, onların okuma kültürünü ve kütüphane kültürünü olumlu yönde etkileyecektir. Bununla birlikte okul kütüphanelerinin varlığı ve öğretmenlerin okul kütüphanelerini kullanma yönündeki güdüleme çabaları, öğrencilerin okuma alışkanlığını ve kütüphane kullanma alışkanlığını olumlu yönde etkilemektedir.

Tekgül'ün (2013) "İdareci ve Öğretmenlerin Öğrencilerde Kitap Okuma Alışkanlığının Geliştirilmesine Yönelik Düşüncelerinin İncelenmesi" adlı çalışmasında, İstanbul ili Üsküdar ilçe sınırları içerisinde bulunan resmî ortaokullarda öğrenim gören 7. Sınıf öğrencilerinin, görev yapan Türkçe öğretmenlerinin ve yöneticilerinin kitap okutmaya ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma örneklemini, 2012–2013 eğitim-öğretim yılında İstanbul ili, Üsküdar ilçesindeki ortaokullarda 7. sınıflarda öğrenim gören

203 öğrenci ve görev yapan 149 Türkçe öğretmeni ve yönetici oluşturmuştur. Araştırmada veri toplamak amacıyla “Öğrenci”, “Öğretmen” anketi uygulanmıştır. Çalışmada öğretmen anketine göre erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre öğrencilere kitap okutmak için daha fazla çaba gösterdiği ve öğrencilerin kitap okumalarında daha fazla etkili oldukları tespit edilmiştir. İdarecilerin okuma alışkanlığına katkıları ve motive edici olmaları, öğretmen ve öğrenci üzerinde olumlu etki yapmaktadır. Ayrıca öğrencilere daha iyi okuma alışkanlığı kazandırmak için aile, okul, idareci ve öğretmenlerin birlikte hareket etmesi gerektiği tespit edilmiştir.

IV. BÖLÜM

4. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evreni, örnekleme, veri toplama aracı, veri toplama aracının uygulanması ve verilerin analizi yer almaktadır.

4.1. Araştırmanın Modeli

Ortaokul öğrencilerinin okuma ilgi ve alışkanlıklarını belirlemeye yönelik olan bu çalışma tarama modelindedir. Tarama modeli, geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Bilinmek istenen şey vardır ve oradadır (Karasar, 2006: 77).

4.2. Evren

Araştırmanın evrenini Kırıkkale ili merkezinde bulunan ortaokul öğrencileri oluşturmaktadır.

4.3. Örneklem

Araştırmanın örneklemini 2011-2012 eğitim öğretim yılında Kırıkkale ili Merkez ilçesinde bulunan random (rastgele) yöntemle seçilen ortaokullarda öğrenim gören 7. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklemdeki öğrencilerin 254'ü kız, 261'i erkek olmak üzere toplam 515 kişidir. Örneklemi oluşturan ortaokulların listesi ve bu okullarda öğrenim gören öğrenci sayıları Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Örnekleme Oluşturan Okullar ve Öğrenci Sayıları

	f	%
Atatürk Ortaokulu	54	10,5
Yıldırım Beyazıt Ortaokulu	58	11,3
Kale Ortaokulu	59	11,5
Mehmet Varlıoğlu Ortaokulu	63	12,2
Öğretmen Muhittin Ardahan Ortaokulu	99	19,2
Mustafa Kemal Ortaokulu	50	9,7
Hanımeller Ortaokulu	96	18,6
Fatih Ortaokulu	36	7,0
Toplam	515	100,0

4.4. Veri Toplama Aracı

Anket, cevaplandırıcının daha önce belirlenmiş bir sıralamada ve yapıda oluşturulan sorulara karşılık vermesiyle veri elde etme yöntemidir. Anketler, araştırmacının ihtiyaç duyacağı ve araştırma sorularına cevap bulacağı nitelikte verileri elde etmesini sağlayacak sorulardan oluşmalıdır. Anketler gerekli olduğu kadar soru içermeli, iyi okunabilir ve anlaşılır olmalıdır (Altunışık vd., 2010). Anket geliştirme süreci “problemi tanıma”, “madde (soru) yazma”, “uzman görüşü alma” ve “pilot uygulama” şeklinde sıralanabilir (Büyüköztürk vd., 2012: 125).

Ortaokul öğrencilerinin okuma ilgi ve alışkanlıklarının ne düzeyde olduğuna dair veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen anketle elde edilmiştir. Anket geliştirilirken öncelikle literatür taraması yapılarak sorular tespit edilmiştir (Yılmaz, 1990; Dökmen, 1994; Bayram, 2001; Tosunoğlu, 2002; Çetinkaya, 2004; İnan, 2005; Keleş, 2006; Kaynar, 2007; Acıyan, 2008; Arıcı, 2009b; Balcı, 2009; Sevmez, 2009; Bayis, 2010). Geliştirilen anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğrencilerin kişisel bilgilerini belirleyen 5 soru, ikinci bölümde ise okuma ilgi ve alışkanlıklarını belirleyen 21’i kapalı ve 2’si açık uçlu soru olmak üzere toplam 23 soru bulunmaktadır.

Anket maddelerinin hazırlanmasından sonra soruların kapsam geçerliliğini sağlamak amacıyla uzman görüşleri alınarak yapılan değerlendirmeler ve önerilerle anket sorularına son şekli verilmiştir.

Anketteki geçerlik ve güvenilirliğin sağlanması için pilot uygulama yapılmıştır. Anketin pilot uygulaması Mart 2012'de Kırıkkale Şehitler Ortaokulu'nda 40 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Öğrencilere gerekli açıklamalar yapılmış ve anlamadıkları cümleleri belirtmeleri istenmiştir. Uygulama sırasında öğrencilerden gelen dönütlerden hareketle sorularda düzeltmeler yapılmıştır. Pilot uygulama sonrası ankete son şekli verilmiştir.

4.5. Veri Toplama Aracının Uygulanması

Araştırmadaki veriler, örnekleme oluşturan öğrencilerin "Okuma İlgi ve Alışkanlıkları Anketi"ne verdikleri cevaplardan elde edilmiştir. Anketin öncelikle pilot uygulaması yapılmış ardından ölçeğe son hâli verilerek asıl uygulama Kırıkkale İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nden izin alınarak ilgili okullarda 09 Nisan- 31 Mayıs 2012 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Uygulama sırasında öğretmenler ve araştırmacı aynı anda sınıfta bulunmuştur.

4.6. Verilerin Analizi

Ortaokul öğrencilerinin okuma ilgi ve alışkanlıklarının düzeyini belirlemek amacıyla toplanan verilerin analizinde betimsel istatistik (frekans, yüzde, aritmetik ortalama) kullanılmıştır. Veriler, SPSS 20.0 (Statistic Package for Social Science) programı kullanılarak analiz edilmiştir.

Araştırmada "Okuma İlgi ve Alışkanlıkları Anket Formu"ndan elde edilen verilerin frekans (f) ve yüzde (%) değerleri kullanılmıştır. Elde edilen verilerin öğrencilerin cinsiyet ve ailelerinin sosyoekonomik düzey değişkenlerine göre yapılan değerlendirmelerde çapraz tablolardan yararlanılmıştır.

V. BÖLÜM

5. BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın bu bölümünde ortaokul öğrencilerinin okuma ilgi ve alışkanlıklarının hangi düzeyde olduğuna dair elde edilen sonuçlara yer verilmiştir. Ayrıca okuma ilgi ve alışkanlıklarında cinsiyet ve ailelerin sosyoekonomik düzeyi değişkenleriyle sonuçlar analiz edilmiştir.

5.1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Kişisel Bilgilerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde araştırma örnekleminde yer alan öğrencilerin kişisel bilgileri ile ilgili toplanan sonuçlara yer verilmiştir. Bulguların frekans (f) ve yüzde (%) değerleri tablolastırılarak açıklanmıştır.

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımları

	f	%
Kız	254	49,3
Erkek	261	50,7
Toplam	515	100,0

Tablo 2'deki bulgulara göre araştırmaya katılan öğrencilerin dağılımları arasında küçük bir fark olup hemen hemen yarı yarıyadır. Araştırma random (rastgele) yöntemle seçilen ortaokullarda öğrenim gören 7. sınıf öğrencilerine yapıldığı için cinsiyetlerin sayı olarak eşitlenmesine gidilmemiştir. Buna rağmen cinsiyet eşitliğinin sağlandığı söylenebilir. Araştırma bulgularının cinsiyete göre genellenebilmesi için kız ve erkek öğrenci sayılarının dengeli dağılması önemlidir.

Tablo 3. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Ortaokullar

	f	%
Atatürk Ortaokulu	54	10,5
Yıldırım Beyazıt Ortaokulu	58	11,3
Kale Ortaokulu	59	11,5
Mehmet Varlıoğlu Ortaokulu	63	12,2
Öğretmen Muhittin Ardahan Ortaokulu	99	19,2
Mustafa Kemal Ortaokulu	50	9,7
Hanıııeller Ortaokulu	96	18,6
Fatih Ortaokulu	36	7,0
Toplam	515	100,0

Araştırma için Kırıkkale ili Merkez ilçesinde bulunan sekiz ortaokul random (rastgele) yöntemle seçilmiştir. Bu sekiz okulda öğrenim gören ortaokul 7. sınıf öğrencilerinden 515 kişi araştırma örneklemini oluşturmaktadır.

Tablo 4. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Anne ve Babalarının Eğitim Düzeyleri

	Anne Eğitim Düzeyi		Baba Eğitim Düzeyi	
	f	%	f	%
Okuryazar değil	12	2,3	4	0,8
Okuryazar	16	3,1	10	1,9
İlkokul mezunu	191	37,1	76	14,8
İlköğretim (İlkokul+Ortaokul) mezunu	132	25,6	102	19,8
Lise mezunu	121	23,5	206	40,0
Yüksekokul /Üniversite mezunu	43	8,3	110	21,4
Yüksek Lisans /Doktora mezunu	0	0,0	7	1,4
Toplam	515	100,0	515	100,0

Tablo 4'teki bulgulara göre öğrencilerin annelerinin %37,1'i ilkokul mezunudur. Bunu sırasıyla ilköğretim (ilkokul+ortaokul) (%25,6), ve lise (%23,5) mezunudur. Yüksekokul/Üniversite mezunu oranının azlığı (%8,3) dikkat çekmektedir. Küçük de olsa baba eğitim düzeyleri arasında yüksek lisans/doktora (%1,4) mezunları görülmektedir. Bu bulgular içinde oranı az olsa da (%2,3) okuryazar olmayanlar da vardır. Bu oranla beraber herhangi bir okuldan mezun olmayıp okuryazarların toplam oranı %5,4'ü bulmaktadır.

Öğrencilerin babalarının eğitim düzeylerine bakıldığında annelere göre daha üst seviyede olduğu görülmektedir. En çok %40 ile liseden mezun olunmuştur. Bunu sırasıyla yüksekokul/üniversite (%21,4), ilköğretim (ilkokul+ortaokul) (%19,8) ve ilkokul (%14,8) mezunları izlemektedir. Annelerin aksine yüksekokul/üniversite mezun oranındaki yükseklik dikkat çekicidir. Okuryazar olmayan (%0,8) ve okul mezunu olmayıp okuma yazma bilenler (%1,9) küçük bir oranı oluşturmaktadır.

Anne ve baba eğitim düzeyleri karşılaştırıldığında annelerde daha çok ilkokul ve ilköğretim (ilkokul+ortaokul) mezunu, babalarda ise lise ve yüksekokul/üniversite mezunu görülmektedir. Bu bulgulara göre babaların annelere göre eğitim düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir. Son yıllarda kız çocuklarının eğitimi için düzenlenen kampanyalar ve çalışmalar sonucu eğitim düzeyinin arttığı söylenebilir. Ancak geçmiş yıllarda aileler, kız çocuklarının eğitimi konusunda yeteri kadar bilinçli olmadığından dolayı araştırmadaki bulgularda anne eğitim düzeyi düşük çıkmaktadır.

Tablo 5. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailelerinin Sosyoekonomik Düzeyi

Sosyoekonomik Düzey	f	%
Üst (3062-3172 TL)	43	8,3
Orta (941-3061 TL)	286	55,5
Alt (1-940 TL)	186	36,1
Toplam	515	100,0

Tablo 5'teki bulgulara göre ailelerin yarısından biraz fazlası (%55,5) orta sosyoekonomik düzeydedir. Bunu %36,1 ile alt ve %8,3 ile üst sosyoekonomik düzey izlemektedir. Ailelerin sosyoekonomik düzeyleri gelirlerine göre belirlenmiştir. Sosyoekonomik düzey belirlenirken TÜİK tarafından yayınlanan "Yoksulluk Çalışması, 2010" adlı haber bülteni temel alınmıştır (TÜİK, 2012). Bulgulara göre ailelerin büyük bir çoğunluğu alt ve orta sosyoekonomik düzeydedir. Yani aileler açlık ve yoksulluk sınırları içerisinde yaşamaktadır. Bu durum öğrencinin kitaba ulaşmasını olumsuz etkileyecektir. Yaşamı için gerekli maddî kaynağı zor bulan ailelerin kitap, dergi, gazete vb. okuma materyallerini almakta sıkıntı çekecekleri açıktır.

Tablo 6. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Ailelerinin Sosyoekonomik Düzeyi

Cinsiyet		Sosyoekonomik Düzey			Toplam
		Üst	Orta	Alt	
Kız	f	20	138	96	254
	%	7,9	54,3	37,8	100,0
Erkek	f	23	148	90	261
	%	8,8	56,7	34,5	100,0

Tablo 6 incelendiğinde kız (%54,3) ve erkek (%56,7) öğrencilerin yarısından biraz fazlasının orta sosyoekonomik düzeyde olduğu görülmektedir. Üst sosyoekonomik düzeyde ise kız öğrencilerin oranı %7,9 iken erkeklerde ise %8,8'dir. Alt sosyoekonomik düzeyde de belirgin bir farklılaşma yoktur. Alt düzeyde kız (%37,8) ve erkek (%34,5) öğrencilerin oranları birbirine yakındır. Verilere bakıldığında kız ve erkek öğrencilerin sosyoekonomik düzeylerinin benzer olduğu görülmektedir.

5.2. Ortaokul Öğrencilerinin Okuma İlgisi ve Alışkanlıklarına İlişkin Bulgular

Bu bölümde değerlendirilen verilere ilişkin bulgular öğrenciler tarafından cevaplanan “Okuma İlgisi ve Alışkanlıkları Anket Formu”ndan elde edilmiştir. Bulgulara ait frekans (f) ve yüzde (%) tabloları ayrıca cinsiyet ve ailelerin sosyoekonomik düzeyi değişkenlerine göre tekrar tablolandırılmıştır.

Ankette açık ve kapalı uçlu sorular bulunmaktadır. Kapalı uçlu bazı sorular için öğrencilerden tek seçenek işaretlemeleri, bazı sorular içinse en çok tercih ettikleri maddeden başlayarak ilk üç tercihlerinin sırasıyla numaralandırmaları istenmiştir.

Anketteki ilk soru öğrencilerin boş zamanlarında en çok ne yapmaktan hoşlandıklarını tespit etmek için sorulmuştur. Öğrencilerin okuma alışkanlık düzeylerinin belirlenmesinde okumaya vakit ayırıp ayırmadıkları tespit edilmeye çalışılmıştır. Tablo 7’de öğrencilerin boş zamanlarında yapmaktan hoşlandıkları etkinliklere ilişkin bulgular verilmiştir.

Tablo 7. Öğrencilerin Boş Zamanlarında Yapmaktan Hoşlandıkları Etkinlikler

	Birinci Tercih		İkinci Tercih		Üçüncü Tercih	
	f	%	f	%	f	%
Kitap okumak	122	23,7	96	18,6	79	15,3
Bilgisayarda vakit geçirmek	154	29,9	88	17,1	81	15,7
Televizyon seyretmek	59	11,5	127	24,7	98	19,0
Spor yapmak	58	11,3	87	16,9	83	16,1
Sinema / Tiyatroya gitmek	9	1,7	18	3,5	23	4,5
Dergi / Gazete okumak	5	1,0	16	3,1	14	2,7
Arkadaşlarla vakit geçirmek	102	19,8	82	15,9	130	25,2
Diğer	6	1,2	1	0,2	7	1,4
Toplam	515	100,0	515	100,0	515	100,0

Tablo 7’deki bulgular incelendiğinde öğrencilerin birinci tercih olarak en çok bilgisayar başında vakit geçirdiği (%29,9) görülmektedir. İkinci (%17,1) ve üçüncü (%15,7) tercihler arasında bilgisayarda vakit geçirme oranları düşse de toplam oran içindeki payının yüksekliği dikkat çekmektedir. Öğrencilerin birinci tercihleri arasında okuma etkinliklerinden kitap (%23,7) ve dergi/gazete (%1,0) okumanın toplam oranı %24,7 olarak görülmektedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun (%75,3) boş zamanlarında okuma etkinliği yapmadığı görülmektedir. İkinci ve üçüncü tercihlerde kitap okuma oranları düşmektedir. Ancak dergi/ gazete okuma oranları ikinci (%3,1) ve üçüncü (%2,7) tercihlerde az da olsa yükselmektedir. Bir diğer etkinlik olan televizyon seyretmek ise birinci tercihlerde %11,5, ikinci tercihlerde %24,7, üçüncü tercihlerde %19,0 olarak görülmektedir. Teknolojinin eğlence amacıyla kullanılmasının okuma alışkanlığı kazanmayı olumsuz etkilediği düşünülürse bilgisayarda vakit geçirme ve televizyon seyretme etkinliklerinin yüksek oranı %41,4 olup dikkat çekmektedir. Öğrencilerin boş zamanlarında arkadaşlarıyla vakit geçirmekten de hoşlandıkları görülmektedir. Arkadaşlarla vakit geçirmek üçüncü tercih sıralamasında %25,2 ile en çok tercih edilen etkinliktir. Bulgulara göre boş zamanları değerlendirmede okuma etkinliğinin tercih edilme oranının istenen seviyede olmadığı görülmektedir. Sonuçlar, Balcı (2009: 196) tarafından ilköğretim 8. sınıf öğrencileri üzerinde yapılan çalışmayla da örtüşmektedir. Çalışmada okuma etkinliğini ilk tercih olarak seçenlerin oranı %31,3’tür. Televizyon izleme/radyo dinleme etkinliği %37,2 ile en çok tercih edilen etkinliktir. Bilgisayar/internette vakit geçirme oranı ise %13,6’dır. Öğrencilerin teknolojiyi tercih etme oranı toplam %50,8’dir. Teknolojinin öğrenciler tarafından boş zaman etkinliği olarak yüksek oranda kullanılmasını buradaki sonuçlarda da görmek mümkündür. Çetinkaya’nın (2004: 52) ilköğretim 8. sınıf öğrencileri üzerindeki çalışmasında, öğrencilerin boş zamanlarında %24,2 ile en çok televizyon izledikleri görülmektedir. Bilgisayarda vakit geçirme oranını ise %11,7 olarak tespit görülmektedir. Araştırmanın yapıldığı yıl, evlerde bilgisayar kullanımının günümüzdeki kadar yaygın olmamasından dolayı öğrencilerin boş zamanlarında bilgisayar kullanım oranının bu çalışmada düşük çıkmasının nedeni olarak söylenebilir. Kitap okumayı tercih eden öğrencilerin oranı ise %23,3’tür. Bu sonuç elde edilen bulgulara benzerlik göstermektedir. Bayis’in (2010: 73) ilköğretim 4. 5. 6. ve 7. sınıf öğrencileri üzerindeki araştırması,

bahsedilen araştırmaların aksine boş zamanlarda okuma etkinliği %41,9 ile yüksek oranda görölmektedir. Bilgisayar oynama (%22,4) ve televizyon seyretme (%11,2) oranlarının toplamı elde edilen bulgularla örtüşmektedir. Kaynar'ın (2007: 71) ortaöğretim öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada öğrencilerin boş zamanlarında en çok %20,57 ile arkadaşlarıyla vakit geçirdiği, kitap okuma oranının ise %18,14 olduğu görölmektedir. Acıyan'ın (2008: 82) ortaöğretim öğrencileri üzerinde gerçekleştirdiği çalışmasına göre boş zaman etkinliği olarak %23,5 ile en çok televizyon izlemenin tercih edildiği, ardından %23,4 ile de bilgisayarla ilgilenmenin geldiği görölmektedir. Çalışmadaki kitap okuma oranı ise %9,3'tür. Arıcı'nın (2009b: 69) ilköğretim II. kademe öğrencileri üzerindeki çalışmasında kitap okuma oranının (%55,4) yüksekliği dikkat çekmektedir. Televizyon seyretmek ise %22,8 ile en çok tercih edilen boş zaman etkinliğidir. Elde edilen bulgulardan ve yapılan araştırmalardan anlaşılacağı üzere öğrencilerin vakitlerinin büyük bir bölümü teknoloji ile geçmektedir.

Sinema/tiyatro gibi kültürel etkinliklerle boş zamanlarını değerlendiren öğrencilerin oranlarının düşük olduğu görölmektedir. Birinci tercihte %1,7, ikinci tercihte %3,5 ve üçüncü tercihte %4,5 oranları görölmektedir. Bu oranın düşük olmasında ailelerin sosyoekonomik düzeylerinin çoğunlukla alt ve orta grupta olmasının sonucu olduğu söylenebilir. Ailenin sosyoekonomik düzeyi öğrencinin bu tür etkinlikler için maddi kaynak ayırmasını engellemektedir.

Öğrencilerin boş zamanlarında yapmaktan hoşlandıkları etkinliklerin cinsiyete göre farklılıklarına ilişkin veriler Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Boş Zamanlarında Yapmaktan Hoşlandıkları Etkinlikler

Cinsiyet		Birinci Tercih		İkinci Tercih		Üçüncü Tercih	
		f	%	f	%	f	%
Kız	Kitap okumak	76	29,9	56	22,0	41	16,1
	Bilgisayarda vakit geçirmek	46	18,1	41	16,1	44	17,3
	Televizyon seyretmek	37	14,6	64	25,2	58	22,8
	Spor yapmak	16	6,3	30	11,8	28	11,0
	Sinema / Tiyatroya gitmek	7	2,8	11	4,3	10	3,9
	Dergi / Gazete okumak	2	0,8	12	4,7	6	2,4
	Arkadaşlarla vakit geçirmek	65	25,6	39	15,4	63	24,8
	Diğer	5	2,0	1	0,4	4	1,6
	Toplam	254	100,0	254	100,0	254	100,0
		Birinci Tercih		İkinci Tercih		Üçüncü Tercih	
		f	%	f	%	f	%
Erkek	Kitap okumak	46	17,6	40	15,3	38	14,6
	Bilgisayarda vakit geçirmek	108	41,4	47	18,0	37	14,2
	Televizyon seyretmek	22	8,4	63	24,1	40	15,3
	Spor yapmak	42	16,1	57	21,8	55	21,2
	Sinema / Tiyatroya gitmek	2	0,8	7	2,7	13	5,0
	Dergi / Gazete okumak	3	1,1	4	1,5	8	3,1
	Arkadaşlarla vakit geçirmek	37	14,2	43	16,5	67	25,7
	Diğer	1	0,4	0	0,0	3	1,1
	Toplam	261	100,0	261	100,0	261	100,0

Tablo 8 incelendiğinde kız öğrencileri ile erkek öğrencilerin birinci tercihleri birbirinden farklıdır. Kızların en çok kitap okumayı (%29,9), erkeklerin ise bilgisayarda vakit geçirmeyi (%41,4) tercih ettiği görülmektedir. İkinci tercihlerde ise kızların (%25,2) ve erkeklerin (%24,1) televizyon seyretmeyi seçtikleri görülmektedir. Kızlar (%24,8) ve erkeklerin (%25,7) üçüncü tercihlerinin ise arkadaşlarıyla vakit geçirmek olduğu görülmektedir. Kızların kitap okuma oranlarının üç tercihte de erkeklerden yüksek olduğu görülmektedir. Sonuçlar Arıcı'nın (2009b: 124) ilköğretim II. kademe öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmasıyla da örtüşmektedir. Arıcı'nın çalışmasında kızların kitap okuma oranının %67,7, erkeklerin kitap okuma oranının ise %42,2 olduğu görülmektedir. Balcı'nın

(2009: 199) ilköğretim 8. sınıf öğrencileri üzerindeki araştırmasına bakıldığında ilk tercihlerde kız öğrencilerin (%35,8), erkek öğrencilere (%20,1) göre daha çok kitap okumayı seçtikleri görülmektedir. Bu bağlamda kızların erkeklere göre okumaya daha çok vakit ayırdıkları açıktır. Kızların daha çok okudukları düşünülürse okuma alışkanlığı kazanmada erkeklere göre üst düzeyde oldukları söylenebilir.

Öğrencilerin boş zamanlarında yapmaktan hoşlandıkları etkinliklerin ailelerin sosyoekonomik düzeyine göre farklılıklarına ilişkin veriler Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9. Öğrencilerin Ailelerinin Sosyoekonomik Düzeylerine Göre Boş Zamanlarında Yapmaktan Hoşlandıkları Etkinlikler

SED		Birinci Tercih		İkinci Tercih		Üçüncü Tercih	
		f	%	f	%	f	%
Üst	Kitap okumak	7	16,3	8	18,6	6	14,0
	Bilgisayarda vakit geçirmek	13	30,2	12	30,2	6	14,0
	Televizyon seyretmek	3	7,0	7	16,3	9	20,9
	Spor yapmak	10	23,3	6	14,0	5	11,6
	Sinema / Tiyatroya gitmek	1	2,3	2	4,7	7	16,3
	Dergi / Gazete okumak	9	20,9	1	2,3	3	7,0
	Arkadaşlarla vakit geçirmek	0	0,0	6	14,0	7	16,3
	Diğer	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Toplam	43	100,0	43	100,0	43	100,0
		Birinci Tercih		İkinci Tercih		Üçüncü Tercih	
		f	%	f	%	f	%
Orta	Kitap okumak	52	18,2	56	19,6	52	18,2
	Bilgisayarda vakit geçirmek	101	35,3	47	16,4	34	11,9
	Televizyon seyretmek	32	11,2	67	23,4	51	17,8
	Spor yapmak	29	10,1	43	15,0	51	17,8
	Sinema / Tiyatroya gitmek	6	2,1	11	3,8	14	4,9
	Dergi / Gazete okumak	3	1,0	9	3,1	4	1,4
	Arkadaşlarla vakit geçirmek	61	21,3	52	18,2	76	26,4
	Diğer	2	0,7	1	0,3	4	1,4
	Toplam	286	100,0	286	100,0	286	100,0
		Birinci Tercih		İkinci Tercih		Üçüncü Tercih	
		f	%	f	%	f	%
Alt	Kitap okumak	63	33,9	32	17,2	21	11,3
	Bilgisayarda vakit geçirmek	40	21,5	28	15,1	41	22,0
	Televizyon seyretmek	24	12,9	53	28,5	38	20,4
	Spor yapmak	19	10,2	38	20,4	27	14,5
	Sinema / Tiyatroya gitmek	2	1,1	5	2,7	2	1,1
	Dergi / Gazete okumak	2	1,1	6	3,2	7	3,8
	Arkadaşlarla vakit geçirmek	32	17,2	24	12,9	47	25,3
	Diğer	4	2,2	0	0,0	3	1,6
	Toplam	186	100,0	186	100,0	186	100,0

Tablo 9'daki bulgular incelendiğinde sosyoekonomik düzey olarak alt düzeyde yer alan öğrencilerin ilk tercihlerinde kitap okuma oranının (%33,9), üst (%16,3) ve orta (%18,2) sosyoekonomik düzeylerinin ilk tercihlerine göre yüksek olması dikkat çekicidir. Buna karşın üst sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin ilk tercihlerindeki dergi/gazete okuma oranının (%20,9), diğer sosyoekonomik

düzeylelerdeki oranlara göre (%1,0) & (1,1) oldukça yüksek olduğu görölmektedir. Orta ve alt sosyoekonomik düzeyde yer alan öğrencilerin kitap okuma oranlarının üst düzeydeki öğrencilerden yüksek olması dikkat çekicidir. Ailesi, üst sosyoekonomik düzeyde olan öğrencilerin kitaba daha kolay ulaşabileceği böylece daha çok okuyacağı düşünülse de bulgular aksini söylemektedir. Üst, orta ve alt sosyoekonomik grupların üç tercihlerinde de bilgisayar kullanmanın ve televizyon seyretmenin önemli bir yer tuttuğu görölmektedir. Sinema / tiyatroya gitme gibi kültürel etkinlik tercihlerine bakıldığında ise oranların düşük olduğu görölmektedir.

İlköğretim öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının düzeyini belirlemede önemli bir ölçüt olan son bir yılda okunan kitap sayısına ilişkin veriler Tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 10. Öğrencilerin Son Bir Yılda Ders Kitabı Dışında Okudukları Kitap Sayısı

	f	%
Hiç Okumadım	12	2,3
1-5 Adet	150	29,1
6-10 Adet	126	24,5
11-15 Adet	91	17,7
16-20 Adet	52	10,1
21 Adet ve Üzeri	84	16,3
Toplam	515	100,0

Amerika Kütüphaneler Birliği, okuyucuları son bir yılda okudukları kitap sayısına göre 21'den fazla kitap okuyanları "çok okuyan okuyucu", 6-20 arası kitap okuyanları "orta düzeyde okuyan okuyucu", 1-5 arası kitap okuyanları "az okuyan okuyucu", hiç kitap okumayanları "okuyucu olmayan birey" olarak gruplandırmıştır (ALA, 1978: 3'ten aktaran Yılmaz, 1990: 9). Bu ölçütlere göre Tablo 10 incelendiğinde öğrencilerin yarısından çok az fazlasının (%52,3) orta düzeyde okuyan okuyucu grubunda olduğu görölmektedir. Bunu %29,1 ile az okuyan

okuyucu grubu izlemektedir. Çok okuyan okuyucu öğrencilerin oranı ise %16,3'tür. Çok az olsa da %2,3 ile hiç okuyucu olmayan grubunda olan öğrenciler de vardır. Bu bulgulara göre ortaokul öğrencilerinin genel olarak orta düzeyde okuyucu olduklarını söylemek mümkündür. Yapılan çalışmalar incelendiğinde benzer sonuçlar görülmektedir. Balcı'nın (2009: 207) ilköğretim 8. sınıf öğrencileri üzerindeki çalışmasında orta düzeyde okuyan okuyucu oranı %59,8, az okuyan okuyucu oranı %23,8, çok okuyan okuyucu oranı ise %15,4'tür. Çetinkaya'nın (2004: 91) ilköğretim 8. sınıf öğrencileri üzerindeki çalışmasında elde ettiği sonuçlara göre orta düzeyde okuyan okuyucu oranı %40,4, az okuyan okuyucu oranı %45,4, çok okuyan okuyucu oranı ise %12,9'dur. Arıcı'nın (2009b: 75) ilköğretim II. kademe öğrencileri üzerindeki araştırmasına göre öğrencilerin daha çok orta düzeyde okuyan okuyucu oldukları görülmektedir. Acıyan'ın (2008: 69) ortaöğretim öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmanın sonuçlarına göre orta düzeyde okuyan okuyucu oranı (%41,1) diğer okuyucu gruplarına göre yüksektir. Benzer sonuçlar Sevmez'in (2009: 51) üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada da görülmektedir. Sevmez'in elde ettiği sonuçlara göre üniversite öğrencileri genel olarak orta düzeyde okuyucu grubundadır. Bınarbaşı (2006: 57) çalışmasında üniversite öğrencilerinin ayda ortalama 2,7 kitap okudukları sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuca göre çalışma kapsamındaki öğrencilerin genel olarak çok okuyan okuyucu grubunda oldukları görülmektedir. Elde edilen bulgular ve yapılan çalışmalar değerlendirildiğinde Türkiye'deki öğrenciler genel olarak orta düzeyde okuyan okuyucu grubundadır.

Tablo 11'de öğrencilerin cinsiyetlerine göre son bir yılda okudukları kitap sayısına ilişkin veriler gösterilmiştir.

Tablo 11. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Son Bir Yılda Ders Kitabı Dışında Okudukları Kitap Sayısı

Cinsiyet		Son Bir Yılda Okunan Kitap Sayısı						Toplam
		Hiç Okumadım	1-5 Adet	6-10 Adet	11-15 Adet	16-20 Adet	21 Adet ve Üzeri	
Kız	f	0	70	55	46	34	49	254
	%	0,0	27,6	21,7	18,1	13,4	19,3	100,0
Erkek	f	12	80	71	45	18	35	261
	%	4,6	30,7	27,2	17,2	6,9	13,4	100,0

Tablo 11'deki bulgular değerlendirildiğinde kız (%53,2) ve erkek (%51,3) öğrencilerin genel olarak orta düzeyde okuyan okuyucu grubunda oldukları görülmektedir. Kız öğrencilerin tamamı yılda en az bir kitap okurken erkek öğrencilerin %4,6'sı hiç kitap okumamıştır. Çok okuyan okuyucu grubunda ise kız öğrencilerin oranı (%19,3), erkeklere göre (%13,4) daha yüksektir. Bu sonuçlara göre kız öğrencilerin okuma alışkanlığının erkek öğrencilere göre daha iyi düzeyde olduğu söylenebilir. Benzer sonuçlar Balcı'nın (2009: 208) ilköğretim 8. sınıf öğrencileri üzerindeki çalışmasında da görülmektedir. Balcı da kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha çok kitap okuduğu sonucuna ulaşmıştır. Çetinkaya'nın (2004: 91) ilköğretim 8. Sınıf ve Arıcı'nın (2009b: 134) ilköğretim II. kademe öğrencileri üzerindeki çalışmalarında ise kız ve erkek öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısı birbirine yakındır.

Tablo 12'de öğrencilerin ailelerinin sosyoekonomik düzeylerine göre son bir yılda okudukları kitap sayısına ilişkin veriler gösterilmiştir.

Tablo 12. Öğrencilerin Ailelerinin Sosyoekonomik Düzeylerine Göre Son Bir Yılda Ders Kitabı Dışında Okudukları Kitap Sayısı

SED		Son Bir Yılda Okunan Kitap Sayısı						Toplam
		Hiç Okumadım	1-5 Adet	6-10 Adet	11-15 Adet	16-20 Adet	21 Adet ve Üzeri	
Üst	f	1	10	9	7	9	7	43
	%	2,3	23,3	20,9	16,3	20,9	16,3	100,0
Orta	f	5	80	71	59	25	46	286
	%	1,7	28,0	24,8	20,6	8,7	16,1	100,0
Alt	f	6	60	46	25	18	31	186
	%	3,2	32,3	24,7	13,4	9,7	16,7	100,0

Tablo 12'deki bulgular incelendiğinde alt, orta ve üst sosyoekonomik düzeye sahip ailelerin çocukları genel olarak orta düzeyde okuyan okuyucu grubunda toplanmışlardır. Üst sosyoekonomik düzeydeki ailelerin çocukları orta (%54,1) ve alt (%47,8) sosyoekonomik ailelerin çocuklarına göre orta düzeyde okuyan okuyucu grubunda en yüksek orana (%58,1) sahiptir. Alt sosyoekonomik düzeye sahip ailelerin çocuklarının %32,3 ile az okuyan okuyucu grubunda en çok orana sahiptir. Bunu orta (%28,0) ve alt (%23,3) sosyoekonomik düzeye sahip ailelerin çocukları izlemektedir. Çok okuyan okuyucu grubunda ise oranlar neredeyse eşittir. Hiç kitap okumayanların oranı ise farklı sosyoekonomik düzeylerde birbirine yakındır. Ailelerin sosyoekonomik düzeylerinin çocuklarının kitaba ulaşma imkânını etkilediği söylenebilir. Üst sosyoekonomik düzeydeki ailelerin çocuklarının, alt düzeydeki ailelerin çocuklarına göre kitaba daha kolay ulaşacağı ve okuma alışkanlıklarının daha iyi düzeyde olacağı düşünülse de elde edilen sonuçlara göre okuyucu grupları oranlarının benzer olduğu görülmektedir.

Tablo 13'te öğrencilerin okudukları son kitabı ne zaman bitirdiklerine ilişkin bulgular gösterilmiştir.

Tablo 13. Öğrencilerin En Son Ne zaman Kitap Okuduklarına İlişkin Bulgular

	f	%
Hiç Okumadım	10	1,9
Hatırlamıyorum	83	16,1
1-7 Gün Arasında	241	46,8
İki Hafta Önce	99	19,2
Bir Ay Önce	52	10,1
İki Ay Önce	24	4,7
Diğer	6	1,2
Toplam	515	100,0

Tablo 13 incelendiğinde öğrencilerin yarıya yakınının (%46,8) 1-7 gün arasında bir kitabı bitirdiği görülmektedir. İki hafta önce okuyanların oranı %19,2'dir. Daha önce kitap okumadığını belirtenlerin öğrencilerin (%1,9) varlığı düşündürücüdür. Yakın bir zamanda kitabı okuyup bitiren öğrencinin bunu hatırlayabileceği düşünülürse hatırlamıyorum (%16,1), iki ay önce (%4,7) ve diğer (%1,2) cevabını veren öğrencilerin çok fazla kitap okumadıkları söylenebilir. Sonuçlar benzer araştırmalarla da örtüşmektedir. Sevmez'in (2009: 49) üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmanın bulgularına göre öğrencilerin en son bir hafta (%43,9) önce kitap okudukları görülmektedir. Acıyan'ın (2008: 74) ortaöğretim öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmaya göre öğrencilerin son bir haftada kitabı okuyup bitirme oranı %60,6'dır. Bınarbaşı (2006: 57) ise üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmasında öğrencilerin ortalama ayda bir kitap bitirdiklerini tespit etmiştir. Daha önce yapılan araştırmalar ve bu araştırmadaki bulgulara göre araştırmaya katılan öğrencilerin yaklaşık yarısı, ölçeklerin uygulandığı andan önceki bir hafta içinde kitap okudukları görülmektedir. Ancak daha önceki bulgulardan öğrencilerin sadece %16,3'nün çok okuyan okuyucu grubunda (21 kitap ve üzeri okuyan) olduğu bilinmektedir. Bu bağlamda öğrencilerin %46,8'i son bir hafta içinde kitap bitirdiklerini belirtse de çok sık kitap okumadıkları söylenebilir.

Tablo 14'te öğrencilerin cinsiyetlerine göre okudukları son kitabı ne zaman bitirdiklerine ilişkin bulgular gösterilmiştir.

Tablo 14. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre En Son Ne zaman Kitap Okuduklarına İlişkin Bulgular

Cinsiyet		En Son Bitirilen Kitabın Zamanı							Toplam
		Hiç Okumadım	Hatırlamıyorum	1-7 Gün Arasında	İki Hafta Önce	Bir Ay Önce	İki Ay Önce	Diğer	
Kız	f	2	37	131	54	18	11	1	254
	%	0,8	14,6	51,6	21,3	7,1	4,3	0,4	100,0
Erkek	f	8	46	110	45	34	13	5	261
	%	3,1	17,6	42,1	17,2	13,0	5,0	1,9	100,0

Tablo 14'teki bulgular incelendiğinde kız ile erkek öğrencilerin en son okudukları kitabın zamanları birbirine benzerdir. Kız öğrencilerin %51,6'sının, erkek öğrencilerin ise %42,1'inin en son 1-7 gün arasında kitap okudukları görülmektedir. Erkek öğrencilerden hiç kitap okumayanların oranı %3,1, kız öğrencilerin ise %0,8 olarak görülmektedir. “Hatırlamıyorum”, “iki ay önce” ve “diğer” cevabını veren kız öğrencilerin toplamı %19,3, erkek öğrencilerin toplamı ise %24,5'tir. “Hiç okumadım” cevabının oranları ile bu oranlar değerlendirildiğinde kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha sık kitap okuyup bitirdikleri söylenebilir.

Tablo 15'te öğrencilerin ailelerinin sosyoekonomik düzeylerine göre okudukları son kitabı ne zaman bitirdiklerine ilişkin bulgular gösterilmiştir.

Tablo 15. Öğrencilerin Ailelerinin Sosyoekonomik Düzeylerine Göre En Son Ne zaman Kitap Okuduklarına İlişkin Bulgular

SED		En Son Bitirilen Kitabın Zamanı							Toplam
		Hiç Okumadım	Hatırlamıyorum	1-7 Gün Arasında	İki Hafta Önce	Bir Ay Önce	İki Ay Önce	Diğer	
Üst	f	1	6	23	9	2	2	0	43
	%	2,3	14,0	53,5	20,9	4,7	4,7	0,0	100,0
Orta	f	4	35	147	57	25	14	4	286
	%	1,4	12,2	51,4	19,9	8,7	4,9	1,4	100,0
Alt	f	5	42	71	33	25	8	2	186
	%	2,7	22,6	38,2	17,7	13,4	4,3	1,1	100,0

Tablo 15'teki veriler incelendiğinde üst (%53,5) ve orta (%51,4) sosyoekonomik düzeydeki ailelerin çocuklarının yarısından çok az fazlasının en son 1-7 gün arasında kitap okuyup bitirdikleri görülmektedir. Alt sosyoekonomik düzeye sahip ailelerin çocuklarının ise en son 1-7 gün arasında kitap bitirme oranı %38,2'dir. Hiç kitap okumayanların oranları her üç sosyoekonomik grupta birbirine yakındır. Alt sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin “hatırlamıyorum”, “iki ay önce” ve “diğer” seçeneklerine verdikleri cevabın toplam oranı %28,0'dir. Aynı seçeneklere üst %18,7 ve orta sosyoekonomik düzeydeki öğrenciler %18,5 oranında cevap vermişlerdir. En son 1-7 gün arasında kitap bitirenlerin oranları ile bu oranlar beraber değerlendirildiğinde alt sosyoekonomik düzeydeki ailelerin çocuklarının diğerlerine göre daha az sıklıkta kitap okuyup bitirdikleri söylenebilir. Kitap okuma alışkanlığının kazanılmasında ailelerin sosyoekonomik durumları önemli bir faktördür. Kitaba ulaşma konusunda orta ve üst sosyoekonomik düzeydeki ailelerin alt düzeydeki ailelere göre imkânları daha çoktur. Bu açıdan bakıldığında üst ve orta sosyoekonomik düzeydeki ailelerin çocuklarını kitap okumaya alt düzeydekilere göre daha çok teşvik ettiği söylenebilir.

Tablo 16'da öğrencilerin son bir yılda yeterli sayıda kitap okuma konusundaki düşünceleri gösterilmiştir.

Tablo 16. Öğrencilerin Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayısını Yeterli Bulma Düzeyleri

	f	%
Evet	244	47,4
Hayır	271	52,6
Toplam	515	100,0

Tablo 16 incelendiğinde öğrencilerden %47,4'ü son bir yılda okudukları kitap sayısını yeterli bulmaktadır. Yeterli bulmayanların oranı ise %52,6'dır. Bu veriler, çok okuyan okuyucu grubunun yanı sıra orta düzeyde okuyan okuyucu grubunun da çoğunun son bir yılda yeteri kadar kitap okuduğu düşüncesinde olduğu söylenebilir. Öğrencilerin %47,4'ünün yeteri kadar kitap okuyamadığı bilincine sahip oldukları görülmektedir. Sonuçlar benzer araştırmalardan farklılıklar içermektedir. Çetinkaya'nın (2004: 92) araştırmasına göre ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin %20,4'ü yeteri kadar kitap okuduğu, %79,6'sının ise yeteri kadar kitap okumadığı düşüncesinde oldukları görülmektedir. Balcı'nın (2009: 210) ilköğretim 8. sınıf öğrencileri üzerinde gerçekleştirdiği çalışmasında yeteri kadar kitap okuduğunu düşünenlerin oranı %22,6'dır, düşünmeyenlerin oranı ise %77,4'tür. Karakoç'un (2005: 62) lise 1. sınıflar üzerinde yaptığı çalışmasına göre ise yeteri kadar kitap okuduğunu düşünen öğrencilerin oranı %25,6'dır.

Tablo 17'de öğrencilerin cinsiyetlerine göre son bir yılda okudukları kitap sayısını yeterli bulma düzeyleri gösterilmiştir.

Tablo 17. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayısını Yeterli Bulma Düzeyleri

Cinsiyet		Son Bir Yılda Okunan Kitap Sayısını Yeterli Bulma		Toplam
		Evet	Hayır	
Kız	f	128	126	254
	%	50,4	49,6	100,0
Erkek	f	116	145	261
	%	44,4	55,6	100,0

Tablo 17 incelendiğinde kız öğrencilerin %50,4'ü son bir yılda yeteri kadar kitap okuduğu düşüncesindedir. Erkek öğrencilerde ise bu oran %44,4 olarak görülmektedir. Son bir yılda okunan kitap sayısındaki bulgularda da kız öğrencilerin oranlarının yüksek olduğu bilinmektedir. Bu iki veri beraber değerlendirildiğinde kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre okuma alışkanlığı kazanmada daha iyi düzeyde oldukları söylenebilir.

Öğrencilerin ailelerinin sosyoekonomik düzeylerine göre son bir yılda okudukları kitap sayısını yeterli bulma düzeyleri Tablo 18'de gösterilmiştir.

Tablo 18. Öğrencilerin Ailelerinin Sosyoekonomik Düzeylerine Göre Son Bir Yılda Okudukları Kitap Sayısını Yeterli Bulma Düzeyleri

SED		Son Bir Yılda Okunan Kitap Sayısını Yeterli Bulma		Toplam
		Evet	Hayır	
Üst	f	17	26	43
	%	39,5	60,5	100,0
Orta	f	139	147	286
	%	48,6	51,4	100,0
Alt	f	91	95	186
	%	48,9	51,1	100,0

Tablo 18'e göre son bir yılda yeteri kadar kitap okuduğunu düşünen öğrencilerin oranı alt sosyoekonomik düzeyde %48,9'dur. Bunu %48,6 ile orta ve %39,5 ile üst sosyoekonomik düzeydeki öğrenciler izlemektedir. Yeteri kadar kitap okumadığını düşünenlerin oranı en yüksek %60,5 ile üst sosyoekonomik düzeydeki öğrencilere aittir.

Öğrencilerin yeterli sayıda kitap okuyamadıklarının farkında oldukları bulgulardan hareketle anlaşılmaktadır. Okumayı etkileyebilecek birçok sebep vardır. Tablo 19'da öğrencilerin yeterli sayıda kitap okuyamamasına sebep olarak gördükleri etkenler verilmiştir.

Tablo 19. Öğrencilerin Yeteri Kadar Kitap Okuyamamasının Sebepleri

	Birinci Tercih		İkinci Tercih		Üçüncü Tercih	
	f	%*	f	%*	f	%*
Kitap okumayı sevmemek	53	19,6	7	2,6	18	6,6
Kitap fiyatlarının çok yüksek olması	7	2,6	11	4,1	10	3,7
Televizyon izlemek	42	15,5	39	14,4	59	21,8
Kütüphanelerde istenen kitapların olmaması	19	7,0	27	10,0	26	9,6
Dersler ve sınavların yoğunluğu	87	32,1	66	24,4	22	8,1
Bilgisayar ve interneti eğlence amaçlı kullanmak	26	9,6	47	17,3	41	15,1
Arkadaşlarla vakit geçirmek	32	11,8	65	24,0	85	31,4
Kitap okumanın faydasız olacağını düşünmek	5	1,8	8	3,0	7	2,6
Diğer	0	0,0	1	0,4	3	1,1
Toplam	271	100,0	271	100,0	271	100,0
Hayır diyenler	244	47,4	244	47,4	244	47,4

*Yüzdeler geçerli cevapların oranıdır.

Tablo 19'daki veriler yeteri kadar kitap okuyamadığını düşünen öğrencilerin verdikleri cevaplardan oluşmaktadır. Bu oran toplam öğrenci sayısının %52,6'sıdır. Cevaplardaki yüzdeler toplam öğrenci sayısının değil geçerli cevapların yüzdelerini göstermektedir. Bulgulara göre öğrenciler, birinci tercihte sebep olarak en çok derslerin ve sınavların yoğunluğunu (%32,1) görmektedirler. Bu sebepleri kitap okumayı sevmemek (%19,6), televizyon izlemek (%15,5) ve arkadaşlarla vakit

geçirmek (%11,8) izlemektedir. Bu verilere göre öğrencilerin ders geçme ve sınav kaygıları, okuma alışkanlıklarını olumsuz etkilemektedir. Kitap okumayı sevmeyenlerin oranının yüksekliği ise düşündürücüdür. Okuma alışkanlığını kazandırmak için bireye öncelikle aile ve öğretmenleri tarafından kitap sevgisi aşılmalıdır. Ancak buradaki veriye göre öğrencilerin bir kısmına bu sevginin aşılmasında tam olarak başarılı olunamadığı görülmektedir. Teknolojiyi eğlence amaçlı kullanmanın da okuma alışkanlığını olumsuz etkilediği söylenebilir. Öğrencilerin ikinci tercihlerinde derslerin ve sınavların yoğunluğu (%24,4), en çok gösterilen kitap okumama sebebidir. Bunu arkadaşlarla vakit geçirmek (%24,0), bilgisayar ve interneti eğlence amaçlı kullanmak (%17,3) ve televizyon izlemek (%14,4) takip etmektedir. İkinci tercihlerde teknolojinin etkisinin arttığı görülmektedir. Üçüncü tercihlerde ise arkadaşlarla vakit geçirmek (%31,4) en çok gösterilen sebeptir. Yine televizyon izlemek (%21,8) ve bilgisayar ve interneti eğlence amaçlı kullanmak (%15,1) en çok gösterilen sebepler arasındadır. Kütüphanelerde istenen kitapları bulamamayı ve kitap fiyatlarının yüksekliğini sebep olarak görenlerin oranı %10,0'un altındadır. Kitap okumanın faydasız bir etkinlik olduğunu düşünen öğrenci sayısı üç tercihte de düşük bir orandadır. Bu bir bakıma sevindiricidir.

Bu sonuçlar yapılan benzer araştırmalarla da örtüşmektedir. Balcı'nın (2009: 213) ilköğretim 8. sınıf öğrencileri üzerindeki araştırmasında en çok OKS'ye hazırlanma (%59,6) sebep olarak görülmektedir. Televizyon izleme ve bilgisayarda eğlence amaçlı vakit geçirme oranları, okumayı olumsuz etkileyebilecek seviyededir. Benzer şekilde kitap satın alma ve kütüphanelerin yetersizliği öğrenciler tarafından sebep olarak çok fazla görülmemektedir. Çetinkaya'nın (2004: 114) ilköğretim 8. sınıflar üzerinde gerçekleştirdiği çalışmasında yeteri kadar kitap okuyamama nedeni olarak en çok liselere giriş sınavına hazırlık (%46,7) görülmektedir. Keleş'in (2006: 52) ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmasında sebep olarak en çok derslerin yoğunluğu (%35,7) görülmektedir. Bayis'in (2010: 73) ilköğretim 4. 5. 6. ve 7. sınıflardaki öğrenciler üzerinde gerçekleştirdiği araştırmasında sebep olarak en çok derslerin yoğunluğu (%51,8) görülmektedir. Sevmez'in (2009: 52) üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada derslerin yoğunluğu %35,7 ile en çok

gösterilen sebeptir. Acıyan'ın (2008: 72) ortaöğretim öğrencileri üzerinde gerçekleştirdiği araştırmada da derslerin yoğunluğu %39,6 ile en çok gösterilen sebeptir. Bınarbaşı'nın (2006: 58) üniversite öğrencileri üzerindeki araştırmasında ise yorgun olmak en çok gösterilen sebeptir.

Elde edilen bulgular ve ilgili araştırmaların verilerine göre öğrenciler, yeteri kadar kitap okuyamamasına neden olarak dersleri ve sınavları görmektedir. Ders geçme, mezun olma, iyi bir lise veya üniversiteye yerleşme gibi kaygılar öğrencileri ders dışı kitaplardan uzaklaştırmaktadır.

Öğrencilerin yeteri kadar kitap okuyamama sebeplerinin cinsiyetlerine göre incelenmesi Tablo 20'de gösterilmiştir.

Tablo 20. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Yeteri Kadar Kitap Okuyamamasının Sebepleri

Cinsiyet		Birinci Tercih		İkinci Tercih		Üçüncü Tercih	
		f	%*	f	%*	f	%*
Kız	Kitap okumayı sevmemek	14	11,1	1	0,8	4	3,2
	Kitap fiyatlarının çok yüksek olması	5	4,0	6	4,8	5	4,0
	Televizyon izlemek	18	14,3	17	13,5	28	22,2
	Kütüphanelerde istenen kitapların olmaması	9	7,1	16	12,7	16	12,7
	Dersler ve sınavların yoğunluğu	52	41,3	32	25,4	14	11,1
	Bilgisayar ve interneti eğlence amaçlı kullanmak	11	8,7	17	13,5	18	14,3
	Arkadaşlarla vakit geçirmek	15	11,9	34	27,0	36	28,6
	Kitap okumanın faydasız olacağını düşünmek	2	1,3	3	2,4	3	2,4
	Diğer	0	0,0	0	0,0	2	1,6
	Toplam	126	100,0	126	100,0	126	100,0
	Hayır diyenler	128	50,4	128	50,4	128	50,4
		Birinci Tercih		İkinci Tercih		Üçüncü Tercih	
		f	%*	f	%*	f	%*
Erkek	Kitap okumayı sevmemek	39	26,9	6	4,1	14	9,7
	Kitap fiyatlarının çok yüksek olması	2	1,4	5	3,4	5	3,4
	Televizyon izlemek	24	16,6	22	15,2	31	21,4
	Kütüphanelerde istenen kitapların olmaması	10	6,9	11	7,6	10	6,9
	Dersler ve sınavların yoğunluğu	35	24,1	34	23,4	8	5,5
	Bilgisayar ve interneti eğlence amaçlı kullanmak	15	10,3	30	20,7	23	15,9
	Arkadaşlarla vakit geçirmek	17	11,7	31	21,4	49	33,8
	Kitap okumanın faydasız olacağını düşünmek	3	2,1	5	3,4	4	2,8
	Diğer	0	0,0	1	0,7	1	0,7
	Toplam	145	100,0	145	100,0	145	100,0
	Hayır diyenler	116	44,4	116	44,4	116	44,4

*Yüzdeler geçerli cevapların oranıdır.

Yeteri sayıda kitap okuyamama için kız öğrenciler, birinci tercihlerinde en çok “derslerin ve sınavların yoğunluğu”nu (%41,3) göstermektedir. Erkek öğrencilerin ise birinci tercihlerinde en çok “kitap okumayı sevmeme”yi (%26,9) sebep olarak seçtikleri görülmektedir. İkinci tercihlerde ise kız öğrenciler en çok “arkadaşlarla vakit geçirme”yi (%27,0), erkekler ise “derslerin ve sınavların yoğunluğu”nu (%23,4) sebep olarak göstermektedir. Üçüncü tercihlerde ise her iki cins de en çok “arkadaşlarla vakit geçirme”yi kitap okuyamamalarına sebep olarak göstermektedir. “Derslerin yoğunluğu ve sınavlar” her iki cins için de kitap okuyamamalarına sebep olan önemli bir etkidir. “Teknolojinin eğlence amaçlı” kullanılması da her iki cins için okumayı olumsuz etkilemektedir. Kız ve erkek öğrencilerin boş zamanlarında kitap okumak yerine arkadaşlarıyla vakit geçirmeyi daha çok tercih ettiği söylenebilir. Burada dikkat çeken önemli bir ayrıntı da erkeklerin kitap okumayı sevmemesinin oranının yüksekliğidir. Kızlarda bu oran erkeklere göre oldukça düşüktür. Erkek öğrencilerin kitap okumayı sevmemeleri, okuma alışkanlığı kazanma düzeyinde kız öğrencilerden geri kalmasının ana etkenlerinden biri olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin yeteri kadar kitap okuyamama sebepleri ailelerinin sosyoekonomik düzeylerine göre Tablo 21'de gösterilmiştir.

Tablo 21. Öğrencilerin Ailelerinin Sosyoekonomik Düzeylerine Göre Yeteri Kadar Kitap Okuyamamasının Sebepleri

SED		Birinci Tercih		İkinci Tercih		Üçüncü Tercih	
		f	%*	f	%*	f	%*
Üst	Kitap okumayı sevmemek	7	26,9	1	3,8	3	11,5
	Kitap fiyatlarının çok yüksek olması	1	3,8	0	0,0	2	7,7
	Televizyon izlemek	5	19,2	2	7,7	4	15,4
	Kütüphanelerde istenen kitapların olmaması	1	3,8	2	7,7	3	11,5
	Dersler ve sınavların yoğunluğu	8	30,8	5	19,2	2	7,7
	Bilgisayar ve interneti eğlence amaçlı kullanmak	1	3,8	8	30,8	3	11,5
	Arkadaşlarla vakit geçirmek	3	11,5	5	19,2	8	30,8
	Kitap okumanın faydasız olacağını düşünmek	0	0,0	3	11,5	1	3,8
	Diğer	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Toplam	26	100,0	26	100,0	26	100,0
	Hayır diyenler	17	39,5	17	39,5	17	39,5
		Birinci Tercih		İkinci Tercih		Üçüncü Tercih	
		f	%*	f	%*	f	%*
Orta	Kitap okumayı sevmemek	25	17,0	3	2,0	12	8,2
	Kitap fiyatlarının çok yüksek olması	1	0,7	6	4,1	4	2,7
	Televizyon izlemek	24	16,3	19	12,9	36	24,5
	Kütüphanelerde istenen kitapların olmaması	6	4,1	12	8,2	12	8,2
	Dersler ve sınavların yoğunluğu	52	35,4	36	24,5	9	6,1
	Bilgisayar ve interneti eğlence amaçlı kullanmak	17	11,6	31	21,1	25	17,0
	Arkadaşlarla vakit geçirmek	19	12,9	36	24,5	40	27,2
	Kitap okumanın faydasız olacağını düşünmek	3	2,0	3	2,0	6	4,1
	Diğer	0	0,0	1	0,7	3	2,0
	Toplam	147	100,0	147	100,0	147	100,0
	Hayır diyenler	139	48,6	139	48,6	139	48,6
		Birinci Tercih		İkinci Tercih		Üçüncü Tercih	
		f	%*	f	%*	f	%*
Alt	Kitap okumayı sevmemek	20	21,1	3	3,2	3	3,2
	Kitap fiyatlarının çok yüksek olması	5	5,3	5	5,3	4	4,2
	Televizyon izlemek	13	13,7	18	18,9	18	18,9
	Kütüphanelerde istenen kitapların olmaması	12	12,6	12	12,6	11	11,6
	Dersler ve sınavların yoğunluğu	26	27,4	23	24,2	11	11,6
	Bilgisayar ve interneti eğlence amaçlı kullanmak	8	8,4	7	7,4	12	12,6
	Arkadaşlarla vakit geçirmek	9	9,5	25	26,3	36	37,9
	Kitap okumanın faydasız olacağını düşünmek	2	2,1	2	2,1	0	0,0
	Diğer	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Toplam	95	100,0	95	100,0	95	100,0
	Hayır diyenler	91	48,9	91	48,9	91	48,9

*Yüzdeler geçerli cevapların oranıdır.

Tablo 21'deki verilere göre üst (%30,8), orta (%35,4) ve alt (%27,4) sosyoekonomik düzeydeki ailelerden gelen öğrenciler, kitap okumalarına engel olarak en çok derslerin ve sınavların yoğunluğunu göstermektedirler. Kitap okumayı sevmeyenlerin oranı her üç sosyoekonomik düzeyde de önemli bir oranı kapsamaktadır. “Teknolojinin eğlence amaçlı kullanılması” üç sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmasını olumsuz etkilemektedir. “Kitap fiyatlarından şikâyet” etmesi beklenen alt sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin bu seçeneği çok ön plana çıkarmadığı görülmektedir. Üst, orta ve alt sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin ortak kaygıları dersler ve sınavlardır. Bunun dışında kitap okumak yerine büyük bir çoğunluğu teknolojiyi eğlence amaçlı kullanmayı ve arkadaşlarıyla vakit geçirmeyi tercih etmektedir.

Okuma alışkanlığının kazanılmasında çeşitli faktörlerin etkisi göz ardı edilemez. Bireyin okuma alışkanlığı kazanma sürecinde onu okumaya yönlendirecek kişilerin önemi büyüktür. Tablo 22'de öğrencileri kitap okumaya kendi istekleri dışında kimin yönlendirdiğine ilişkin veriler gösterilmiştir.

Tablo 22. Öğrencilerin Kendi İsteği Dışında Kitap Okumaya Yönlendiren Kişiler

	Birinci Önem		İkinci Önem		Üçüncü Önem	
	f	%	f	%	f	%
Aile	317	61,6	177	34,4	19	3,7
Öğretmenler	173	33,6	309	60,0	31	6,0
Arkadaşlar	16	3,1	28	5,4	456	88,5
Diğer	9	1,7	1	0,2	9	1,7
Toplam	515	100,0	515	100,0	515	100,0

Tablo 22'deki veriler incelendiğinde öğrencileri okumaya yönlendiren en önemli faktörün aile olduğu görülmektedir. Aile, birinci önem sırasında %61,6 ile öğrenciyi okumaya yönlendiren faktörler içerisinde en çok etkili olanıdır. Bunu öğretmen (%33,6) ve arkadaş (%3,1) izlemektedir. Bu bulgulara göre öğrenciler

akranlarından ziyade aile ve öğretmenlerinin kendilerini okumaya teşvik ettiğini düşünmektedir. İkinci önem sırasında ise “öğretmen” faktörü (%60,0) ön plana çıkmaktadır. Aile (%34,4) ve arkadaş (%0,2) faktörü bunu izlemektedir. Üçüncü dereceden önem sırasında ise “arkadaş” faktörünün (%88,5) ön plana çıktığı görülmektedir. Veriler değerlendirildiğinde öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmasında “ailenin” rolünün çok önemli olduğu görülmektedir. Ailede okumaya karşı ilgisi gelişen bireyin öğrencilik yıllarında bu ilgisi okulda öğretmenleri tarafından alışkanlığa dönüştürüleceği söylenebilir. Okuma bilincine sahip ailelerin çocukları okuma alışkanlığını kazanarak bunu yaşamboyu sürdüreceği söylenebilir. Sonuçlar Balcı'nın (2009: 218) ilköğretim 8. sınıf öğrencileri üzerinde gerçekleştirdiği çalışmasındaki sonuçlarla örtüşmektedir. Balcı'nın çalışmasına göre öğrencileri okumaya en çok yönlendiren %45,1 ile anne ve babalarıdır. Bunu %36,9 ile öğretmenleri izlemektedir. Arıcı'nın (2009b: 125) ilköğretim ikinci kademe öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmasında ise öğrencileri okumaya yönlendiren en büyük faktörün öğretmenler (%57,3) olduğu görülmektedir. Aile faktörü ise %31,3 ikinci sırada gelmektedir. Çetinkaya'nın (2004: 113) ilköğretim 8. sınıf öğrencileri üzerinde gerçekleştirdiği çalışmasında öğrencileri okumaya yönlendiren faktörlerden öğretmenlerin etkisi %36,3'tür, ailenin etkisi ise %12,9'dur. Tosunoğlu da (2002: 556) çalışmasında ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığını kazanmada öğretmen faktörünün (%70,7) daha çok etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Sevmez'in (2009: 50) üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmasında okumaya yönlendirmede en çok arkadaş tavsiyesinin (%30,6) etkili olduğu görülmektedir. Yaş itibarıyla ortaokul öğrencilerinden büyük olan üniversite öğrencilerinin arkadaşlarını yönlendirmede diğer faktörlere göre daha etkili olduğu söylenebilir. Bayram'ın (2001: 30) Türkiye genelinde yetişkinler üzerinde gerçekleştirdiği çalışmasında okuma alışkanlığının kazanılmasında ailenin etkisi %40,4 olarak görülmektedir. Okul ve öğretmenlerin etkisinin oranı ise %10,6 gibi düşük bir oranda kalmıştır.

Tablo 23'te öğrencileri kendi isteği dışında kitap okumaya yönlendiren kişilerin cinsiyete göre farklılaşması gösterilmiştir.

Tablo 23. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Kendi İsteği Dışında Kitap Okumaya Yönlendiren Kişiler

Cinsiyet		Birinci Önem		İkinci Önem		Üçüncü Önem	
		f	%	f	%	f	%
Kız	Aile	145	57,1	101	39,8	6	2,4
	Öğretmenler	95	37,4	137	53,9	20	7,9
	Arkadaşlar	8	3,1	15	5,9	223	87,8
	Diğer	6	2,4	1	0,4	5	2,0
	Toplam	254	100,0	254	100,0	254	100,0
		Birinci Önem		İkinci Önem		Üçüncü Önem	
		f	%	f	%	f	%
Erkek	Aile	172	65,9	76	29,1	13	5,0
	Öğretmenler	78	29,9	172	65,9	11	4,2
	Arkadaşlar	8	3,1	13	5,0	233	89,3
	Diğer	3	1,1	0	0,0	4	1,5
	Toplam	261	100,0	261	100,0	261	100,0

Kitap okumaya yönlendiren etkenlerden ailenin her iki cins için de çok önemli olduğu görülmektedir. Birinci önem sıralamasında kitap okumaya yönlendirmede erkek öğrenciler (%65,9) için ailenin etkisi kız öğrencilere (%57,1) göre biraz daha fazla görülmektedir. Bu farklılığı yaratan faktörün ise öğretmenler olduğu görülmektedir. Kız öğrenciler üzerindeki öğretmen etkisi %37,4 iken erkek öğrencilerde bu oran %29,9'dur. Bu yaştaki öğrencilerin akranlarından bilinçli olarak etkilenmediği açıktır. Arkadaşların birbirlerine kitap tavsiye etmesinin birinci önem sıralamasında öğrenciler tarafından okumaya yönlendirilme şeklinde algılanmadığı görülmektedir. İkinci önem sırasında ise öğretmenler her iki cins için kitap okumaya yönlendiren kişiler arasında ön plana çıkmaktadır. Öğrencilerin arkadaşlarından üçüncü derecede etkilendiği görülmektedir. Bu bağlamda hem kız hem de erkek öğrenciler için kitap okumaya yönlendirilmede önem sırasına göre “aile” ilk başta gelirken “öğretmenler” ikinci, “arkadaşlar” ise üçüncü derecede gelmektedir.

Tablo 24'te öğrencileri kendi isteği dışında kitap okumaya yönlendiren kişilerin ailelerinin sosyoekonomik düzeye göre farklılaşması gösterilmiştir.

Tablo 24. Öğrencilerin Ailelerinin Sosyoekonomik Düzeye Göre Kendi İsteği Dışında Kitap Okumaya Yönlendiren Kişiler

SED		Birinci Önem		İkinci Önem		Üçüncü Önem	
		f	%	f	%	f	%
Üst	Aile	32	74,4	9	20,9	1	2,3
	Öğretmenler	8	18,6	31	72,1	3	7,0
	Arkadaşlar	2	4,7	2	4,7	39	90,7
	Diğer	1	2,3	1	2,3	0	0,0
	Toplam	43	100,0	43	100,0	43	100,0
		Birinci Önem		İkinci Önem		Üçüncü Önem	
		f	%	f	%	f	%
Orta	Aile	164	57,3	110	38,5	13	4,5
	Öğretmenler	108	37,8	161	56,3	16	5,6
	Arkadaşlar	10	3,5	15	5,2	253	88,5
	Diğer	4	1,4	0	0,0	4	1,4
	Toplam	286	100,0	286	100,0	286	100,0
		Birinci Önem		İkinci Önem		Üçüncü Önem	
		f	%	f	%	f	%
Alt	Aile	121	65,1	58	31,2	5	2,7
	Öğretmenler	57	30,6	117	62,9	12	6,5
	Arkadaşlar	4	2,2	11	5,9	164	88,2
	Diğer	4	2,2	0	0,0	5	2,7
	Toplam	186	100,0	186	100,0	186	100,0

Birinci önem sıralamasında kitap okumaya yönlendirmede “aile” faktörünün üst sosyoekonomik düzeyde %74,4 ile en yüksek orana sahip olduğu görülmektedir. Bunu alt (%65,1) ve orta (%57,3) sosyoekonomik düzeydeki öğrenciler izlemektedir. “Öğretmen” faktörün etkisi üst sosyoekonomik düzeyde diğerlerine göre daha azdır. Üst sosyoekonomik düzeydeki ailelerin okumaya karşı daha bilinçli olduğundan dolayı çocuklarının ailelerinden daha çok etkilendiği söylenebilir. İkinci önem sırasında öğretmenlerin ön planda olduğu görülmektedir. “Arkadaş çevresi” ise ancak üçüncü önem sıralamasında etkili olan faktör olarak görülmektedir.

Tablo 25'te öğrencilerin ders kitapları dışında haftada kaç saat kitap okuduklarına ilişkin veriler gösterilmiştir.

Tablo 25. Öğrencilerin Ders Kitapları Dışında Haftalık Kitap Okuma Süreleri

	f	%
1 saatten az	129	25,0
1-2 saat	187	36,3
3-4 saat	98	19,0
5-7 saat	58	11,3
8-10 saat	24	4,7
10 saat üzeri	19	3,7
Toplam	515	100,0

Tablo 25'teki veriler incelendiğinde öğrencilerin kitap okumaya ayırdıkları vakitlerin az olduğu görülmektedir. Öğrencilerin %36,3'ü 1-2 saatini kitap okumaya ayırırken bunu %25,0 ile 1 saatten az, %19,0 ile 3-4 saat izlemektedir. Nispeten kitap okumaya daha çok vakit ayırdığı düşünülen öğrencilerin oranları ise %11,3 ile 5-7 saat, %4,7 ile 8-10 saat ve %3,7 ile 10 saat ve üzeridir. Ortalamalara göre günde kitap okumaya ayırdığı sürenin en az 1 saat olduğu düşünülen öğrenci oranının toplamı %19,7'dir. Öğrencilerin boş zamanlarında kitap okuma etkinliğini tercih etme oranları ile buradaki bulgular örtüşmektedir. Öğrenciler kitap okuma dışındaki etkinliklerle boş zamanlarını geçirmektedirler. Çeşitli araştırmalarda farklı sonuçlar görmek mümkündür. Dökmen'in (1994: 64) araştırmasına göre lise öğrencileri haftada ortalama 4,9 saat kitap okurken üniversite öğrencileri ise ortalama 6,9 saat kitap okumaktadır. İnan'ın (2005: 221) ilköğretim birinci kademe öğrencileri üzerinde gerçekleştirdiği araştırmasına göre günde 1 saat kitap okuyanların oranı %43,5'tir. Kaynar'ın (2007: 74) ortaöğretim öğrencileriyle yaptığı araştırmada öğrencilerin %49,17'sinin ara sıra kitap okuduğu görülmektedir. Bınarbaşı'nın (2006: 57) üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmaya göre öğrenciler haftada ortalama 6,7 saat kitap okumaktadır. Sevmez'in (2009: 53) üniversite öğrencileriyle yaptığı araştırmada ise öğrencilerin %45,8'inin günde 1 saatten az, %43,1'inin ise 1-5 saat arasında kitap okudukları görülmektedir.

Tablo 26'da öğrencilerin cinsiyetlerine göre ders kitapları dışında haftada kaç saat kitap okuduklarına ilişkin veriler gösterilmiştir.

Tablo 26. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Ders Kitapları Dışında Haftalık Kitap Okuma Süreleri

Cinsiyet		Haftalık Kitap Okuma Süresi						Toplam
		1 saatten az	1-2 saat	3-4 saat	5-7 saat	8-10 saat	10 saat üzeri	
Kız	f	50	101	49	31	14	9	254
	%	19,7	39,8	19,3	12,2	5,5	3,5	100,0
Erkek	f	79	86	49	27	10	10	261
	%	30,3	33,0	18,8	10,3	3,8	3,8	100,0

Tablo 26'daki verilere göre kız öğrenciler %39,8 ile haftada en çok 1-2 saat arasında kitap okumaktadır. Erkek öğrenciler haftada en çok 1-2 saat kitap okuduklarını ifade etmiş olsalar da oranı kız öğrencilere göre daha düşük (%33,0) seviyededir. Haftalık kitap okuma süresi olarak az kabul edilebilecek 1 saatten az ve 1-2 saat sürelerinin toplam oranı, kız öğrencilerde %59,5, erkek öğrencilerde ise %63,3 olarak görülmektedir. Kız öğrencilerin kitap okumaya ayırdıkları süre erkeklere oranla biraz daha yüksektir. Ancak genel olarak kız ve erkek öğrencilerin kitap okumaya nispeten benzer süreler ayırdıkları söylenebilir.

Tablo 27'de öğrencilerin ailelerinin sosyoekonomik düzeylerine göre ders kitapları dışında haftada kaç saat kitap okuduklarına ilişkin veriler gösterilmiştir.

Tablo 27. Öğrencilerin Ailelerinin Sosyoekonomik Düzeylerine Göre Ders Kitapları Dışında Haftalık Kitap Okuma Süreleri

SED		Haftalık Kitap Okuma Süresi						Toplam
		1 saatten az	1-2 saat	3-4 saat	5-7 saat	8-10 saat	10 saat üzeri	
Üst	f	8	11	11	7	2	4	43
	%	18,6	25,6	25,6	16,3	4,7	9,3	100,0
Orta	f	64	102	64	35	10	11	286
	%	22,4	35,7	22,4	12,2	3,5	3,8	100,0
Alt	f	57	74	23	16	12	4	186
	%	30,6	39,8	12,4	8,6	6,5	2,2	100,0

Farklı sosyoekonomik düzeydeki ailelerden gelen öğrencilerin kitap okumaya ayırdıkları süreler incelendiğinde üst sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin %30,3'ünün nispeten yeterli sayılabilecek haftada ortalama 5 saat ve üzeri kitap okudukları görülmektedir. Bu oran orta (%19,5) ve alt (%17,3) sosyoekonomik düzeylerde düşmektedir. Bu veriler, göre üst sosyoekonomik düzeydeki ailelerin çocuklarının kitap okumaya ayırdıkları süre üzerinde olumlu katkı sağladığını göstermektedir. Alt sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin (%30,6) kitap okumaya haftada 1 saatten az vakit ayırması bunu desteklemektedir.

Öğrencilerin haftalık kitap okuma etkinliğini hangi vakitlerde yaptıklarına ilişkin verilen Tablo 28'de gösterilmektedir.

Tablo 28. Öğrencilerin Kitap Okudukları Vakitler

	f	%
Her gün boş vakitlerde okurum	159	30,9
Sadece hafta sonları okurum	32	6,2
Ara ve yaz tatillerinde okurum	50	9,7
Fırsat buldukça okurum	274	53,2
Toplam	515	100,0

Tablo 28'e göre öğrencilerin yarısından biraz fazlası, kitap okumak için belirli bir zaman dilimi ayırmaktan ziyade fırsat buldukça okumaktadır. Her gün boş zamanının bir kısmını kitap okumaya ayıranların oranı ise %30,9'dur. Kitap okumak için hafta sonlarını veya tatilleri bekleyen öğrencilerin oranları ise çok fazla değildir. Bu öğrencilerin ders ve sınavların yoğunluğu dolayısıyla kitap okumak için tatilleri beklediği söylenebilir. Sonuçlar Balcı'nın (2009: 246) ilköğretim 8. sınıf öğrencileri üzerinde gerçekleştirdiği çalışmasının sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Balcı'nın elde ettiği verilere göre öğrencilerin %48,7'nin fırsat bulduğu her an kitap okuduğu görülmektedir. Hafta sonlarını kitap okumaya ayıranların oranı %25,1'dir. Tatilleri bekleyenlerin oranı %13,6'dır. Kitap okumak için her gün vakit ayıranların oranı ise %12,6'dır.

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre haftalık kitap okuma etkinliğini hangi vakitlerde yaptıklarına ilişkin verilen Tablo 29'da gösterilmektedir.

Tablo 29. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Kitap Okudukları Vakitler

Cinsiyet		Haftalık Kitap Okuma Süresi				Toplam
		Her gün okurum	Hafta sonları okurum	Tatillerde okurum	Fırsat buldukça okurum	
Kız	f	84	7	13	150	254
	%	33,1	2,8	5,1	59,1	100,0
Erkek	f	75	25	37	124	261
	%	28,7	9,6	14,2	47,5	100,0

Tablo 29 incelendiğinde kız öğrencilerin %59,1'inin “fırsat buldukça” kitap okuduğu görülmektedir. “Fırsat buldukça” kitap okuma oranı erkek öğrencilerde %47,5'tir. Her gün boş zamanlarda kitap okuyan kız öğrencilerin oranı %33,1 iken erkek öğrencilerde bu oran %28,7'dir. Erkek öğrencilerden kitap okumak için hafta sonları ve tatilleri bekleyenlerin kız öğrencilere göre daha çok olduğu görülmektedir. Kız öğrenciler için tatillerin kitap okuma konusunda çok önemli olmadığı sonucuna ulaşılabilir. Kız öğrencilerin bu verilere göre gün içerisindeki boş zamanlarında kitaba daha çok vakit ayırdıkları söylenebilir.

Öğrencilerin ailelerinin sosyoekonomik düzeylerine göre haftalık kitap okuma etkinliğini hangi vakitlerde yaptıklarına ilişkin verilen Tablo 30'da gösterilmektedir.

Tablo 30. Öğrencilerin Ailelerinin Sosyoekonomik Düzeye Göre Kitap Okudukları Vakitler

SED		Haftalık Kitap Okuma Süresi				Toplam
		Her gün okurum	Hafta sonları okurum	Tatillerde okurum	Fırsat buldukça okurum	
Üst	f	6	2	4	31	43
	%	14,0	4,7	9,3	72,1	100,0
Orta	f	77	18	25	166	286
	%	26,9	6,3	8,7	58,0	100,0
Alt	f	76	12	21	77	186
	%	40,9	6,5	11,3	41,4	100,0

Tablo 30'a göre üç farklı sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin kitap okumak için ayırdıkları vakitler benzer sıralama göstermektedir. Üst sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin %72,1'i fırsat buldukça kitap okuduğunu belirtirken, bunu %58,0 ile orta ve %41,4 ile alt sosyoekonomik düzeydeki öğrenciler izlemektedir. Gün içerisindeki boş vaktini kitap okumaya ayıran öğrencilerden ise alt sosyoekonomik düzeydekiler yüksek oranda (%40,9) görülmektedir. Bunu sırasıyla %26,7 ile orta ve %14,0 ile de üst sosyoekonomik düzeydeki öğrenciler izlemektedir. Kitap okumak için tatilleri bekleyenlerin oranı ise her üç sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerde neredeyse eşittir. Üst ve orta sosyoekonomik düzeydeki öğrenciler daha çok fırsat buldukça kitap okumaktadır. Alt sosyoekonomik düzeydeki öğrenciler ise iki farklı zaman diliminde eşit oranda kitap okumaya vakit ayırmaktadır. Bu bağlamda öğrencilerin kitap okumak için ayırdıkları vakitleri üzerinde ailelerinin sosyoekonomik düzeylerinin etkisinin çok fazla olmadığı söylenebilir.

Tablo 31'de öğrencilerin ders kitapları dışında kaç adet kitaplarının olduğuna ilişkin veriler gösterilmiştir.

Tablo 31. Öğrencilerin Ders Kitabı Dışında Sahip Oldukları Kitap Sayısı

	f	%
Hiç yok	14	2,7
1-10 adet	181	35,1
11-50 adet	215	41,7
51-100 adet	66	12,8
101 adet ve üzeri	39	7,6
Toplam	515	100,0

Tablo 31'deki bulgulara göre öğrencilerin büyük bir bölümünün (%41,7) 11-50 arası kitaba sahiptir. 51-100 arası kitaba sahip olanların oranı %12,8'dir. 101 adet ve üzeri kitaba sahip olanların oranı %7,6'dır. Sayıca az kitaba sahip olan öğrencilerin oranı %35,1'dir. Hiç kitabı olmayan öğrencilerin oranı (%2,7) çok fazla olmasa da düşündürücüdür. Bu öğrencilerin ailelerinin okuma bilincine sahip olmadığı söylenebilir. Hiç kitabı olmayanlar ile 1-10 arasında kitaba sahip olanların toplam oranının yüksekliği ailelerin sahip olduğu sorumlulukları yerine getirmediği söylenebilir. 51-100 adet ve üzeri kitaba sahip olanların ise ailelerinde okuma bilincinin olduğu görülmektedir. Sonuçlar Balcı'nın (2009: 204) ilköğretim 8. sınıf öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmasının verileriyle benzerdir. Balcı'nın çalışmasında öğrencilerin %47,2'sinin 11-50 arası kitaba sahip olduğu görülmektedir. 10 ve daha az kitaba sahip olanların oranı ise %31,5'tir. 51-100 arası kitaba sahip olanların oranı %13,1 iken 101 adet ve üzeri kitaba sahip olanların oranı %8,2'dir. İnan'ın (2005: 222) ilköğretim I. kademe öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmasında öğrencilerin %54,14'ünün 1-10 arası kitaba sahip olduğu görülmektedir. Hiç kitabı olmayanların oranı ise %12,03'tür. Bınarbaşı'nın (2006: 57) üniversite öğrencileri üzerindeki çalışmasına göre öğrencilerin sahip olduğu ortalama kitap sayısı 39,4'tür. Dökmen'in (1994: 64) araştırmasına göre lise öğrencilerinin sahip olduğu ortalama kitap sayısı 48, üniversite öğrencilerinin ise 63,4'tür.

Tablo 32'de öğrencilerin cinsiyetlerine göre ders kitapları dışında kaç adet kitaplarının olduğuna ilişkin veriler gösterilmiştir.

Tablo 32. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Ders Kitabı Dışında Sahip Oldukları Kitap Sayısı

Cinsiyet		Kitap Sayısı					Toplam
		Hiç Yok	1-10 adet	11-50 adet	51-100 adet	101 adet ve üzeri	
Kız	f	5	85	107	41	16	254
	%	2,0	33,5	42,1	16,1	6,3	100,0
Erkek	f	9	96	108	25	23	261
	%	3,4	36,8	41,4	9,6	8,8	100,0

Tablo 32 incelendiğinde kız öğrencilerin %42,1 ile en çok 11-50 arası kitaba sahip olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla 1-10 adet (%33,5), 51-100 adet (%16,1), 101 adet ve üzeri (%6,3) kitaba sahip olanlar ve hiç kitabı olmayanlar (%2,0) izlemektedir. Erkek öğrencilerin ise %41,4 ile en çok 11-50 arası kitaba sahip olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla 1-10 adet (%36,8), 51-100 adet (%9,6), 101 adet ve üzeri (%8,8) kitaba sahip olanlar ve hiç kitabı olmayanlar (%3,4) izlemektedir. Bu bağlamda veriler değerlendirildiğinde cinsiyetin kitap sahibi olma sayısında farklılık göstermediği açıktır.

Tablo 33'te öğrencilerin ailelerinin sosyoekonomik düzeyine göre ders kitapları dışında kaç adet kitaplarının olduğuna ilişkin veriler gösterilmiştir.

Tablo 33. Öğrencilerin Ailelerinin Sosyoekonomik Düzeylerine Göre Ders Kitabı Dışında Sahip Oldukları Kitap Sayısı

Cinsiyet		Kitap Sayısı					Toplam
		Hiç Yok	1-10 adet	11-50 adet	51-100 adet	101 adet ve üzeri	
Üst	f	2	6	18	10	7	43
	%	4,7	14,0	41,9	23,3	16,3	100,0
Orta	f	4	79	135	44	24	286
	%	1,4	27,6	47,2	15,4	8,4	100,0
Alt	f	8	96	62	12	8	186
	%	4,3	51,6	33,3	6,5	4,3	100,0

Tablo 33'e göre sosyoekonomik durumun kitap sahibi olmada etkili olduğu anlaşılmaktadır. Üst ve orta sosyoekonomik düzeydeki öğrenciler daha çok 11-50 arasında kitaba sahiptir. Alt sosyoekonomik düzeydeki öğrenciler ise %51,6 ile en çok 1-10 adet arası kitaba sahiptir. 101 adet ve üzeri kitap sayısında üst sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin oranının %16,3 olması dikkat çekicidir. 51-100 arası (%23,3) kitaba sahip olanların oranıyla beraber üst sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin kitap sayısının yüksek olduğu söylenebilir. Diğer sosyoekonomik düzeylerdeki öğrencilerin üst sosyoekonomik düzeydekilere göre daha az kitaba sahip olduğu görülmektedir. Bunda aile gelirinin yüksek olmasının etkisi göz ardı edilemez. Geliri yüksek olan ailelerin kitap satın alma konusunda daha rahat hareket edebileceği söylenebilir. Maddî yönden kitaba kaynak ayıramayan alt sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin kitap sayısındaki düşüklük normal karşılanabilir.

Öğrencilerin okuyacağı kitabı seçerken bazı unsurlara dikkat ettikleri düşünülebilir. Bu unsurların bilinmesi öğrencileri okumaya yönlendirmede yardımcı olabilir. Tablo 34'te öğrencilerin kitap seçiminde dikkat ettikleri unsurlar gösterilmiştir.

Tablo 34. Öğrencilerin Kitap Seçiminde Dikkat Ettikleri Unsurlar

	Birinci Tercih		İkinci Tercih		Üçüncü Tercih	
	f	%	f	%	f	%
Kitabın kapağı	26	5,0	32	6,2	54	10,5
Kitabın adı	68	13,2	112	21,7	104	20,2
Kitabın yazarı	39	7,4	98	19,0	133	25,8
Kitabın konusu	330	64,1	97	18,8	45	8,7
Tavsiyeler	38	7,4	149	28,9	111	21,6
Kitabın fiyatı	15	2,9	27	5,2	68	13,2
Toplam	515	100,0	515	100,0	515	100,0

Tablo 34 incelendiğinde öğrencilerin birinci tercih olarak büyük bir kısmının (%64,1) kitap seçerken “konusu”na dikkat ettikleri görülmektedir. Bu unsuru

“kitabın adı” (%13,2) ve “tavsiyeler” (%7,4) izlemektedir. İkinci tercihte öğrenciler için “tavsiyeler”in (%28,9) ön plana çıktığı görülmektedir. Üçüncü tercih olarak ise öğrencilerin “kitabın yazarı”na (%25,8) dikkat ettikleri görülmektedir. “Kitabın kapağı” gibi nitelikten ziyade şekil olarak dikkat çekebilecek bir unsurun öğrenciler tarafından çok fazla dikkate alınmadığı söylenebilir. Öğrencilerin “fiyata” göre kitap seçmediği anlaşılmaktadır. Kitap seçimi sırasında öğrencilerin öncelikle “konuya”, sonra “yazara” ve “tavsiyeler”e dikkat ettikleri görülmektedir. Bu verilerden hareketle öğrencilerin belli bir okuma bilincine ulaştığı söylenebilir. Sonuçlar benzer araştırmalardaki bulgularla örtüşmektedir. Balcı'nın (2009: 228) ilköğretim 8. sınıf öğrencileri üzerinde gerçekleştirdiği araştırmasında öğrencilerin %65,1'inin kitap seçiminde konuya dikkat etmektedirler. Çetinkaya'nın (2004: 129) ilköğretim 8. sınıf öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada öğrencilerin dikkat ettikleri en önemli unsurun kitabın konusu (%75,8) olduğu görülmektedir. Tosunoğlu'nun (2002: 561) ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencileri üzerindeki çalışmasında öğrenciler, kitap tercihinde en çok konuya (%56,5) dikkat etmektedir. Benzer bir sonuca Acıyan da (2008: 70) ortaöğretim öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada ulaşmıştır. Acıyan'ın sonuçlarına göre öğrencilerin %47,4'ü kitap seçiminde konusuna dikkat etmektedir.

Tablo 35'te öğrencilerin cinsiyetlerine göre kitap seçiminde dikkat ettikleri unsurlar gösterilmiştir.

Tablo 35. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Kitap Seçiminde Dikkat Ettikleri Unsurlar

Cinsiyet		Birinci Tercih		İkinci Tercih		Üçüncü Tercih	
		f	%	f	%	f	%
Kız	Kitabın kapağı	9	3,5	12	4,7	31	12,2
	Kitabın adı	31	12,2	60	23,6	58	22,8
	Kitabın yazarı	9	3,5	52	20,5	66	26,0
	Kitabın konusu	179	70,5	41	16,1	19	7,5
	Tavsiyeler	19	7,5	79	31,1	54	21,3
	Kitabın fiyatı	7	2,8	10	3,9	26	10,2
	Toplam		254	100,0	254	100,0	254
		Birinci Tercih		İkinci Tercih		Üçüncü Tercih	
		f	%	f	%	f	%
Erkek	Kitabın kapağı	17	6,5	20	7,7	23	8,8
	Kitabın adı	37	14,2	52	19,9	46	17,6
	Kitabın yazarı	29	11,1	46	17,6	67	25,7
	Kitabın konusu	151	57,9	56	21,5	26	10,0
	Tavsiyeler	19	7,3	70	26,8	57	21,8
	Kitabın fiyatı	8	3,1	17	6,5	42	16,1
	Toplam		261	100,0	261	100,0	261

Tablo 35'e göre kız ve erkek öğrenciler için kitap seçiminde konunun önemli olduğu açıktır. Birinci tercihte kız öğrencilerin %70,5'i, erkek öğrencilerin ise %57,9'u "kitabın konusu"na dikkat etmektedir. Bunu "kitabın adı" unsuru izlemektedir. Birinci tercihlerde sadece iki unsurun oranında önemli bir farklılık görülmektedir. İlki kız öğrencilerin konuya erkeklere göre daha çok dikkat etmesidir. Diğeri ise "kitabın yazarı" unsurunda görülmektedir. Erkek öğrenciler (%11,1) kızlara (%3,5) göre "kitabın yazarı"na daha çok dikkat etmektedir. Kız (%31,1) ve erkek (%26,8) öğrenciler ikinci tercihlerinde en çok "tavsiyeler"i dikkate almaktadır. Bunu kız öğrencilerde %34,6 ile "kitabın adı", erkek öğrencilerde ise %21,5 ile "kitabın konusu" unsurları izlemektedir. Üçüncü tercihlerinde ise en kız (%26,0) ve erkek (%25,7) öğrenciler kitap seçiminde en çok "yazara" dikkat etmektedir. Bunu kız öğrencilerde "kitabın adı" (%22,8), erkek öğrencilerde ise "tavsiyeler" (%21,8) izlemektedir. Bunlar dışındaki unsurların kitap seçiminde çok fazla dikkate alınmadığı söylenebilir. Genel olarak veriler değerlendirildiğinde kız ve erkek

öğrenciler kitap seçiminde birbirine yakın oranlarda benzer unsurlara dikkat etmektedirler. Öğrencilerin kitap seçiminde bilinçli davrandıkları söylenebilir.

Tablo 36'da öğrencilerin ailelerinin sosyoekonomik düzeylerine göre kitap seçiminde dikkat ettikleri unsurlar gösterilmiştir

Tablo 36. Öğrencilerin Ailelerinin Sosyoekonomik Düzeylerine Göre Kitap Seçiminde Dikkat Ettikleri Unsurlar

SED		Birinci Tercih		İkinci Tercih		Üçüncü Tercih	
		f	%	f	%	f	%
Üst	Kitabın kapağı	4	9,3	2	4,7	7	16,3
	Kitabın adı	6	14,0	14	32,6	7	16,3
	Kitabın yazarı	3	7,0	10	23,3	10	23,3
	Kitabın konusu	27	62,8	7	16,3	3	7,0
	Tavsiyeler	3	7,0	8	18,6	10	23,3
	Kitabın fiyatı	0	0,0	2	4,7	6	14,0
	Toplam	43	100,0	43	100,0	43	100,0
		Birinci Tercih		İkinci Tercih		Üçüncü Tercih	
		f	%	f	%	f	%
Orta	Kitabın kapağı	15	5,2	23	8,0	33	11,5
	Kitabın adı	29	10,1	69	24,1	63	22,0
	Kitabın yazarı	22	7,7	46	16,1	75	26,2
	Kitabın konusu	189	66,1	51	17,8	25	8,7
	Tavsiyeler	27	9,4	86	30,1	52	18,2
	Kitabın fiyatı	4	1,4	11	3,8	38	13,3
	Toplam	286	100,0	286	100,0	286	100,0
		Birinci Tercih		İkinci Tercih		Üçüncü Tercih	
		f	%	f	%	f	%
Alt	Kitabın kapağı	7	3,8	7	3,8	14	7,5
	Kitabın adı	33	17,7	29	15,6	34	18,3
	Kitabın yazarı	13	7,0	42	22,6	48	25,8
	Kitabın konusu	114	61,3	39	21,0	18	9,7
	Tavsiyeler	8	4,3	55	29,6	49	26,3
	Kitabın fiyatı	11	5,9	14	7,5	23	12,4
	Toplam	186	100,0	186	100,0	186	100,0

Tablo 36'daki verilere göre her üç sosyoekonomik düzeydeki öğrenciler için birinci tercih olarak kitap seçiminde “konu” ön plandadır. Üst sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin birinci tercihlerinde “kitabın konusu” %62,8 ile en çok dikkat ettikleri unsurdur. Bu unsurun oranı orta sosyoekonomik düzeyde %66,1 iken alt sosyoekonomik düzeyde %61,3'tür. Birinci tercihlerde diğer unsurların oranları da birbirine yakındır. Üst sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin dikkat etmediği tek unsur “kitabın fiyatı”dır. Kitap satın alırken aile gelirinin önemli olduğu söylenebilir. Aile geliri nispeten yüksek olan üst sosyoekonomik düzeydeki öğrenciler fiyata

dikkat etme gereği duymamaktadır. İkinci tercihler incelendiğinde orta ve alt gruptaki öğrenciler “tavsiyeler”e en çok dikkat ederken üst gruptakiler “kitabın adı”na dikkat etmektedir. Üst gruptaki öğrencilerin %32,6'sı kitabın adına dikkat etmektedir. Bu unsuru %23,3 ile kitabın yazarı izlemektedir. İkinci tercihlerde üst gruptaki öğrencilerin “tavsiyeler”e dikkat etme oranları diğer gruptakilere göre düşüktür. Orta (%30,1) ve alt (%29,6) sosyoekonomik düzeydeki öğrenciler ikinci tercihlerinde en çok “tavsiyeler”e dikkat etmektedir. Üçüncü tercihlerde ise üst sosyoekonomik düzeydeki öğrenciler “kitabın yazarı” ve “tavsiyeler”e aynı oranda (%23,3) dikkat etmektedir. Orta sosyoekonomik düzeydeki öğrenciler “kitabın yazarı”na (%26,2), alt düzeydekiler ise “tavsiyeler”e (%26,3) dikkat etmektedir. Bu verilere göre alt sosyoekonomik düzeydeki öğrenciler için kitabından konusundan sonra en çok dikkat ettikleri unsur tavsiyelerdir. Öğrencilerin kitap tavsiye eden kişilerin düşüncelerine önem verdikleri söylenebilir. Orta düzeydekilerin de tavsiyelere önem verdikleri görülürken üst düzeydekilerin ancak üçüncü tercihlerinde tavsiyelerin ön plana çıktığı görülmektedir.

“Kitabın adı”na her üç düzeyde de dikkat edilmesinin ilginç olduğu söylenebilir. İlgi çekici bir kitap adının farklı sosyoekonomik düzeylerdeki öğrencileri etkileyebileceği söylenebilir.

Öğrencilerin kitap seçiminde dikkat ettikleri unsurları daha çok hangi tür kitapları okumak için kullandıklarını tespit etmek amacıyla Tablo 37'de okumaktan hoşlandıkları kitap türlerine ilişkin veriler gösterilmiştir.

Tablo 37. Öğrencilerin Okumaktan Hoşlandıkları Kitap Türü

	Birinci Tercih		İkinci Tercih		Üçüncü Tercih	
	f	%	f	%	f	%
Şiir	62	12,0	89	17,3	89	17,3
Roman/Hikâye	306	59,4	99	19,2	39	7,6
Biyografi/Otobiyografi	7	1,4	25	4,9	36	7,0
Araştırma/İnceleme	15	2,9	68	13,2	79	15,3
Fen-Teknik	22	4,3	29	5,6	30	5,8
Tiyatro Eserleri	15	2,9	43	8,3	52	10,1
Kişisel Gelişim/Psikoloji	14	2,7	22	4,3	27	5,2
Dinî Kitaplar	38	7,4	59	11,5	65	12,6
Çizgi Roman	36	7,0	81	15,7	97	18,8
Diğer	0	0,0	0	0,0	1	0,2
Toplam	515	100,0	515	100,0	515	100,0

Tablo 37 incelendiğinde öğrenciler birinci tercihlerinde en çok “roman/hikâye” (%59,4) türünde kitaplar okumayı tercih etmektedir. Edebî zevki yüksek olan bu türdeki kitapları okuyan öğrencilerin iyi vakit geçirme düşüncesinde olduğu söylenebilir. Bu türü %12,0 ile “şiir” kitapları izlemektedir. Şiir, insanın duygularına hitap eden önemli bir edebî türdür. Gelişim çağındaki öğrenciler için şiir, duyguların ifade edilme aracı olarak zaman zaman kullanılabilir. Bu türleri sırasıyla dinî kitaplar (%7,4), çizgi roman (%7,0), fen teknik (%4,3), tiyatro eserleri (%2,9), araştırma-inceleme (%2,9), kişisel gelişim-psikoloji (%2,7) ve biyografi-otobiyografi (%1,4) izlemektedir. Öğrenciler bilimsel temelli kitaplar okumayı çok fazla tercih etmemektedirler. Bunda yaşları itibarıyla hayal dünyasına hitap eden kitaplardan daha çok hoşlanmalarının etkisi olduğu söylenebilir. Son dönemde popüler olan “kişisel gelişim/psikoloji” türündeki kitaplar ise öğrenciler tarafından tercih edilmemektedir. Öğrencilerin ikinci tercihlerinde şiir (%17,3), araştırma-inceleme (%13,2), çizgi roman (%15,7) ve dinî kitapların (%11,5) oranlarının arttığı görülmektedir. Roman/hikâye türünün tercih oranı ise %19,2'dir. Bu verilere göre öğrenciler, ikinci tercihlerinde de edebî zevk alabilecekleri kitapları seçmektedirler. Araştırma/inceleme kitaplarını tercih etme oranındaki artış öğrencilerin daha bilimsel eserlere zamanla yönelebileceği şeklinde yorumlanabilir.

Üçüncü tercihlerde araştırma inceleme kitaplarının tercih edilme oranındaki (%15,3) artış bu yorumu desteklemektedir. Üçüncü tercihlerde “çizgi roman” %18,8 ile en çok tercih edilen türdür. Küçük yaşlarda resimli kitapların dikkat çekici olduğu bilinmektedir, bu etkinin hâlâ sürdüğü görülmektedir. “Şiir”in oranı ise üçüncü tercihlerde %17,3'tür. Duygusal değişim yaşayan bu çağdaki öğrencilerin şiir türüne yönelmesi doğaldır. Sonuçlar benzer araştırmalardaki bulgularla örtüşmektedir. Balcı'nın (2009: 250) ilköğretim 8. sınıf öğrencileri üzerinde gerçekleştirdiği araştırmaya göre roman hikâye türünün seçilme oranı %71,8'dir. Bunu %9,0 ile şiir türündeki kitaplar izlemektedir. Çetinkaya'nın (2004: 58) ilköğretim 8. sınıf öğrencileriyle yaptığı çalışmada roman hikâye türünün öğrenciler tarafından sürekli okunma sıklığı %51,3'tür. Bayis'in (2010: 73) ilköğretim 4. 5. 6. ve 7. sınıf öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada roman %38,5 ile en çok tercih edilen türdür. İnan'ın (2005: 223) ilköğretim I. kademe öğrencileri üzerinde gerçekleştirdiği araştırmada roman hikâye türünün tercih edilme oranı %42,7'dir. Keleş'in (2006: 52) ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada roman hikâye %62,2 ile en çok tercih edilen türdür. Çizgi romanın %17,8 ile tercih edilmede ikinci sıradadır. Acıyan'ın (2008: 70) ortaöğretim öğrencileri üzerindeki araştırmasında en çok roman hikâye türü (%65,3) tercih edilmiştir. Şiir %8,3 tercih edilme oranı ile sıralamada dördüncü olmuştur. Bu araştırmaya göre lise döneminde şiire ilgi azalmıştır. Kaynar'ın (2007: 76) ortaöğretim öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada roman türü (%27,9) en çok tercih edilen tür iken bunu %18,42 ile macera türünde kitaplar izlemiştir. Sevmez'in (2009: 48) üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirdiği araştırmada ise roman/hikâye türünün tercih edilme oranı %70,1'dir. Şiirin tercih edilme oranı (%8,3) ise ortaöğretim öğrencilerinin oranlarına benzerdir.

Elde edilen bulgular ve yapılan araştırmalar değerlendirildiğinde ilkokuldan üniversite öğrencilerine kadar geniş bir yelpazede roman/hikâye en çok tercih edilen türlerdir. Öğrenciler bütün öğretim dönemlerinde kendilerine keyif veren kitapları okumak istemektedir. Şiir ortaokul çağlarında daha çok tercih edilirken ortaöğretim ve üniversite seviyesinde daha az tercih edilmiştir. Bilimsel temelli kitapların ise tercih edilme oranlarının ise bütün seviyelerde düşük kaldığı görülmektedir.

Tablo 38'de öğrencilerin cinsiyetlerine göre okumaktan hoşlandıkları kitap türlerine ilişkin veriler gösterilmiştir.

Tablo 38. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Okumaktan Hoşlandıkları Kitap Türü

Cinsiyet		Birinci Tercih		İkinci Tercih		Üçüncü Tercih	
		f	%	f	%	f	%
Kız	Şiir	26	10,2	45	17,7	46	18,1
	Roman/Hikâye	167	65,7	48	18,9	16	6,3
	Biyografi/Otobiyografi	1	0,4	13	5,1	20	7,9
	Araştırma/İnceleme	7	2,8	29	11,4	36	14,2
	Fen-Teknik	9	3,5	14	5,5	12	4,7
	Tiyatro Eserleri	6	2,4	24	9,4	35	13,8
	Kişisel Gelişim/Psikoloji	7	2,8	17	6,7	17	6,7
	Dinî Kitaplar	16	6,3	29	11,4	28	11,0
	Çizgi Roman	15	5,9	35	13,8	44	17,3
	Diğer	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Toplam	254	100,0	254	100,0	254	100,0
		Birinci Tercih		İkinci Tercih		Üçüncü Tercih	
		f	%	f	%	f	%
Erkek	Şiir	36	13,8	44	16,9	43	16,5
	Roman/Hikâye	139	53,3	51	19,5	23	8,8
	Biyografi/Otobiyografi	6	2,3	12	4,6	16	6,1
	Araştırma/İnceleme	8	3,1	39	14,9	43	16,5
	Fen-Teknik	13	5,0	15	5,7	18	6,9
	Tiyatro Eserleri	9	3,4	19	7,3	17	6,5
	Kişisel Gelişim/Psikoloji	7	2,7	5	1,9	10	3,8
	Dinî Kitaplar	22	8,4	30	11,5	37	14,2
	Çizgi Roman	21	8,0	46	17,6	53	20,3
	Diğer	0	0,0	0	0,0	1	0,4
	Toplam	261	100,0	261	100,0	261	100,0

Kız ve erkek öğrencilerin birinci tercihlerine bakıldığında genel anlamda birbirine yakın oranlar görülmektedir. Kızların en çok tercih ettiği “roman/hikâye” türünün oranı %65,7 iken erkeklerde bu oran %53,7'dir. Bunu her iki cinste de “şiir” izlemektedir. Kız öğrenciler “şiir”i %10,2, erkek öğrenciler ise %13,8 ile tercih etmektedir. Şiir türünün erkek öğrenciler tarafından kız öğrencilere göre daha çok edildiği görülmektedir. Bilimsel temelli kitap seçiminde ise erkek öğrencilerin oranı

kız öğrencilere göre bir miktar daha yüksektir. Kız ve erkek öğrencilerin ikinci tercihlerinde ise kitap türlerinin oranları birbirine oldukça yakındır. En büyük farklılık “kişisel gelişim/psikolojik” kitap türünde görülmektedir. Kız öğrenciler bu tür kitapları %6,7 ile tercih ederken erkek öğrencilerin tercih oranı %1,9'dur. Oranlar arasında üç kattan fazla fark bulunmaktadır. “Roman/hikâye” ikinci tercihlerde de en çok orana sahip türdür. Üçüncü tercihlerde kız ve erkek öğrencilerin kitap seçiminde farklılaştığı görülmektedir. Kız öğrenciler şiiri (%18,1), erkek öğrenciler ise çizgi romanı (%20,3) tercih etmektedirler. Bunun dışında kız (%14,2) ve erkek (%16,5) öğrencilerin üçüncü tercihlerinde bilimsel temelli araştırma/inceleme kitapların seçilme oranının arttığı görülmektedir.

Tablo 39'da öğrencilerin ailelerinin sosyoekonomik düzeylerine göre okumaktan hoşlandıkları kitap türlerine ilişkin veriler gösterilmiştir.

Tablo 39. Öğrencilerin Ailelerinin Sosyoekonomik Düzeyine Göre Okumaktan Hoşlandıkları Kitap Türü

SED		Birinci Tercih		İkinci Tercih		Üçüncü Tercih	
		f	%	f	%	f	%
Üst	Şiir	3	7,0	8	18,6	4	9,3
	Roman/Hikâye	24	55,8	8	18,6	5	11,6
	Biyografi/Otobiyografi	0	0,0	2	4,7	1	2,3
	Araştırma/İnceleme	4	9,3	7	16,3	6	14,0
	Fen-Teknik	2	4,7	0	0,0	5	11,6
	Tiyatro Eserleri	1	2,3	3	7,0	8	18,6
	Kişisel Gelişim/Psikoloji	0	0,0	6	14,0	3	7,0
	Dinî Kitaplar	2	4,7	4	9,3	5	11,6
	Çizgi Roman	7	16,3	5	11,6	6	14,0
	Diğer	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Toplam	43	100,0	43	100,0	43	100,0
		Birinci Tercih		İkinci Tercih		Üçüncü Tercih	
		f	%	f	%	f	%
Orta	Şiir	22	7,7	41	14,3	50	17,5
	Roman/Hikâye	185	64,7	47	16,4	26	9,1
	Biyografi/Otobiyografi	4	1,4	17	5,9	22	7,7
	Araştırma/İnceleme	9	3,1	34	11,9	43	15,0
	Fen-Teknik	8	2,8	23	8,0	19	6,6
	Tiyatro Eserleri	8	2,8	24	8,4	23	8,0
	Kişisel Gelişim/Psikoloji	9	3,1	12	4,2	18	6,3
	Dinî Kitaplar	22	7,7	35	12,2	34	11,9
	Çizgi Roman	19	6,6	53	18,5	50	17,5
	Diğer	0	0,0	0	0,0	1	0,3
	Toplam	286	100,0	286	100,0	286	100,0
		Birinci Tercih		İkinci Tercih		Üçüncü Tercih	
		f	%	f	%	f	%
Alt	Şiir	37	19,9	40	21,5	35	18,8
	Roman/Hikâye	97	52,2	44	23,7	8	4,3
	Biyografi/Otobiyografi	3	1,6	6	3,2	13	7,0
	Araştırma/İnceleme	2	1,1	27	14,5	30	16,1
	Fen-Teknik	12	6,5	6	3,2	6	3,2
	Tiyatro Eserleri	6	3,2	16	8,6	21	11,3
	Kişisel Gelişim/Psikoloji	5	2,7	4	2,2	6	3,2
	Dinî Kitaplar	14	7,5	20	10,8	26	14,0
	Çizgi Roman	10	5,4	23	12,4	41	22,0
	Diğer	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Toplam	186	100,0	186	100,0	186	100,0

Tablo 39 incelendiğinde üst, orta ve alt sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin kitap tercihlerinde farklılıklar olduğu görülmektedir. Üst (%55,8), orta (%64,7) ve alt (%52,2) düzeydeki öğrencilerin birinci tercihlerinde “roman/hikâye” türü en yüksek oranlara sahiptir. Roman ve hikâyeden sonra “çizgi roman” (%16,3) üst, “şiir” ve “dinî kitaplar” (%7,7) orta, “şiir” (%19,9) alt sosyoekonomik düzeydeki öğrenciler tarafından en çok tercih edilen türlerdir. Alt düzeydeki öğrencilerin ise “şiir” tercihlerinin yüksek oranda olması dikkat çekicidir. Üst düzeydeki öğrencilerin “kişisel gelişim/psikoloji” ve “biyografi/otobiyografi” türündeki kitapları hiç tercih etmedikleri görülmektedir. İkinci ve üçüncü tercihlerde sosyoekonomik düzeyler arasında çok belirgin bir farklılık görülmektedir. Bulgular değerlendirildiğinde öğrencilerin kitap seçiminde ailelerinin farklı sosyoekonomik düzeyde olmalarının önemli bir farklılaşma yaratmadığı söylenebilir.

Kitap türünün seçimi kadar önemli bir diğer konu da seçilen kitapların içerdiği konunun mahiyetidir. Öğrencilerin kitap seçimi noktasında dikkat ettikleri kitabın konusuna ilişkin veriler Tablo 40'ta gösterilmiştir.

Tablo 40. Öğrencilerin Kitap Tercihinde İlgi Duydukları Konular

	Sık Sık		Bazen		Nadiren		H. H. Hiç		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Sevgi/ özlem/ aşk	87	16,9	160	31,1	116	22,5	152	29,5	515	100,0
Kahramanlık ve tarih	184	35,7	179	34,8	89	19,0	54	10,5	515	100,0
Mizahî / Komik	247	48,0	158	30,7	77	15,0	33	6,4	515	100,0
Hayvan kahramanlı/ hayvanlar dünyası olaylı	118	22,9	150	29,1	125	24,3	122	23,7	515	100,0
Bilim / Kurgu	143	27,8	163	31,7	124	24,1	85	16,5	515	100,0
Aile ve ev hayatı	129	25,0	142	27,6	116	22,5	128	24,9	515	100,0
Gezi	140	27,2	147	28,5	112	21,7	116	22,5	515	100,0
Macera	396	76,9	75	14,6	30	5,8	14	2,7	515	100,0
Teknoloji ve Buluşlar	136	26,4	154	29,9	114	22,1	111	21,6	515	100,0
Diğer	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	515	100,0

Tablo 40 incelendiğinde sevgi, özlem, aşk gibi duygusal konuları içeren kitaplar öğrenciler tarafından daha çok "bazen" (%31,1) tercih edilmektedir. Sık tercih edilme oranı %16,9'dur. Nadiren duygusal içerikli kitap tercih edenlerin oranı ise %22,5'tir. Öğrencilerin yaklaşık üçte birinin (%29,5) duygusal kitap tercih etmediği görülmektedir.

Kahramanlık ve tarih konulu kitapların tercih edilme sıklığı düzenli bir görüntü vermektedir. En çok "sık sık" (%35,7) tercih edildiği görülmektedir. Bunu bazen (%34,8), nadiren (%19,0) ve hemen hemen hiç (%10,5) izlemektedir. Bu verilere göre öğrenciler bu tür kitapları duygusal içerikli kitaplardan daha çok tercih etmektedir.

Mizahî ve komik kitaplarda "sık sık" (%48,0) tercih edilme oranının arttığı görülmektedir. Bu türü hemen hemen hiç okumayanların oranı ise %6,4'tür. Öğrencilerin bu tür kitapları okumayı sevdiği görülmektedir.

Kahramanı hayvanlar olan veya hayvanlar dünyasını anlatan kitapların tercih sıklıkları birbirine yakındır. "Sık sık"tan başlayarak "hemen hemen hiç"e doğru bakıldığında oranların neredeyse eşit olduğu görülmektedir.

Bilim/kurgu gibi hayallerle bilimsel verilerin harmanlanmasıyla oluşturulmuş kitapların öğrenciler tarafından "sık sık" (%27,8) tercih edilme oranının çok fazla olmadığı görülmektedir. Daha çok "bazen" (%31,7) tercih edilen kitaplardandır.

Aile ve ev hayatını anlatan kitaplar da tıpkı hayvanlar dünyasını anlatan kitaplar kadar tercih edilmektedir. Tercih edilme sıklığı neredeyse eşittir.

Konusunu "gezi"nin oluşturduğu kitapların tercih edilme sıklığı hayvanlar dünyası ve aile/ev hayatını anlatan kitaplar kadardır. Bu türlere göre gezi içerikli kitapların küçük bir farkla daha çok tercih edildiği görülmektedir. Sık sık tercih edilme oranı (%27,8) diğer iki türü küçük bir farkla geçmektedir.

Bütün konular içerisinde en çok tercih edilen kitap, macera içerikli olandır. Öğrenciler tarafından sık sık tercih edilme oranı %76,9'dur. Hemen hemen hiç okumayanların oranı ise %2,7'dir. Bu oran sıklık bakımından en düşük değerdir.

Maceraya dayalı kitaplarda geçen ilginç olaylar zinciri, aksiyon, heyecanın öğrencilerin ilgisini çektiği söylenebilir.

Teknolojinin çok hızlı ilerlediği ve her geçen gün yeniliklerin yaşandığı çağımızda "teknoloji ve buluşlar"ı konu edinen kitapların çok sık tercih edilmediği görülmektedir. Sık tercih edilme oranı %26,4'tür. Bu türe hemen hemen hiç ilgi duymayanların oranı ise %21,6'dır. Bu öğrencilerin teknolojik gelişmelerle ilgilenmediği söylenebilir.

Verilere bakıldığında en çok tercih edilen konunun "macera" olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla mizahî/komik, kahramanlık ve tarih, bilim/kurgu, gezi, teknoloji ve buluşlar, aile ve ev hayatı, kahramanları hayvan olan veya hayvanlar dünyası, sevgi/özlem/aşk konuları izlemektedir. Bu dönemdeki öğrencilerin ilgisini daha çok macera ve mizahî/komik içerikli kitaplar çekmektedir.

Sonuçlar benzer araştırmalardaki bulgularla da örtüşmektedir. Balcı'nın (2009: 257) ilköğretim 8. sınıf öğrencileri üzerinde gerçekleştirdiği araştırmada en sık tercih edilen konuların sırasıyla macera (%71,3), mizahî/komik kitaplar (%47,7) ve kahramanlık/tarih (%36,7) olduğu görülmektedir. Çetinkaya'nın (2004: 119) ilköğretim 8. sınıf öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada macera (%53,8) en çok tercih edilen konudur. Tosunoğlu'nun (2002: 559) ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada en çok macera (%64,4) konulu kitapların tercih edildiği görülmektedir. Bayis'in (2010: 73) ilköğretim 4. 5. 6. ve 7. sınıf öğrencileri üzerindeki araştırmasında macera %66,1 ile en çok tercih edilen kitap konusudur. Keleş (2006: 52) ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada da macera (%71,2) en çok tercih edilen konudur. Farklı seviyelerdeki öğrenciler üzerinde yapılan çalışmaların ortak sonuçlarına göre öğrencilerin macera konulu kitapları okumayı diğer konulara göre çok daha fazla tercih ettiği görülmektedir.

Tablo 41'de öğrencilerin okudukları kitaplarda tercih ettikleri konuların cinsiyetlerine göre farklılaşması gösterilmiştir.

Tablo 41. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Kitap Tercihinde İlgi Duydukları Konular

		Sık Sık		Bazen		Nadiren		H. H. Hiç		Toplam	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kız	Sevgi/ özlem/ aşk	50	19,7	87	34,3	64	25,2	53	20,9	254	100,0
	Kahramanlık ve tarih	52	20,5	96	37,8	67	26,4	39	15,4	254	100,0
	Mizahî / Komik	128	50,4	79	31,1	36	14,2	11	4,3	254	100,0
	Hayvan kahramanlı/ hayvanlar dünyası olaylı	45	17,7	76	29,9	66	26,0	67	26,4	254	100,0
	Bilim / Kurgu	64	25,2	91	35,8	60	23,6	39	15,4	254	100,0
	Aile ve ev hayatı	84	33,1	74	29,1	56	22,0	40	15,7	254	100,0
	Gezi	74	29,1	83	32,7	51	20,1	46	18,1	254	100,0
	Macera	201	79,1	35	13,8	12	4,7	6	2,4	254	100,0
	Teknoloji ve Buluşlar	54	21,3	78	30,7	60	23,6	62	24,4	254	100,0
	Diğer	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Erkek		Sık Sık		Bazen		Nadiren		H. H. Hiç		Toplam	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
	Sevgi/ özlem/ aşk	37	14,2	73	28,0	52	19,9	99	37,9	261	100,0
	Kahramanlık ve tarih	132	50,6	83	31,8	31	11,9	15	5,7	261	100,0
	Mizahî / Komik	119	45,6	79	30,3	41	15,7	22	8,4	261	100,0
	Hayvan kahramanlı/ hayvanlar dünyası olaylı	73	28,0	74	28,4	59	22,6	55	21,1	261	100,0
	Bilim / Kurgu	79	30,3	72	27,6	64	24,5	46	17,6	261	100,0
	Aile ve ev hayatı	45	17,2	68	26,1	60	23,0	88	33,7	261	100,0
	Gezi	66	25,3	64	24,5	61	23,4	70	26,8	261	100,0
	Macera	195	74,7	40	15,3	18	6,9	8	3,1	261	100,0
Teknoloji ve Buluşlar	82	31,4	76	29,1	54	20,7	49	18,8	261	100,0	
Diğer	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	

Tablo 41 incelendiğinde kız ve erkek öğrencilerin konu seçiminde farklılaştıkları görülmektedir. Sevgi/özlem/aşk gibi duygusal konulu kitaplar kız öğrenciler tarafından erkeklere göre daha çok tercih edilmektedir. Kızlarda sık tercih edilme oranı %19,7 iken erkeklerde %14,2'dir. Hemen hemen hiç okumayan erkeklerin oranı %37,9'dur. Bu oran kızlarda %20,9'dur. Kızların daha duygusal insanlar olduğu varsayımına göre sonuçlar doğal karşılanabilir.

Tarihteki kahramanlıkların çoğunda erkekler rol almıştır. Kahramanların çoğu erkektir. Filmlerde, sözlü ya da yazılı edebiyatta erkeklerin kahramanlıkları anlatılır. Kahramanlığın erkeklerin içine işlemiş bir duygu olduğu söylenebilir. Bu bağlamda

kahramanlık ve tarih konulu kitapların erkek öğrenciler tarafından sık tercih (%50,6) edilmesi doğaldır. Kız öğrencilerde ise sık tercih edilme oranı %20,5'tir. Arada çok büyük bir fark vardır. Hemen hemen hiç (%5,7) okumayan erkek öğrenci çok azdır. Kız öğrenciler yapısına uygun olarak duygusal içerikli kitaplar, erkek öğrenciler yapısı gereği kahramanlık ve tarihî kitaplara ilgi duymaktadırlar.

Mizahî/komik içerikli kitaplar hem kız (%50,4) hem de erkek (%45,6) öğrenciler tarafından sık sık tercih edilmektedir. Hemen hemen hiç okumayan kız (%4,3) ve erkek (%8,4) öğrenci sayısı düşüktür. Bu tür konulu kitaplara her iki cinsin de ilgi duyduğu açıktır.

Kahramanları hayvan olan veya hayvanların dünyasını anlatan kitapların erkek öğrencilerin sık tercih oranı (%28,0) kızlara (%17,7) göre yüksektir. Kızların daha çok "bazen"(%29,9) tercih ettiği görülmektedir.

Bilim/kurgu konulu kitapların tercih edilme sıklıkları kız ve erkek öğrencilerde birbirine yakındır. Erkeklerin %30,3'ü kızların ise %25,2'i sık sık tercih ettiğini belirtmiştir.

Aile ve ev hayatı konulu kitapların seçiminde sık sık tercih eden kız (%33,1) öğrencilerin oranı, erkek (%17,2) öğrencilerin yaklaşık iki katıdır. Bu seçimde kızların evde erkeklere göre daha çok vakit geçirmesinin neden olduğu düşünülebilir. Erkekler toplumumuzda daha özgür yetişmekte evdeki yaşama ilgisiz kalabilmektedirler. Bu yaşam tarzının kitap konusu seçiminde etkili olduğu düşünülebilir. Erkek öğrencilerin yaklaşık üçte birinin (%33,7) bu tür konuyu hemen hemen hiç tercih etmemesi de bu bağlamda değerlendirilebilir.

Konusunu "gezi"nin oluşturduğu türdeki kitapların kız öğrencilerin sık sık tercih etme oranı %29,1'dir. Bazen (%32,7), nadiren (%20,1), hemen hemen hiç (%18,1) kızların gezi konulu kitapları tercih sıklıklarıdır. Erkek öğrencilerde ise sık sık (%25,3), bazen (%24,5), nadiren (%23,4), hemen hemen hiç (%26,8) tercih edilme sıklıklarıdır. Kızların bu tür konudaki kitapları erkeklere göre daha çok tercih ettiği görülmektedir.

Macera konulu kitaplar hem kız hem de erkek öğrencilerde en sık tercih edilen konudur. Genel tabloyla bu bağlamda benzerlik göstermektedir. Kızlar (%79,1) ve erkekler (%74,7) sık sık tercih ettiğini belirtmişlerdir. Hemen hemen hiç okumayan kız (%2,4) ve erkek (%3,1) öğrencilerin sayısı çok azdır. Neredeyse bütün öğrenciler tarafından tercih edilen tek konu maceradır.

Teknoloji ve buluşları içeren kitapların sık sık tercih edilme oranı erkek öğrencilerde (%31,4) kızlara (%21,3) göre yüksektir. Erkeklerin bu yaşlarda teknolojiye kızlara göre daha meraklı olduğu açıktır. Bu da sık tercih edilme oranını açıklamaktadır.

Verilere bakıldığında kız öğrenciler tarafından en çok tercih edilen konunun macera olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla mizahî/komik, aile ve ev hayatı, gezi, bilim/kurgu, teknoloji ve buluşlar, kahramanlık ve tarih, sevgi/özlem/aşk, kahramanları hayvan olan veya hayvanlar dünyası konuları izlemektedir. Erkek öğrencilerde de en çok tercih edilen konunun macera olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla kahramanlık ve tarih, mizahî/komik, teknoloji ve buluşlar, bilim/kurgu, kahramanları hayvan olan veya hayvanlar dünyası, gezi, aile ve ev hayatı, sevgi/özlem/aşk konuları izlemektedir.

Tablo 42'de öğrencilerin okudukları kitaplarda tercih ettikleri konuların ailelerinin sosyoekonomik düzeylere göre farklılaşması gösterilmiştir.

Tablo 42. Öğrencilerin Ailelerinin Sosyoekonomik Düzeylerine Göre Kitap Tercihinde İlgi Duydukları Konular

		Sık Sık		Bazen		Nadiren		H. H. Hiç		Toplam	
		f	%	f	%	f	%	%	f	f	%
Üst	Sevgi/ özlem/ aşk	9	20,9	12	27,9	7	16,3	15	34,9	43	100,0
	Kahramanlık ve tarih	13	30,2	14	32,6	11	25,6	5	11,6	43	100,0
	Mizahî / Komik	18	41,9	14	32,6	8	18,6	3	7,0	43	100,0
	Hayvan kahramanlı/ hayvanlar dünyası olaylı	7	16,3	11	25,6	10	23,3	15	34,9	43	100,0
	Bilim / Kurgu	11	25,6	14	32,6	7	16,3	11	25,6	43	100,0
	Aile ve ev hayatı	10	23,3	9	20,9	11	25,6	13	30,2	43	100,0
	Gezi	13	30,2	8	18,6	9	20,9	13	30,2	43	100,0
	Macera	34	79,1	7	16,3	1	2,3	1	2,3	43	100,0
	Teknoloji ve Buluşlar	9	20,9	15	34,9	9	20,9	10	23,3	43	100,0
	Diğer	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Orta		Sık Sık		Bazen		Nadiren		H. H. Hiç		Toplam	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
	Sevgi/ özlem/ aşk	50	17,5	81	28,3	65	22,7	90	31,5	286	100,0
	Kahramanlık ve tarih	102	35,7	96	33,6	58	20,3	30	10,2	286	100,0
	Mizahî / Komik	145	50,7	87	30,4	36	12,6	18	6,3	286	100,0
	Hayvan kahramanlı/ hayvanlar dünyası olaylı	61	21,3	71	24,8	80	28,0	74	25,9	286	100,0
	Bilim / Kurgu	92	32,2	89	31,1	66	23,1	39	13,6	286	100,0
	Aile ve ev hayatı	67	23,4	74	25,9	66	23,1	79	27,6	286	100,0
	Gezi	71	24,8	83	29,0	60	21,0	72	25,2	286	100,0
	Macera	232	81,1	36	12,6	13	4,5	5	1,7	286	100,0
Teknoloji ve Buluşlar	78	27,3	79	27,6	63	22,0	66	23,1	286	100,0	
Diğer	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	
Alt		Sık Sık		Bazen		Nadiren		H. H. Hiç		Toplam	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
	Sevgi/ özlem/ aşk	28	15,1	67	36,0	44	23,7	47	25,3	186	100,0
	Kahramanlık ve tarih	69	37,1	69	37,1	29	15,6	19	10,2	186	100,0
	Mizahî / Komik	84	45,2	57	30,6	33	17,7	12	6,5	186	100,0
	Hayvan kahramanlı/ hayvanlar dünyası olaylı	50	26,9	68	36,6	35	18,8	33	17,7	186	100,0
	Bilim / Kurgu	40	21,5	60	32,3	51	27,4	35	18,8	186	100,0
	Aile ve ev hayatı	52	28,0	59	31,7	39	21,0	36	19,4	186	100,0
	Gezi	56	30,1	56	30,1	43	23,1	31	16,7	186	100,0
	Macera	130	69,9	32	17,2	16	8,6	8	4,3	186	100,0
Teknoloji ve Buluşlar	49	26,3	60	32,3	42	22,6	35	18,8	186	100,0	
Diğer	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	

Üst, orta ve alt sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin sıklık tercihleri incelendiğinde aralarında oransal ufak farklılıklar olduğu görülmektedir. Sevgi, özlem, aşk konularını içeren kitaplar %20,9 ile sık sık tercih edenler en çok üst düzeydekilerdir. Bu konulardaki kitapları hemen hemen hiç okumayanların oranının (%34,9) da en yüksek olduğu grup üst düzeydir. Bu zıtlık oldukça dikkat çekici bir durumdur.

Kahramanlık ve tarih konulu kitapları en sık tercih (%37,1) eden grup, alt sosyoekonomik düzeydir. Bu konudaki kitapları hemen hemen hiç okumayanların en yüksek oranı (%11,6) ise üst sosyoekonomik düzeydedir. Ufak farklılıklar hariç tercih sıklığı oranları bu konuda birbirine benzerdir.

Mizahî/komik konulu kitaplar üç farklı sosyoekonomik düzeydeki öğrenciler tarafından da sık tercih edilmektedir. En sık tercih eden öğrenciler (%50,7) orta düzeydedir. Bunu alt (%45,2) ve üst (%41,9) sosyoekonomik düzeydeki öğrenciler izlemektedir.

Kahramanı hayvanlar olan veya hayvanlar dünyasını konu alan kitapların hemen hemen hiç okunmadığı en yüksek oran (%34,9) üst sosyoekonomik düzeydedir. Bu oran alt düzeydeki öğrencilerin yaklaşık iki katıdır (%17,7).

Bilim-kurgu konusunu en sık tercih edenler (%32,2) orta düzey sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerdir. Bilim-kurgu konulu kitapları hemen hemen hiç okumayan (%25,6) öğrenciler ise en çok üst düzeydedir.

Gezi konulu kitapların en sık (%30,2) tercih edildiği grup üst sosyoekonomik düzeydir. Alt sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin sık tercih oranı (%30,1) da buna yakındır.

Macera, üç farklı sosyoekonomik düzeydeki öğrenciler için en sık tercih edilen konudur. Macera içerikli kitapları hemen hemen hiç okumayan öğrenci sayısı çok azdır. En yüksek sıklık oranı %81,1 ile orta sosyoekonomik düzeydedir.

Teknoloji ve buluşları içeren kitaplar, en sık orta sosyoekonomik düzeyde (%32,2) seçilmekteyken hemen hemen hiç okumayanlar ise alt sosyoekonomik düzeyde (%18,8) yüksek görünmektedir.

Verilere göre üç farklı sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin en sık tercih ettiği konular sıralandığında farklılıkların olduğu görülmektedir. Üst sosyoekonomik düzeydeki öğrenciler tarafından en çok tercih edilen konunun macera olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla mizahî/komik, kahramanlık ve tarih, gezi, bilim-kurgu, aile ve ev hayatı, teknoloji ve buluşlar, sevgi/özlem/aşk, kahramanları hayvan olan veya hayvanlar dünyası konuları izlemektedir.

Orta sosyoekonomik düzeydeki öğrenciler tarafından da en çok tercih edilen konu maceradır. Bunu sırasıyla mizahî/komik, kahramanlık ve tarih, bilim-kurgu, teknoloji ve buluşlar, gezi, aile ve ev hayatı, kahramanları hayvan olan veya hayvanlar dünyası, sevgi/özlem/aşk konuları izlemektedir.

Macera, alt sosyoekonomik düzeydeki öğrenciler tarafından da en çok tercih edilen konudur. Bunu sırasıyla mizahî/komik, kahramanlık ve tarih, gezi, aile ve ev hayatı, kahramanları hayvan olan veya hayvanlar dünyası, teknoloji ve buluşlar, bilim-kurgu, sevgi/özlem/aşk konuları izlemektedir.

Tablo 43'te ailelerin çocuklarına ders dışı başka türlerde kitap alıp almadıklarına ilişkin veriler gösterilmiştir.

Tablo 43. Öğrencilere Aileleri Tarafından Ders Dışı Başka Kitap Satın Alınma Durumu

	f	%
Hayır almazlar	36	7,0
Bazen alırlar	253	49,1
Sık sık alırlar	226	43,9
Toplam	515	100,0

Tablo 43 incelendiğinde öğrenciler en çok %49,1 ile ailelerinin “bazen” kitap aldıklarını belirtmişlerdir. “Sık sık alırlar” diyenlerin oranı %43,9'dur. Ailesi tarafından kitap alınmayan öğrencilerin oranı ise %7,0'dır. Sık sık kitap alan ailelerin oranının yüksekliği dikkat çekmektedir. Kitaplara maddî kaynak ayıran bu ailelerin okuma bilincine sahip olduğu söylenebilir. Küçük bir oranda olan kitap almayan ailelerin maddî durumlarının kötü veya bilinç düzeyinin yetersiz olduğu düşünülebilir. Benzer araştırmalarda farklı sonuçlar görülmektedir. Çetinkaya'nın (2004: 108) ilköğretim 8. sınıf öğrencileri üzerinde gerçekleştirdiği çalışmada “sık sık alırlar” diyen öğrencilerin oranı %20,4'tür. “Arada bir alırlar” diyenlerin oranı %60,4 iken “hiç kitap almayan” ailelerin oranı ise %19,2'dir. Balcı'nın (2009: 239) ilköğretim 8. sınıf öğrencileri üzerindeki araştırmasına göre en yüksek oranı "bazen alırlar" (%69,0) diyen öğrenciler oluşturmaktadır. Bunu %17,2 ile “sık sık alırlar” ve %13,8 ile “hiç almazlar” diyen öğrenciler izlemektedir.

Tablo 44'te ailelerin çocuklarına ders dışı başka türlerde kitap alıp almadıklarına ilişkin verilerin cinsiyetlerine göre farklılaşması gösterilmiştir.

Tablo 44. Öğrencilere Cinsiyetlerine Göre Aileleri Tarafından Ders Dışı Başka Kitap Satın Alınma Durumu

Cinsiyet		Aileler Tarafından Kitap Satın Alınma Durumu			Toplam
		Hayır almazlar	Bazen alırlar	Sık sık alırlar	
Kız	f	15	119	120	254
	%	5,9	46,9	47,2	100,0
Erkek	f	21	134	106	261
	%	8,0	51,3	40,6	100,0

Kız ve erkek öğrencilere aileleri tarafından ders dışı kitap alınma oranlarında ufak farklılıklar görülmektedir. Kız öğrencilerde en yüksek oran "sık sık alırlar" (%47,2) seçeneğinde iken erkeklerde "bazen alırlar" (%51,3) seçeneğindedir. Kitap alınmayan kız ve erkek öğrencilerin oranlarında çok büyük bir fark olmasa da

erkekler %8,0 ile kızlardan daha çöktür. Bu verilere göre kız öğrencilere daha sık kitap alındığı görölmektedir. Bunda kızlardan gelen talebin de etkisi düşünölebilir. Okuma alışkanlığı konusunda erkeklere göre daha iyi durumda olan kızların ailelerinden kitap almasını istemesi doğaldır. Erkeklerdeki nispeten düşük oranın kitaba olan ilgisizlikten kaynaklandığı söylenebilir.

Tablo 45'te ailelerin çocuklarına ders dışı başka türlerde kitap alıp almadıklarına ilişkin verilerin sosyoekonomik düzeye göre farklılaşması gösterilmiştir.

Tablo 45. Öğrencilere Ailelerinin Sosyoekonomik Düzeylerine Göre Aileleri Tarafından Kitap Satın Alınma Durumu

SED		Aileler Tarafından Kitap Satın Alınma Durumu			Toplam
		Hayır almazlar	Bazen alırlar	Sık sık alırlar	
Üst	f	2	13	28	43
	%	4,7	30,2	65,1	100,0
Orta	f	15	134	137	286
	%	5,2	46,9	47,9	100,0
Alt	f	19	106	61	186
	%	10,2	57,0	32,8	100,0

Ailelerin kitap satın alma konusundaki maddî imkânlarının önemi Tablo 45'e bakınca anlaşılmalıdır. Üst sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin %65,1'i ailelerinin sık sık kitap aldıklarını söylemişlerdir. Sık alma durumu orta (%47,6) ve alt (%32,8) sosyoekonomik düzeylerde düşmektedir. Alt sosyoekonomik düzeyde en yüksek oran "bazen alırlar" (%57,0) seçeneğinde görölmektedir. Bu düzeydeki ailelerin maddî imkânları elverdiğince kitap almaya çalıştıkları düşünölebilir. Üst düzeydeki öğrencilerin %4,7'si ise ailelerinin hiç kitap almadığını söylemiştir. Maddî imkânları iyi olan bu ailelerin çocuklarından bir talep gelmediği için kitap almadıkları söylenebilir.

Öğrencilerin kitaba ulaşması için birçok yol vardır. Öğrencilerin kitap temin etmek için hangi yolları kullandıklarına ilişkin veriler Tablo 46'da gösterilmiştir.

Tablo 46. Öğrencilerin Kitap Temin Etme Yolları

	Birinci Tercih		İkinci Tercih		Üçüncü Tercih	
	f	%	f	%	f	%
Satın alma	275	53,4	89	17,3	65	12,6
Halk kütüphanesinden alma	83	16,1	121	23,5	88	17,1
Arkadaşlardan ödünç alma	44	8,5	154	29,9	138	26,8
Öğretmenlerden ödünç alma	22	4,3	47	9,1	63	12,2
Okul kütüphanesinden alma	90	17,5	100	19,4	158	30,7
Diğer	1	0,2	4	0,8	3	0,6
Toplam	515	100,0	515	100,0	515	100,0

Tablo 46'ya göre öğrencilerin yarısı (%53,4), birinci tercihlerinde okumak için kitap satın almaktadır. Bunun dışında öğrenciler, kütüphanelerden yararlanmaktadır. Okul kütüphanelerinden kitap ödünç alma oranı %17,5 iken halk kütüphanelerinden ödünç alınma oranı %16,1'dir. Arkadaşlar arasında kitap alışverişinin (%8,5) çok fazla olmadığı anlaşılmaktadır. En az tercih edilen yol ise öğretmenlerden (%4,3) kitap temin etmektir. Bu oran öğrencilerin öğretmenlerden kitap talep etmemesi veya öğretmenlerin bu konuda öğrencilere yardımcı olmaması şeklinde açıklanabilir.

Öğrencilerin ikinci tercihlerinde arkadaşlarından kitap alma oranı (%29,9) artmaktadır. Burada da halk (%23,5) ve okul (%19,4) kütüphanelerinin kitap teminindeki rolü görülmektedir. Öğretmenlerden kitap ödünç alınma oranının (%9,1) yine düşük çıktığı görülmektedir.

Üçüncü tercihlerde ise okul kütüphanesi (%30,7) ön plana çıkmaktadır. Öğretmenlerin (%12,2) rolü, üçüncü tercihlerde de düşük kalmaktadır. Sonuçlar benzer araştırmaların bulgularıyla örtüşmektedir. Balcı'nın (2009: 222) ilköğretim 8. sınıf öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada öğrencilerin kitabı en çok satın alarak

(%40,8) temin ettikleri görülmektedir. Çetinkaya'nın (2004: 94) ilköğretim 8. sınıf öğrencileri üzerindeki çalışmasında kitabın %27,1 ile en çok satın alınarak okunduğu görülmektedir. Okul ve halk kütüphanelerinin toplam oranı ise %43,0'tür. Arıcı'nın (2009b: 70) ilköğretim II. kademe öğrencileri üzerindeki araştırmasında öğrencilerin okudukları kitapların daha çok satın alındığı (%65,3) görülmektedir. Acıyan'ın (2008: 81) ortaöğretim öğrencileri üzerindeki araştırmasında kitap temin etme yollarından en çok satın almanın (%47,9) tercih edildiği görülmektedir. İkinci sırada ise arkadaşlarda ödünç alma (%20,4) gelmektedir. Sevmez'in (2009: 58) üniversite öğrencileri üzerindeki çalışmasında öğrenciler %59,4 ile en çok satın alarak kitap okumaktadırlar. Kütüphanelerden kitap ödün alma oranı ise %26,7'dir. Bınarbaşı'nın (2006: 59) üniversite öğrencilerine yönelttiği satın almanın dışında kitabı nasıl temin edersiniz sorusuna öğrencilerin %55,0'i arkadaşlarından aldıklarını söylemiştir. Aynı soruya Dökmen'in (1994: 66) araştırmasında lise (%78,0) ve üniversite (%64,0) öğrencileri de en çok arkadaşlarından kitap aldıklarını söylemiştir. Bayram'ın (2001: 47) Türkiye genelinde yaptığı çalışmada insanların en çok satın alarak (%72,2) kitap temin ettikleri görülmektedir. Tosunoğlu'nun (2002: 559) ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencileri üzerinde gerçekleştirdiği çalışmada ise bu çalışmanın ve yapılan çalışmaların aksine öğrenciler en çok sınıf kitaplığından (%49,4) kitap temin ettiklerini söylemişlerdir.

Elde edilen bulgular ve yapılan çalışmalar değerlendirildiğinde öğrencilerin kitap temin etme konusundaki ilk tercihleri, satın almaktır. Öğrencilerin harçlıklarının bir kısmını kitap almak için kullandıkları, ek olarak anne ve babalarından kitap almalarını istedikleri de söylenebilir. Kütüphaneler genellikle ikinci tercihleri, arkadaşlar ise üçüncü tercihleri olmaktadır.

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre kitap temin etmek için hangi yolları kullandıklarına ilişkin veriler Tablo 47'de gösterilmiştir.

Tablo 47. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Kitap Temin Etme Yolları

Cinsiyet		Birinci Tercih		İkinci Tercih		Üçüncü Tercih	
		f	%	f	%	f	%
Kız	Satın alma	132	52,0	49	19,3	37	14,6
	Halk kütüphanesinden alma	44	17,3	50	19,7	50	19,7
	Arkadaşlardan ödünç alma	20	7,9	88	34,6	69	27,2
	Öğretmenlerden ödünç alma	16	6,3	18	7,1	23	9,1
	Okul kütüphanesinden alma	41	16,1	45	17,7	74	29,1
	Diğer	1	0,4	4	1,6	1	0,4
	Toplam	254	100,0	254	100,0	254	100,0
		Birinci Tercih		İkinci Tercih		Üçüncü Tercih	
		f	%	f	%	f	%
Erkek	Satın alma	143	54,8	40	15,3	28	10,7
	Halk kütüphanesinden alma	39	14,9	71	27,2	38	14,6
	Arkadaşlardan ödünç alma	24	9,2	66	25,3	69	26,4
	Öğretmenlerden ödünç alma	6	2,3	29	11,1	40	15,3
	Okul kütüphanesinden alma	49	18,8	55	21,1	84	32,2
	Diğer	0	0,0	0	0,0	2	0,8
	Toplam	261	100,0	261	100,0	261	100,0

Tablo 47'ye göre kız ve erkek öğrenciler için kitap "satın alma" en çok tercih edilen yöntemdir. Bunu "kütüphaneler", "arkadaşlar" ve "öğretmenler" takip etmektedir. Kız öğrencilerin %52,0'si, erkek öğrencilerin ise %54,8'i kitabı satın alarak temin etmektedir. Halk ve okul kütüphanelerinden yararlanma oranlarının toplamı kızlarda %33,4 iken erkeklerde bu oran %33,7'dir. "Arkadaş" veya "öğretmenlerden" kitap ödünç almada hem kız hem de erkek öğrencilerin oranları ilk tercihlerinde düşüktür. İkinci tercihlerde "kütüphanelerden" ve "arkadaşlardan" ödünç alma oranları artmaktadır. Üçüncü tercihler de ikinci tercihler gibi benzer sonuçlar içermektedir. "Öğretmenlerden" kitap ödünç alma erkek öğrencilerin üçüncü tercihlerinde (%15,3) artmış görünmektedir. Veriler genel olarak değerlendirildiğinde kız ve erkek öğrencilerin kitap temin etme yollarının benzer oranda olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin ailelerinin sosyoekonomik düzeylerine göre kitap temin etmek için hangi yolları kullandıklarına ilişkin veriler Tablo 48'de gösterilmiştir.

Tablo 48. Öğrencilerin Ailelerinin Sosyoekonomik Düzeylerine Göre Kitap Temin Etme Yolları

SED		Birinci Tercih		İkinci Tercih		Üçüncü Tercih	
		f	%	f	%	f	%
Üst	Satın alma	34	79,1	4	9,3	3	7,0
	Halk kütüphanesinden alma	5	11,6	10	23,3	8	18,6
	Arkadaşlardan ödünç alma	1	2,3	16	37,2	11	25,6
	Öğretmenlerden ödünç alma	0	0,0	2	4,7	8	18,6
	Okul kütüphanesinden alma	3	7,0	11	25,6	13	30,2
	Diğer	0	0,0	0	0,0	0	0,0
	Toplam	43	100,0	43	100,0	43	100,0
		Birinci Tercih		İkinci Tercih		Üçüncü Tercih	
		f	%	f	%	f	%
Orta	Satın alma	164	57,3	50	17,5	34	11,9
	Halk kütüphanesinden alma	47	16,4	73	25,5	49	17,1
	Arkadaşlardan ödünç alma	20	7,0	90	31,5	77	26,9
	Öğretmenlerden ödünç alma	14	4,9	27	9,4	29	10,1
	Okul kütüphanesinden alma	41	14,3	44	15,4	95	33,2
	Diğer	0	0,0	2	0,7	2	0,7
	Toplam	286	100,0	286	100,0	286	100,0
		Birinci Tercih		İkinci Tercih		Üçüncü Tercih	
		f	%	f	%	f	%
Alt	Satın alma	77	41,4	35	18,8	28	15,1
	Halk kütüphanesinden alma	31	16,7	38	20,4	31	16,7
	Arkadaşlardan ödünç alma	23	12,4	48	25,8	50	26,9
	Öğretmenlerden ödünç alma	8	4,3	18	9,7	26	14,0
	Okul kütüphanesinden alma	46	24,7	45	24,2	50	26,9
	Diğer	1	0,5	2	1,1	1	0,5
	Toplam	186	100,0	186	100,0	186	100,0

Tablo 48 incelendiğinde üst, orta ve alt sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin birinci tercihlerinde kitap temin etme yollarında farklılıklar olduğu görülmektedir. Üst gruptaki öğrencilerin %79,1'i kitabı satın alarak okurken bu oran orta grupta %57,3'e, alt grupta ise %41,4'e düşmektedir.

Alt sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin kütüphanelerden kitap ödünç alma (%41,4) oranları en yüksek olmaktadır. Bu oran orta (%30,7) ve üst (%18,6) grupta düşmektedir. Arkadaşlarıyla kitap alışverişinin en çok alt grupta (%12,4) yapıldığı

görülmektedir. Öğretmenlerden kitap ödünç alma oranları ise her üç sosyoekonomik grupta da düşüktür. İkinci tercihlerde üst (%37,2), orta (%31,5) ve alt (%25,8) gruptaki öğrenciler en çok arkadaşlarından kitap ödünç almaktadır.

Kütüphaneler ikinci tercihte de çok kullanılan yerlerdir. Üçüncü tercihlerde ise en çok okul kütüphanelerinden kitap temin edildiği görülmektedir. Okul kütüphanelerinden kitap alanların oranı üst (%30,2), orta (%33,2) ve alt (%26,9) sosyoekonomik düzeylerde yüksek görünmektedir. Alt gruptakiler aynı oranda arkadaşlarından da kitap almaktadır.

Verilere göre en çok kitap satın alan grup, üst sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerdir. Bunda satın alma gücünün önemi göz ardı edilemez. Maddî olarak imkânı olan ailelerin çocuklarının kitap satın almak için diğer düzeydeki öğrencilere göre daha fazla para ayırdığı söylenebilir. Kütüphanelerin her üç sosyoekonomik düzeydeki öğrenciler için önemi açıktır.

Tablo 49'da öğrencilerin kitap okumayla ilgili düşüncelerinin oranları gösterilmiştir.

Tablo 49. Öğrencilerin Kitap Okuma İle İlgili Düşünceleri

	f	%
Boş zamanları değerlendirmek için bir faaliyettir.	119	23,1
İnsanın zevk (haz) alma duygusuna hitap eder.	97	18,8
Çağımızda teknolojinin gerisinde kalmış bir etkinliktir.	10	1,9
İnsanın merak duygusunu giderir.	32	6,2
İnsanın bilgi ihtiyacını karşılar.	129	25,0
Nitelikli bir insan olmanın kitap okumayla ilgisi yoktur.	10	1,9
Kişisel gelişim sürecinde insana bir fayda sağlamaz.	3	0,6
Farklı düşünceleri tanımayı ve öğrenmeyi sağlar.	112	21,7
Diğer	3	0,6
Toplam	515	100,0

Tablo 49 incelendiğinde öğrencilerin kitap okumaya ilişkin düşüncelerinin dört yargıda toplandığı görülmektedir. Kitap okumanın “insanın bilgi ihtiyacını karşıladığı”nı düşünen öğrenciler toplamın dörtte birini (%25,0) oluşturmaktadır. Bunu kitap okumayı “boş zamanları değerlendirmek” için bir faaliyet olarak görenler (%23,1) izlemektedir. Üçüncü sırada ise “farklı düşünceleri tanıma ve öğrenme” yargısı (%21,7) gelmektedir. Kitap okumayı “zevk (haz) alma aracı” olarak görenlerin oranı ise %18,8’dir. Kitap okumayı olumsuz yargılarla nitelendiren öğrenci sayısı ise oldukça düşüktür. “Nitelikli insan olmak için kitap okumaya ihtiyaç yoktur” diyen öğrenciler %1,9 iken “kişisel gelişim için kitap okumanın gereksiz olduğu”nu görenlerin oranı %0,6, çağımızda teknolojinin gerisinde kalmış bir etkinliktir diyen öğrencilerin oranı ise %1,9’dur.

Kitap okumanın bireye olan faydası öğrenciler tarafından bilinmektedir. Kitap okumaya karşı öğrenciler olumlu yargılar taşımaktadırlar. Kitap okuma sayesinde daha bilgili, nitelikli, kültürlü, dünyadaki yeniliklere açık birey olacaklarının farkında oldukları söylenebilir. Aynı zamanda öğrenciler için kitap okuma, boş zamanlarını verimli değerlendirme ve keyif almada önemli bir araçtır. Benzer sonuçları farklı araştırmalarda görmek mümkündür. Balcı’nın (2009: 241) ilköğretim 8. sınıf öğrencileri üzerinde gerçekleştirdiği araştırmada öğrenciler en çok bilgi edinmek (%38,7) için kitap okuduklarını söylemiştir. Bunu boş zamanlarını değerlendirmek (%20,3) için okuyanlar izlemektedir. Çetinkaya’nın (2004: 105) ilköğretim 8. sınıf öğrencileri üzerindeki çalışmasında öğrencilerin %37,9’u ilginç şeyler görmekten hoşlandığını söylemiştir. Bilgilerimi artırır, diyenlerin oranı %36,3’tür. Acıyan’ın (2008: 71) ortaöğretim öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada öğrenciler, kitap okumanın en çok bilgi ve kültürlerini (%31,3) arttırdığını söylemiştir.

Tablo 50’de öğrencilerin cinsiyetlerine göre kitap okumayla ilgili düşüncelerinin oranları gösterilmiştir.

Tablo 50. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Kitap Okuma İle İlgili Düşünceleri

	Kız		Erkek	
	f	%	f	%
Boş zamanları değerlendirmek için bir faaliyettir.	44	17,3	75	28,7
İnsanın zevk (haz) alma duygusuna hitap eder.	49	19,3	48	18,4
Çağımızda teknolojinin gerisinde kalmış bir etkinliktir.	2	0,8	8	3,1
İnsanın merak duygusunu giderir.	13	5,1	19	7,3
İnsanın bilgi ihtiyacını karşılar.	74	29,1	55	21,1
Nitelikli bir insan olmanın kitap okumayla ilgisi yoktur.	0	0,0	10	3,8
Kişisel gelişim sürecinde insana bir fayda sağlamaz.	0	0,0	3	1,1
Farklı düşünceleri tanımayı ve öğrenmeyi sağlar.	71	28,0	41	15,7
Diğer	1	0,4	2	0,8
Toplam	254	100,0	261	100,0

Tablo 50'ye göre kız ve erkek öğrencilerin kitap okumayla ilgili düşünceleri dört yargıda toplanmaktadır. Kız öğrenciler, kitap okumanın en çok “bilgi ihtiyacı”nı karşıladığını (%29,1) düşünürken erkek öğrenciler ise “boş zamanları değerlendirmek için bir faaliyet” (%28,7) olduğunu düşünmektedir. “Farklı düşünceleri tanımayı ve öğrenmeyi sağladığını” düşünen kız öğrenci oranı %28,0 iken erkek öğrenci oranı %15,7’dir. “İnsanın zevk (haz) alma duygusuna hitap ettiğini” düşünen kız (%19,3) ve erkek (%18,4) öğrencilerin oranları birbirine yakındır. Erkek öğrencilerde en yüksek orana sahip olan “boş zamanları değerlendirme faaliyeti” düşüncesi kız öğrencilerde (%17,3) daha düşüktür.

Olumsuz yargı olan nitelikli insan olmak için kitap okumaya ihtiyaç yoktur, kişisel gelişim için kitap okumanın gereksizdir, çağımızda teknolojinin gerisinde kalmış bir etkinliktir gibi düşünceleri kızlar %0,8 oranında taşırken erkek öğrencilerde bu oran kızların tam 10 katını (%8,0) bulmaktadır.

Bu verilere göre kız öğrencilerin kitap okumaya erkek öğrencilere göre daha çok önem verdiği söylenebilir. Kızlar, kitap okumanın bilgili, nitelikli, kültürlü, dünyadaki yeniliklere açık birey olmadaki faydasının daha çok farkındadırlar.

Tablo 51’de öğrencilerin ailelerinin sosyoekonomik düzeylerine göre kitap okumayla ilgili düşüncelerinin oranları gösterilmiştir.

Tablo 51. Öğrencilerin Ailelerinin Sosyoekonomik Düzeylerine Göre Kitap Okuma İle İlgili Düşünceleri

	Üst		Orta		Alt	
	f	%	f	%	f	%
Boş zamanları değerlendirmek için bir faaliyettir.	7	16,3	61	21,3	51	27,4
İnsanın zevk (haz) alma duygusuna hitap eder.	12	27,9	58	20,3	27	14,5
Çağımızda teknolojinin gerisinde kalmış bir etkinliktir.	0	0,0	7	2,4	3	1,6
İnsanın merak duygusunu giderir.	3	7,0	16	5,6	13	7,0
İnsanın bilgi ihtiyacını karşılar.	7	16,3	72	25,2	50	26,9
Nitelikli bir insan olmanın kitap okumayla ilgisi yoktur.	3	7,0	4	1,4	3	1,6
Kişisel gelişim sürecinde insana bir fayda sağlamaz.	0	0,0	3	1,0	0	0,0
Farklı düşünceleri tanımayı ve öğrenmeyi sağlar.	10	23,3	63	22,0	39	21,0
Diğer	1	2,3	2	0,7	0	0,0
Toplam	43	100,0	286	100,0	186	100,0

Tablo 51’e göre üst, orta ve sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin kitap okumayla ilgili düşünceleri dört yargıda toplanmaktadır. Üst gruptaki öğrenciler kitap okumanın daha çok “zevk verdiği” (%27,9) söylerken orta gruptakiler “bilgi ihtiyacını” karşıladığını (%25,2), alt gruptakiler ise “boş zamanları değerlendirdiğini” (%27,4) söylemektedir. Üst grupta kitap okumanın nitelikli insan olmayla ilgisi yoktur düşüncesi %7,0’dır. Orta grupta kitap okumayla ilgili olumsuz yargılara sahip öğrencilerin toplamı %4,8 iken alt grupta bu oran %3,2’dir. Genel olarak kitap okumayla ilgili üç sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin düşünceleri ufak farklılıklar olsa da birbirine benzer oranlar vermektedir.

Tablo 52’de öğrencilerin okurken en çok yaşadığı duygulara ilişkin veriler gösterilmiştir.

Tablo 52. Öğrencilerin Okurken Yaşadıkları Duygular

	f	%
Monotonluk	17	3,3
Rahatlık	111	21,6
Zevk alma	317	61,6
Güçlü olma	27	5,2
Sıkıntı	38	7,4
Diğer	5	1,0
Toplam	515	100,0

Tablo 52 incelendiğinde öğrencilerin okurken en çok “zevk” aldığı (%61,6) görülmektedir. Bunu sırasıyla “rahatlık” (%21,6), “sıkıntı” (%7,4), “güçlü olma” (%5,2), “monotonluk” (%3,3) ve “diğer” (%1,0) izlemektedir. Öğrencilerin okuma sırasında çok fazla sıkılmadıkları görülmektedir. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun okumaktan (zevk alma+rahatlık=%83,2) keyif aldığı söylenebilir. Bu oran öğrencilerin sık tercih ettikleri kitap konularındaki bulgularla da örtüşmektedir. Okuması zevkli olan macera konularını içeren kitapların tercih edilme oranının yüksekliği bu düşüncüyü desteklemektedir. Sonuçlar Bayram’ın (2001: 64) Türkiye genelinde yaptığı araştırmayla da örtüşmektedir. Bayram’ın çalışmasına göre insanlar okurken en çok “zevk” aldıklarını (%40,3) belirtmişlerdir. “Rahatlık” hissedenlerin oranı ise %15,5’tir.

Tablo 53’te öğrencilerin cinsiyetlerine göre okurken en çok yaşadığı duygulara ilişkin veriler gösterilmiştir.

Tablo 53. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Okurken Yaşadıkları Duygular

Cinsiyet		Duygular						Toplam
		Monotonluk	Rahatlık	Zevk Alma	Güçlü Olma	Sıkıntı	Diğer	
Kız	f	5	48	186	5	7	3	254
	%	2,0	18,9	73,2	2,0	2,8	1,2	100,0
Erkek	f	12	63	131	22	31	2	261
	%	4,6	24,1	50,2	8,4	11,9	0,8	100,0

Tablo 53 incelendiğinde kız ve erkek öğrencilerin okurken hissettiği duyguların oranlarında farklılıklar görülmektedir. Okurken “zevk alma” duygusu kız öğrencilerde %73,2 iken erkek öğrencilerde bu oran %50,2’dir. Kızlarda bunu sırasıyla “rahatlık” (%18,9), “sıkıntı” (%2,8), “güçlü olma” (%2,0), “monotonluk” (%2,0), ve “diğer” (%1,2) izlemektedir. Erkeklerde sıralama aynı olmakla beraber oranlar değişmektedir. Erkeklerde “zevk alma” duygusunu “rahatlık” (%24,1), “sıkıntı” (%11,9), “güçlü olma” (%8,4), “monotonluk” (%4,6), ve “diğer” (%0,8) izlemektedir. Verilere göre kızların erkeklere göre okumaktan daha çok keyif aldığı söylenebilir. Erkeklerin okurken sıkıntı ve monotonluk duygusunun oranı (%16,5) kızların oranının yaklaşık dört katıdır (%4,8). Kızların okumaya karşı ilgisinin daha çok olduğu gerçeği, bu oranı açıklamaktadır.

Tablo 54’te öğrencilerin sosyoekonomik düzeylerine göre okurken en çok yaşadığı duygulara ilişkin veriler gösterilmiştir.

Tablo 54. Öğrencilerin Ailelerinin Sosyoekonomik Düzeylerine Göre Okurken Yaşadıkları Duygular

SED		Duygular						Toplam
		Monotonluk	Rahatlık	Zevk Alma	Güçlü Olma	Sıkıntı	Diğer	
Üst	f	2	9	23	4	4	1	43
	%	4,7	20,9	53,5	9,3	9,3	2,3	100,0
Orta	f	11	57	176	19	19	4	286
	%	3,8	19,9	61,5	6,6	6,6	1,4	100,0
Alt	f	4	45	118	4	15	0	186
	%	2,2	24,2	63,4	2,2	8,1	0,0	100,0

Tablo 54'e göre üst, orta ve alt sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin okurken yaşadıkları duyguların oranları benzerdir. "Zevk alma", üst (%53,5), orta (%61,5) ve alt (%63,4) sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerde en çok yaşanan duygudur. İkinci en çok yaşanan duygu ise "rahatlık"tır. Rahatlık duygusunu, üst gruptaki öğrencilerin %20,9'u, orta gruptakilerin %19,9'u, alt gruptakilerin ise %24,2'i yaşamaktadır. Okurken yaşanan duyguların oranlarına bakıldığında üst, orta ve alt sosyoekonomik düzeylerde oranların birbirine yakın olduğu ve önemli bir farklılığın olmadığı görülmektedir.

Tablo 55'te öğrencilerin kütüphaneye hangi amaçla gittiklerine ilişkin veriler gösterilmiştir.

Tablo 55. Öğrencilerin Kütüphaneye Gitme Amaçları

	f	%
Sessiz bir ortamda ders çalışmak için	87	16,9
Kitap, dergi, gazete okumak için	97	18,8
Kitap ödünç almak için	176	34,2
Ödevlerle ilgili araştırma yapmak için	117	22,7
Diğer	38	7,4
Toplam	515	100,0

Tablo 55 incelendiğinde öğrencilerin kütüphaneleri çok farklı amaçlarla kullandıkları görülmektedir. Öğrencilerin üçte biri (%34,2) kütüphanelere kitap ödünç almak için gitmektedir. Bunu kitap, dergi okumak, ödevlerle ilgili araştırma yapmak için (%22,7) giden öğrenciler izlemektedir. Daha sonra ise kitap, dergi, gazete okumak (%18,8) ve ders çalışmak için (%16,9) giden öğrenciler gelmektedir. Diğer cevabını veren öğrencilerin çoğu, kütüphaneye gitmediğini, bir kısmı ise bilgisayar kullanmak için gittiğini söylemiştir. Benzer araştırmalarla bu bulgulara yakın ve uzak sonuçlar vardır. Balcı'nın (2009: 359) ilköğretim 8. sınıf öğrencileri üzerindeki araştırmasında kütüphanelerin en çok ödev yapmak için (%58,9) kullanıldığı görülmektedir. Kitap ödünç alma oranı ise %15,7'dir. Çetinkaya'nın (2004: 109) ilköğretim 8. sınıf öğrencileri üzerinde gerçekleştirdiği çalışmada öğrencilerin %82,5'i kütüphanelere araştırmak/ödev yapmak için gittiklerini söylemişlerdir. Bayis'in (2010: 80) ilköğretim 4. 5. 6. ve 7. sınıf öğrencileri üzerindeki araştırmasında kütüphanelere en çok ödev yapmak için (%38,8) gidildiği görülmektedir. Kitap ödünç alma (%29,2) bundan sonra gelmektedir. Keleş'in (2006: 52) çalışmasındaki veriler de benzerdir. İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada ödev için kütüphaneye giden öğrencilerin oranı %59,3'tür. Arıcı'nın (2009b: 71) ilköğretim II. kademe öğrencileri üzerindeki araştırmasında da ödev için kütüphaneye gitme oranı (%74,8) en yüksektir. Çalışmadaki bulgularla benzer sonuçlar Acıyan'ın (2008: 78) ortaöğretim öğrencileri üzerindeki çalışmasında görülmektedir. Acıyan'ın ulaştığı sonuçlara göre öğrenciler kütüphaneye en çok kitap okumak/almak için (%47,0) gitmektedir. Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan benzer bir çalışmada da kitap ödünç alma oranı en yüksek olmaktadır. Sevmez'in (2009: 45) sonuçlarında kitap ödünç alma oranı %39,5'tir.

Tablo 56'da öğrencilerin cinsiyetlerine göre kütüphaneye hangi amaçla gittiklerine ilişkin veriler gösterilmiştir.

Tablo 56. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Kütüphaneye Gitme Amaçları

	Kız		Erkek	
	f	%	f	%
Sessiz bir ortamda ders çalışmak için	41	16,1	46	17,6
Kitap, dergi, gazete okumak için	40	15,7	57	21,8
Kitap ödünç almak için	104	40,9	72	27,6
Ödevlerle ilgili araştırma yapmak için	53	20,9	64	24,5
Diğer	13	6,3	22	8,4
Toplam	254	100,0	261	100,0

Tablo 56'ya göre kız ve erkek öğrencilerin kütüphaneye gitme amaçlarındaki oranlar genel olarak benzerdir. Farklılaşmanın çok olduğu yer kitap ödünç alma amacıyla görülmektedir. Kız öğrencilerin (%40,9) erkek öğrencilere (%27,6) göre kütüphanelerden daha çok kitap ödünç aldığı açıktır. Kız öğrencilerin kitap okuma alışkanlığı konusunda erkeklerden daha iyi olduğu bu verilerle de desteklenmektedir.

Tablo 57'de öğrencilerin ailelerinin sosyoekonomik düzeylerine göre kütüphaneye hangi amaçla gittiklerine ilişkin veriler gösterilmiştir.

Tablo 57. Öğrencilerin Ailelerinin Sosyoekonomik Düzeylerine Göre Kütüphaneye Gitme Amaçları

	Üst		Orta		Alt	
	f	%	f	%	f	%
Sessiz bir ortamda ders çalışmak için	8	18,6	45	15,7	34	18,3
Kitap, dergi, gazete okumak için	8	18,6	53	18,5	36	19,4
Kitap ödünç almak için	15	34,9	95	33,2	66	35,5
Ödevlerle ilgili araştırma yapmak için	9	20,9	66	23,1	42	22,6
Diğer	3	7,0	27	9,4	8	4,3
Toplam	43	100,0	286	100,0	186	100,0

Öğrencilerin kütüphaneye gitme amaçlarının sosyoekonomik düzeylerine göre incelendiği bu tabloya göre aralarında önemli bir farklılık yoktur. Farklı sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin kütüphaneye gitme amaçlarındaki oranlar neredeyse aynıdır. Bu verilerden öğrencilerin kütüphaneye gitme amacının sosyoekonomik düzeylerine göre farklılaşmadığı anlaşılmaktadır.

Okuma faaliyeti için sadece kitaplar yoktur. Kitaplar dışında da birçok okuma materyali vardır. Öğrencilerin kitap dışında en çok okudukları materyal ile ilgili veriler Tablo 58'de gösterilmiştir.

Tablo 58. Öğrencilerin Kitap Dışında En Çok Okudukları Materyaller

	f	%
Eğlence/Mizah türü dergiler	267	51,8
Bilimsel dergiler	98	19,0
Güncel/ Siyasi dergiler	13	2,5
Basılı gazete	49	9,5
İnternet ortamında gazete	55	10,7
Hiçbir şey okumuyorum	32	6,2
Diğer	1	0,2
Toplam	515	100,0

Tablo 58'e göre öğrenciler kitap dışında en çok eğlence/mizah türü dergiler (%51,8) okumaktadır. Bu tür dergileri okuyan öğrencinin keyifli vakit geçireceği söylenebilir. Öğrencilerin kendilerini sıkan değil zevk veren materyalleri okumayı daha çok tercih ettiği bilinmektedir. Bu bağlamda eğlence/mizah türü dergilerin öğrencilerin zevk alma duygusuna hitap ettiği ve bu nedenle çok okunduğu söylenebilir.

Öğrencilerin yaklaşık beşte birinin bilimsel dergilere (%19,0) ilgi duydukları görülmektedir. Öğrencilerin günlük baskısı olan gazeteleri (%9,5) çok okumadıkları görülmektedir. İnternet üzerinden gazete okunma oranı (%10,7) basılı gazeteye göre daha yüksektir. Güncel/siyasi dergiler ise öğrenciler tarafından pek

okunan türde bir materyal değildir. Bu yaşta öğrencilerin bu tür konuları işleyen dergilerin sıkıcı geldiği düşünülebilir. Kitap dışında hiçbir şey okumayan (%6,2) öğrencilerin varlığı az da olsa düşündürücüdür. Bu öğrencilerin okuma alışkanlıkları konusunda iyi düzeyde olmadığı söylenebilir.

Tablo 59'da öğrencilerin cinsiyetlerine göre kitap dışında okudukları materyallere ilişkin farklılaşmalar gösterilmiştir.

Tablo 59. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Kitap Dışında En Çok Okudukları Materyaller

	Kız		Erkek	
	f	%	f	%
Eğlence/Mizah türü dergiler	153	60,2	114	43,7
Bilimsel dergiler	47	18,5	51	19,5
Güncel/ Siyasi dergiler	5	2,0	8	3,1
Basılı gazete	15	5,9	34	13,0
İnternet ortamında gazete	20	7,9	35	13,4
Hiçbir şey okumuyorum	14	5,5	18	6,9
Diğer	0	0,0	1	0,4
Toplam	254	100,0	261	100,0

Tablo 59'a göre kız (%60,2) ve erkek (%43,7) öğrenciler kitap dışında en çok “eğlence/mizah türü dergiler” okumaktadır. Kız öğrenciler eğlence/mizah dergileri okumayı erkeklere göre daha çok tercih etmektedir. Bunu kız (%18,5) ve erkeklerde (%19,5) “bilimsel dergiler” izlemektedir. Kız ve erkek öğrenciler arasındaki farklılaşma gazete okunma oranlarında da görülmektedir. Erkek öğrencilerin hem basılı (%13,3) hem de internet ortamında (%13,4) kız öğrencilere göre daha çok gazete okuduğu görülmektedir. Güncel/siyasi dergilerin okunma oranları oldukça düşüktür. Hem kız (%2,0) hem de erkek (%3,1) öğrencilerin güncel/siyasi konuları içeren dergilere karşı ilgi duymadıkları söylenebilir. Hiçbir şey okumayan öğrenciler ise her iki cinsiyette de görülmektedir.

Tablo 60'ta öğrencilerin ailelerinin sosyoekonomik düzeylerine göre kitap dışında okudukları materyallere ilişkin farklılaşmalar gösterilmiştir.

Tablo 60. Öğrencilerin Ailelerinin Sosyoekonomik Düzeylerine Göre Kitap Dışında En Çok Okudukları Materyaller

	Üst		Orta		Alt	
	f	%	f	%	f	%
Eğlence/Mizah türü dergiler	20	46,5	151	52,8	96	51,6
Bilimsel dergiler	11	25,6	44	15,4	43	23,1
Güncel/ Siyasi dergiler	2	4,7	9	3,1	2	1,1
Basılı gazete	5	11,6	29	10,1	15	8,1
İnternet ortamında gazete	4	9,3	36	12,6	15	8,1
Hiçbir şey okumuyorum	1	2,3	17	5,9	14	7,5
Diğer	0	0,0	0	0,0	1	0,5
Toplam	43	100,0	286	100,0	186	100,0

Tablo 60 incelendiğinde farklı sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin kitap dışında okudukları materyallerin tercih edilme oranlarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Üst (%46,5), orta (%52,8) ve alt (%51,6) sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin kitap dışında en çok okudukları materyal eğlence/mizah dergileridir. Hiçbir şey okumayan öğrencilerin oranı, en yüksek alt grupta (%7,5) görülmektedir. Üst gruba doğru bu oran düşmektedir. Bu durum alt sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin kitap dışı materyallere ulaşacak maddî imkânlarının kısıtlı olması veya aileleri tarafından okuma bilincinin aşılınmadığı şeklinde açıklanabilir.

Çağımızda bilgisayarın ve internetin önemi büyüktür. Hayatın her alanında teknolojinin etkilerini hissedilmektedir. Bu etkiler ister istemez okuma alışkanlıklarını da etkilemektedir. Öğrencilerin bilgisayar ve internetin okuma alışkanlıklarına etkisine dair düşünceleri Tablo 61'de gösterilmiştir.

Tablo 61. Bilgisayar ve İnternetin Öğrencilerin Okuma Alışkanlıklarına Etkisi

	f	%
Olumsuz etkisi oluyor	184	35,7
Herhangi bir etkisi yok	208	40,4
Olumlu etkisi oluyor	123	23,9
Toplam	515	100,0

Teknoloji, günümüzde yaşamın her alanında etkilidir. İnsanoğlunun çağımızda ulaştığı gelişim, teknoloji sayesinde. Teknolojik ürünlerin insan yaşamı üzerindeki etkisi açıktır. Her teknolojik ürün gibi bilgisayarların da çocukların zihinsel, bedensel, ruhsal ve toplumsal gelişimleri üzerinde olumlu ve olumsuz etkileri vardır (Aksaçlıoğlu ve Yılmaz, 2007: 11). Bu durumun okuma alışkanlıklarını da etkileyebileceği söylenebilir. Tablo 61'e göre öğrencilerin %40,4'ü bilgisayar ve internetin okuma alışkanlıklarına bir etkisi olmadığını düşünmektedir. Olumsuz etkisi olduğunu düşünenlerin oranı ise %35,7'dir. Bilgisayar ve internetin okuma alışkanlıklarına olumlu etkisi olduğu düşünenlerin oranı da %23,9'dur. Bilgisayar ve internet üzerinden çeşitli içerikleri okumak mümkündür. Eğer teknoloji, okuma amaçlı kullanılırsa okuma alışkanlığına olumlu etkisi olacaktır. Öğrencilerin %23,9'unun bilgisayar ve internet üzerinden okuma yaptıklarını, bunun da okuma alışkanlıklarını arttırdığını düşündükleri söylenebilir.

Teknoloji, eğlence amacıyla çok fazla kullanılırsa bağımlılık yaratmaktadır. Bilgisayar ve internetteki eğlenceli içerikle daha çok vakit geçiren öğrencilerin %35,7'sinin bunun okuma alışkanlıkları üzerindeki olumsuz etkisinin farkında olması önemlidir. Bu olumsuz etkinin ortadan kaldırılması için öğrencilerin teknolojiyi okuma amacı için de kullanmalarını sağlanmalıdır. Aksaçlıoğlu ve Yılmaz'ın (2007: 21) 5. sınıf öğrencileri üzerinde gerçekleştirdikleri çalışmada öğrencilerin %56,8'inin televizyon izleme ve bilgisayar kullanma sürelerini azaltırlarsa daha çok okuyacakları sonucuna ulaşılmıştır. Yine aynı çalışmada öğrencilerin bilgisayar başında uzun süreler oyun oynadıkları tespit edilmiştir.

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre bilgisayar ve internetin okuma alışkanlıklarına etkisine dair düşünceleri Tablo 62'de gösterilmiştir.

Tablo 62. Bilgisayar ve İnternetin Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Okuma Alışkanlığına Etkisi

Cinsiyet		Bilgisayar ve İnternetin Etkisi			Toplam
		Olumsuz etkisi oluyor	Herhangi bir etkisi yok	Olumlu etkisi oluyor	
Kız	f	101	99	54	254
	%	39,8	39,0	21,3	100,0
Erkek	f	83	109	69	261
	%	31,8	41,8	26,4	100,0

Çağımızda bireylerin bilgisayar başında geçirdikleri vakit, gün geçtikçe artmaktadır. Erkek öğrencilerin bilgisayar başında harcadığı vaktin kız öğrencilere göre daha çok olduğu bilinmektedir (Sevmez, 2009: 68). Bilgisayardaki video oyunlarını erkekler saatlerce oynayabilmektedir. Bilgisayar başında bu kadar çok vakit geçiren erkek öğrencilerin %31,8'i bu durumun okuma alışkanlıklarına olumsuz etkisi olduğunu düşünmektedir. Kızlarda bu oran %39,8'dir. Olumlu etkisi olduğunu düşünen erkek öğrencilerin (%26,4) oranının kızlara (%21,3) göre yüksek olduğu görülmektedir. Herhangi bir etkisi olmadığını düşünen kız (%39,0) ve erkek (%41,8) öğrencilerin oranları ise birbirine yakındır.

Öğrencilerin ailelerinin sosyoekonomik düzeylerine göre bilgisayar ve internetin okuma alışkanlıklarına etkisine dair düşünceleri Tablo 63'te gösterilmiştir.

Tablo 63. Bilgisayar ve İnternetin Öğrencilerin Ailelerinin Sosyoekonomik Düzeylerine Göre Okuma Alışkanlığına Etkisi

SED		Bilgisayar ve İnternetin Etkisi			Toplam
		Olumsuz etkisi oluyor	Herhangi bir etkisi yok	Olumlu etkisi oluyor	
Üst	f	15	17	11	43
	%	34,9	39,5	25,6	100,0
Orta	f	97	118	71	286
	%	33,9	41,3	24,8	100,0
Alt	f	72	73	41	186
	%	38,7	39,2	22,0	100,0

Öğrencilerin bilgisayar ve internetin okuma alışkanlıklarına etkisinin sosyoekonomik düzeylerine göre incelendiği bu tabloya göre grupların arasında önemli bir farklılık yoktur. Farklı sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin bilgisayar ve internetin okuma alışkanlıklarına etkisinin oranları neredeyse aynıdır. Bu verilerden öğrencilerin bilgisayar ve internetin okuma alışkanlıklarına etkisinin sosyoekonomik düzeylerine göre farklılaşmadığı anlaşılmaktadır.

Bilgisayar ve internet çok farklı amaçlar için kullanılabilir. Bilgisayar ve interneti okuma amacına yönelik kullanan öğrencilerin elektronik ortamda en çok ne okuduklarına ilişkin veriler Tablo 64'te gösterilmiştir.

Tablo 64. Öğrencilerin Okuma Amacına Yönelik Elektronik Ortamda veya İnternette Okudukları İçerik

	f	%
Hiçbir şey okumam	69	13,4
Gazete/haber	133	25,8
Elektronik kitaplar	28	5,4
Çeşitli dergiler	140	27,2
İçeriği ilgi alanıma giren web sayfalarımı	51	9,9
Sosyal paylaşım sitelerinde yer alan yazıları	94	18,3
Diğer	0	0,0
Toplam	515	100,0

Tablo 64 incelendiğinde öğrencilerin elektronik ortamda en çok “çeşitli dergiler” (%27,2) okuduğu görülmektedir. “Eğlence/mizah türü dergiler” bulgulara göre öğrenciler tarafından çok okunmaktadır. Bu veriye göre öğrencilerin internet üzerinden de eğlence ve mizah içerikli dergileri okuduğu söylenebilir. Bunun ardından %25,8 ile elektronik ortamda “gazete/haber” okunduğu görülmektedir.

Sosyal medyanın kullanımı son yıllarda sürekli artmaktadır. İnsanlar üzerindeki etkisi de buna bağlı olarak artmaktadır. Küçük yaşlardan itibaren insanlar sosyal medyanın kullanıcısı olmaktadır. Bu bağlamda öğrencilerin %18,3’ünün sosyal paylaşım sitelerindeki içerikleri okumaları normal karşılanabilir.

Elektronik ortamda hiçbir şey okumadığını söyleyen öğrencilerin oranı ise %13,4’tür. Bu öğrencilerin bilgisayar ve interneti eğlence amacıyla kullandıkları veya teknolojiye uzak kaldıkları şeklinde açıklanabilir.

Son yıllarda artan elektronik kitap sayısına rağmen bunları okuyan öğrenci oranı (%5,4) düşüktür. Sevmez’in (2009: 57) üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirdiği araştırmada öğrencilerin bilgisayar ve interneti en çok araştırma yapmak için (%51,9) kullandıkları görülmektedir. Bu veri, öğrencilerin çoğunun bilgisayar üzerinde okuma yapmakta olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Bilgisayar ve interneti okuma amacına yönelik kullanan öğrencilerin cinsiyetlerine göre elektronik ortamda en çok ne okuduklarına ilişkin veriler Tablo 65'te gösterilmiştir.

Tablo 65. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Okuma Amacına Yönelik Elektronik Ortamda veya İnternette Okudukları İçerik

	Kız		Erkek	
	f	%	f	%
Hiçbir şey okumam	32	12,6	37	14,2
Gazete/haber	53	20,9	80	30,7
Elektronik kitaplar	10	3,9	18	6,9
Çeşitli dergiler	84	33,1	56	21,5
İçeriği ilgi alanıma giren web sayfalarım	28	11,0	23	8,8
Sosyal paylaşım sitelerinde yer alan yazıları	47	18,5	47	18,0
Diğer	0	0,0	0	0,0
Toplam	254	100,0	261	100,0

Tablo 65 incelendiğinde kız ve erkek öğrencilerin elektronik ortamda okudukları içeriklerin oranlarının farklı olduğu görülmektedir. Kız öğrenciler en çok “çeşitli dergiler” (%33,1) okurken erkek öğrenciler ise “gazete/haber” (%30,7) okumaktadır. Kız öğrencilerde gazete-haber okunma oranı (%20,9) erkeklere göre düşüktür. “Çeşitli dergiler”in okuma oranı (%21,5) ise erkeklerde düşüktür. Bu verilere göre erkek öğrenciler “gazete/haber” okumayı daha çok tercih ederken kız öğrenciler çeşitli dergileri okumaktadır. Bu dergilerin de çoğunlukla eğlence/mizah içerikli olduğu söylenebilir. Sosyal medyayı kullanım oranı ise kız (%18,5) ve erkek (%18,0) öğrencilerde aynıdır. “Elektronik kitaplar”ın ise erkekler tarafından daha çok okunduğu görülmekle beraber kız (%3,9) ve erkek (%6,9) öğrencilerde de oranlar düşüktür. Elektronik ortamda “hiçbir şey okumayan” kız (%12,6) ve erkek (%14,2) öğrencilerin oranları ise benzerdir. Genel olarak veriler değerlendirildiğinde en çok tercih edilen içerikler benzerken oranların farklılaştığı görülmektedir.

Bilgisayar ve interneti okuma amacına yönelik kullanan öğrencilerin ailelerinin sosyoekonomik düzeylerine göre elektronik ortamda en çok ne okuduklarına ilişkin veriler Tablo 66'da gösterilmiştir.

Tablo 66. Öğrencilerin Ailelerinin Sosyoekonomik Düzeylerine Göre Okuma Amacına Yönelik Elektronik Ortamda veya İnternette Okudukları İçerik

	Üst		Orta		Alt	
	f	%	f	%	f	%
Hiçbir şey okumam	1	2,3	37	12,9	31	16,7
Gazete/haber	15	34,9	60	21,0	58	31,2
Elektronik kitaplar	3	7,0	14	4,9	11	5,9
Çeşitli dergiler	9	20,9	90	31,5	41	22,0
İçeriği ilgi alanıma giren web sayfalarını	9	20,9	28	9,8	14	7,5
Sosyal paylaşım sitelerinde yer alan yazıları	6	14,0	57	19,9	31	16,7
Diğer	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Toplam	43	100,0	286	100,0	186	100,0

Üst, orta ve alt sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin elektronik ortamda okudukları içerikleri gösteren Tablo 66'ya bakıldığında alt düzeydeki öğrencilerin “hiçbir şey okumam” oranının (%16,7) yüksekliği dikkat çekmektedir. Bu oran üst grupta (%2,3) oldukça düşüktür. Alt sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin bilgisayar ve internete bazı imkânsızlıklardan dolayı ulaşamadıkları, bundan dolayı oranın yüksek olduğu söylenebilir.

Gazete/haber okunma oranının en yüksek olduğu grup üst düzeydedir (%34,9). Çeşitli dergiler ise en çok orta düzeydekiler (%31,5) tarafından okunmaktadır. Alt sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin diğer gruplardan oransal olarak yüksek olduğu tek madde “hiçbir şey okumam” seçeneğidir. Bu grupta (%31,2) en çok “gazete/haber” okunmaktadır. Sosyal medyanın ise üst sosyoekonomik düzeyde (%14,0) diğer gruplara göre az okunması dikkat çekicidir. Elektronik ortamda daha çok okuma yaptığı görülen üst düzeydeki öğrencilerin sosyal medya yerine diğer içeriklere yöneldikleri açıktır.

Veriler genel olarak değerlendirildiğinde elektronik ortamda en çok üst, sonra orta, en son da alt sosyoekonomik düzeydeki öğrenciler okuma yapmaktadır. Her üç düzeydeki öğrenciler için de gazete/haber ve dergilerin okunma oranları diğer içeriklere göre yüksektir.

Bir öğrencinin okuma alışkanlığına sahip olup olmadığını çeşitli ölçütlere göre belirlemek mümkündür. Değerlendiren kişi ile değerlendirilen kişi okuma alışkanlığı konusunda farklı düşünebilirler. Araştırmaya katılan öğrencilerin okuma alışkanlıklarına sahip olup olmadıkları hakkındaki fikirleri Tablo 67’de gösterilmiştir.

Tablo 67. Öğrencilerin Okuma Alışkanlığına Sahip Olup Olmamaları

	f	%
Evet	248	48,2
Hayır	46	8,9
Kısmen	221	42,9
Toplam	515	100,0

Tablo 67 incelendiğinde öğrencilerin %48,2’si okuma alışkanlığına “sahip olduğu” düşüncesindedir. Bu alışkanlığa sahip olmadığını düşünenlerin oranı ise %8,9’dur. Kısmen okuma alışkanlığına sahip olduğunu söyleyenlerin oranı %42,9’dur. Kısmen diyen öğrencilerin düzenli kitap okumadıkları, nadiren kitap okudukları söylenebilir. Bu öğrencilerin de okuma alışkanlığına sahip olmadıkları düşünülürse toplam oran %51,8 olmaktadır. Bu ciddi bir orandır. Okuma alışkanlığı kazanmanın önemi bilinmekteyken gerek aileler gerekse öğretmenler, öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırmada yeterince başarılı olamamıştır. Sevmez’in (2009: 60) üniversite öğrenci üzerinde gerçekleştirdiği araştırmada okuma alışkanlığına sahip olduğunu söyleyenlerin oranı %25,8’dir. Bu alışkanlığa sahip olmadığını düşünenlerin oranı (%69,3) ise oldukça yüksektir. Bayram’ın (2001: 28) Türkiye genelinde yaptığı çalışmada ise okuma alışkanlığı olduğunu söyleyenlerin oranı %39,3 iken olmadığını söyleyenlerin oranı ise %60,7’dir. Bu verilerden hareketle

öğrencilerin yaşları arttıkça okuma alışkanlığına sahip olma fikirlerinin düştüğü söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin okuma alışkanlıklarına sahip olup olmadıkları hakkındaki fikirleri cinsiyetlerine göre Tablo 68’de gösterilmiştir.

Tablo 68. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Okuma Alışkanlığına Sahip Olup Olmamaları

Cinsiyet		Okuma Alışkanlığına Sahip Olup Olmama			Toplam
		Evet	Hayır	Kısmen	
Kız	f	138	16	100	254
	%	54,3	6,3	39,4	100,0
Erkek	f	110	30	121	261
	%	42,1	11,5	46,4	100,0

Tablo 68 incelendiğinde kız öğrenciler, erkek öğrencilere göre okuma alışkanlıklarına sahip olma düzeyinde daha iyi konumdadır. Kız öğrencilerin %54,3’ü okuma alışkanlığına sahip olduğunu söylerken erkek öğrencilerde bu oran %42,1’dir. Kız öğrencilerin okumaya karşı ilgi ve okuma alışkanlıklarının daha çok olduğu bilinmektedir. Daha önceki bulgularla beraber değerlendirildiğinde bu oranların gerçekçi olduğu söylenebilir. Okuma alışkanlığına sahip olmadığını düşünen erkek öğrenciler (%11,5) kızların (%6,3) yaklaşık iki katıdır. Bu erkek öğrencilerin hiçbir okuma faaliyeti yapmadığı anlaşılmaktadır. Bu verilere göre kız öğrencilerin okumaya karşı daha bilinçli olduğu söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin okuma alışkanlıklarına sahip olup olmadıkları hakkındaki fikirleri ailelerinin sosyoekonomik düzeylerine göre Tablo 69’da gösterilmiştir.

Tablo 69. Öğrencilerin Ailelerinin Sosyoekonomik Düzeylerine Göre Okuma Alışkanlığına Sahip Olup Olmamaları

SED		Okuma Alışkanlığına Sahip Olup Olmama			Toplam
		Evet	Hayır	Kısmen	
Üst	f	21	5	17	43
	%	48,8	11,6	39,5	100,0
Orta	f	134	26	126	286
	%	46,9	9,1	44,1	100,0
Alt	f	93	15	78	186
	%	50,0	8,1	41,9	100,0

Öğrencilerin okuma alışkanlıklarına sahip olup olmamasının sosyoekonomik düzeylerine göre incelendiği bu tabloya göre gruplar arasında önemli bir farklılık yoktur. Farklı sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin okuma alışkanlıklarına sahip olup olmama oranları neredeyse aynıdır. Bu verilerden öğrencilerin okuma alışkanlıklarına sahip olup olmama durumunun sosyoekonomik düzeylere göre farklılaşmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 70’te öğrencilerin en çok etkilendikleri/beğendikleri kitapların listesi gösterilmiştir.

Tablo 70. Öğrencilerin En Çok Etkilendikleri/Beğendikleri Kitaplar

Sıra Nu	Kitabın Adı	Yazarın Adı	Sayısı
1	Sol Ayağım	Christy Brown	78
2	İnsan Ne ile Yaşar	Lev Nikolayeviç Tolstoy	47
3	Bir Küçük Osmancık Vardı	Hasan Nail Canat	37
4	Alacakaranlık	Stephenie Meyer	32
5	Acımak	Reşat Nuri Güntekin	27
6	Beyaz Diş	Jack London	25
7	Dost Kazanma ve İnsanları Etkileme Sanatı	Dale Carnegie	20
8	Çalıkuşu	Reşat Nuri Güntekin	19
9	Sefiller	Victor Hugo	17
10	80 Günde Devriâlem	Jules Verne	15
11	Oliver Twist	Charles Dickens	15
12	Suç ve Ceza	Fyodor Dostoyevski	14
13	Üç Silahşorlar	Alexandre Dumas	14
14	Beyaz Yele	Rene Guillot	12
15	Yalnız Efe	Ömer Seyfettin	10
16	Harry Potter Serisi	J. K. Rowling	10
17	Guliver'in Gezileri	Jonathan Swift	10
18	Robin Hood	Howard Pyle	10
19	Nutuk	M. Kemal Atatürk	8
20	Vatan Yahut Silistre	Namık Kemal	8
21	Don Kişot	M. de Cervantes Saavedra	8
22	Nasrettin Hoca Fıkraları	Anonim	8
23	Kanuni Sultan Süleyman	Yavuz Bahadıroğlu	8
24	9. Hariciye Koğuşu	Peyami Safa	8
25	Açlık Oyunları	Suzanne Collins	8

Tablo 70'te öğrencilerin okudukları kitaplardan en çok etkilendikleri/beğendikleri ilk 25 kitap görülmektedir. Listede Türk ve yabancı yazarların kitapları bulunmaktadır. Genel olarak Türk ve dünya klasiklerinin öğrenciler tarafından beğenildiği söylenebilir.

Tablo 71'de öğrencilerin cinsiyetlerine göre en çok etkilendikleri/beğendikleri kitapların listesi gösterilmiştir.

Tablo 71. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre En Çok Etkilendikleri/Beğendikleri Kitaplar

Kız Öğrencilerin En çok Etkilendikleri/Beğendikleri Kitaplar			
Sıra Nu	Kitabın Adı	Yazarın Adı	Sayısı
1	Sol Ayağım	Christy Brown	52
2	Bir Küçük Osmancık Vardı	Hasan Nail Canat	29
3	İnsan Ne ile Yaşar	Lev Nikolayeviç Tolstoy	25
4	Alacakaranlık	Stephenie Meyer	22
5	Dost Kazanma ve İnsanları Etkileme Sanatı	Dale Carnegie	14
6	Acımak	Reşat Nuri Güntekin	11
7	Yalnız Efe	Ömer Seyfettin	8
8	Çalıkuşu	Reşat Nuri Güntekin	7
9	9. Hariciye Koğuşu	Peyami Safa	6
10	Harry Potter Serisi	J. K. Rowling	6
11	Sefiller	Victor Hugo	6
12	Keloğlan Masalları	Anonim	4
13	Heidi	Johanna Spyri	4
14	Türk İkizleri	Cahit Uçuk	4
15	80 Günde Devriâlem	Jules Verne	4
16	Biz Osmanlıyız	Yavuz Bahadıroğlu	4
17	Melekler ve Şeytanlar	Dan Brown	3
18	Suç ve Ceza	Fyodor Dostoyevski	3
19	Olasılıksız	Adam Fawer	3
20	Değirmenimden Mektuplar	Alphonse Daudet	3
21	Arkadaşlar Arasında	İpek Ongun	3
22	Aşk	Elif Şafak	2
23	Yaprak Dökümü	Reşat Nuri Güntekin	2
24	Pollyanna	Eleanor H. Porter	2
25	Şeker Portakalı	J. Mauro De Vasconcelos	2

Erkek Öğrencilerin En çok Etkilendikleri/Beğendikleri Kitaplar			
Sıra Nu	Kitabın Adı	Yazarın Adı	Sayısı
1	Sol Ayağım	Christy Brown	26
2	İnsan Ne ile Yaşar	Lev Nikolayeviç Tolstoy	22
3	Beyaz Diş	Jack London	22
4	Acımak	Reşat Nuri Güntekin	16
5	Oliver Twist	Charles Dickens	15
6	Üç Silahşorlar	Alexandre Dumas	14
7	Suç ve Ceza	Fyodor Dostoyevski	12
8	Beyaz Yele	Rene Guillot	12
9	Çalıkuşu	Reşat Nuri Güntekin	12
10	Sefiller	Victor Hugo	11
11	80 Günde Devriâlem	Jules Verne	11
12	Alacakaranlık	Stephenie Meyer	10
13	Bir Küçük Osmancık Vardı	Hasan Nail Canat	8
14	Nutuk	M. Kemal Atatürk	8
15	Guliver'in Gezileri	Jonathan Swift	8
16	Robin Hood	Howard Pyle	8
17	Vatan Yahut Silistre	Namık Kemal	8
18	Nasrettin Hoca Fıkraları	Anonim	8
19	Kanuni Sultan Süleyman	Yavuz Bahadıroğlu	8
20	Çanakkale Destanı	Bilgin Adalı	6
21	Açlık Oyunları	Suzanne Collins	6
22	Dost Kazanma ve İnsanları Etkileme Sanatı	Dale Carnegie	6
23	Don Kişot	M. de Cervantes Saavedra	6
24	Harry Potter Serisi	J. K. Rowling	4
25	Biz Osmanlıyız	Yavuz Bahadıroğlu	3

Tablo 71 incelendiğinde kız ve erkek öğrencilerin etkilendikleri/ beğendikleri kitapların farklılaştığı görülmektedir. Kız öğrencilerin en çok beğendiği kitapların arasında duygusal içerikli kitaplar yer alırken erkek öğrencilerde ise kahramanlık/tarihî konulu kitaplar vardır. Kız ve erkek öğrencilerin en çok beğendikleri ilk beş kitap arasından ikisi aynıdır: Sol Ayağım ve İnsan Ne ile Yaşar adlı kitaplar hem kız hem de erkek öğrenciler tarafından çok beğenilen kitaplardır.

Tablo 72’de öğrencilerin ailelerinin sosyoekonomik düzeylerine göre en çok etkilendikleri/ beğendikleri kitapların listesi gösterilmiştir.

Tablo 72. Öğrencilerin Ailelerinin Sosyoekonomik Düzeylerine Göre En Çok Etkilendikleri/ Beğendikleri Kitaplar

Üst Sosyoekonomik Düzeydeki Öğrencilerin En çok Etkilendikleri/Beğendikleri Kitaplar			
Sıra Nu	Kitabın Adı	Yazarın Adı	Sayısı
1	Sol Ayağım	Christy Brown	16
2	Beyaz Diş	Jack London	8
3	Kanuni Sultan Süleyman	Yavuz Bahadıroğlu	8
4	Harry Potter Serisi	J. K. Rowling	6
5	Açlık Oyunları	Suzanne Collins	6
6	Dost Kazanma ve İnsanları Etkileme Sanatı	Dale Carnegie	6
7	Nutuk	M. Kemal Atatürk	4
8	Robin Hood	Howard Pyle	4
9	Alacakaranlık	Stephenie Meyer	2
10	Suç ve Ceza	Fyodor Dostoyevski	2
11	Çalıkuşu	Reşat Nuri Güntekin	2
12	Pollyanna	Eleanor H. Porter	2
13	Heidi	Johanna Spyri	2
14	Sefiller	Victor Hugo	2
15	Nasrettin Hoca Fıkraları	Anonim	2
16	Acımak	Reşat Nuri Güntekin	2
17	Kahkaha Sarayı	Jon Berkeley	2
18	Bir Küçük Osmancık Vardı	Hasan Nail Canat	1
19	Keloğlan Masalları	Anonim	1
20	Eroinle Dans	Canan Tan	1
21	Küçük Kemancı	Eleanor H. Porter	1
22	Kırmızı Başlıklı Kız	Grimm Kardeşler	1
23	Soğuk Taşlar	Osman Aysu	1
24	Yeşil Kiraz	Gülten Dayıoğlu	1
25	Siyah İnci	Anna Sewell	1

Orta Sosyoekonomik Düzeydeki Öğrencilerin En çok Etkilendikleri/Beğendikleri Kitaplar			
Sıra Nu	Kitabın Adı	Yazarın Adı	Sayısı
1	İnsan Ne ile Yaşar	Lev Nikolayeviç Tolstoy	36
2	Sol Ayağım	Christy Brown	35
3	Acımak	Reşat Nuri Güntekin	19
4	Bir Küçük Osmancık Vardı	Hasan Nail Canat	17
5	Beyaz Diş	Jack London	15
6	Oliver Twist	Charles Dickens	15
7	Üç Silahşorlar	Alexandre Dumas	14
8	Beyaz Yele	Rene Guillot	12
9	Çalıkuşu	Reşat Nuri Güntekin	12
10	Sefiller	Victor Hugo	10
11	Guliver'in Gezileri	Jonathan Swift	10
12	Alacakaranlık	Stephenie Meyer	10
13	Dost Kazanma ve İnsanları Etkileme Sanatı	Dale Carnegie	10
14	Vatan Yahut Silistre	Namık Kemal	8
15	Suç ve Ceza	Fyodor Dostoyevski	6
16	80 Günde Devriâlem	Jules Verne	5
17	Yalnız Efe	Ömer Seyfettin	4
18	Akıllı Pireler	Gülten Dayıoğlu	3
19	Olasılıksız	Adam Fawer	3
20	Arkadaşlar Arasında	İpek Ongun	3
21	Havaya Uçan At	Peyami Safa	3
22	9. Hariciye Koğuşu	Peyami Safa	2
23	Pinokyo	Carlo Collodi	2
24	Don Kişot	M. de Cervantes Saavedra	2
25	Keloğlan Masalları	Anonim	2

Alt Sosyoekonomik Düzeydeki Öğrencilerin En çok Etkilendikleri/Beğendikleri Kitaplar			
Sıra Nu	Kitabın Adı	Yazarın Adı	Sayısı
1	Alacakaranlık	Stephenie Meyer	20
2	Bir Küçük Osmancık Vardı	Hasan Nail Canat	20
3	Sol Ayağım	Christy Brown	13
4	İnsan Ne ile Yaşar	Lev Nikolayeviç Tolstoy	13
5	80 Günde Devriâlem	Jules Verne	10
6	Beyaz Diş	Jack London	9
7	Nasrettin Hoca Fıkraları	Anonim	8
8	Acımak	Reşat Nuri Güntekin	6
9	Açlık Oyunları	Suzanne Collins	6
10	Don Kişot	M. de Cervantes Saavedra	6
11	Yalnız Efe	Ömer Seyfettin	6
12	Dost Kazanma ve İnsanları Etkileme Sanatı	Dale Carnegie	6
13	Suç ve Ceza	Fyodor Dostoyevski	6
14	Çalıkuşu	Reşat Nuri Güntekin	5
15	Nutuk	M. Kemal Atatürk	4
16	Robin Hood	Howard Pyle	4
17	Biz Osmanlıyız	Yavuz Bahadıroğlu	4
18	Türk İkiizleri	Cahit Uçuk	4
19	9. Hariciye Koğuşu	Peyami Safa	4
20	Harry Potter Serisi	J. K. Rowling	4
21	Çanakkale Destanı	Bilgin Adalı	4
22	Değirmenimden Mektuplar	Alphonse Daudet	3
23	Oliver Twist	Charles Dickens	3
24	Ali Baba ve Kırk Haramiler	Anonim	3
25	Melekler ve Şeytanlar	Dan Brown	3

Tablo 72 incelendiğinde üç farklı sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin en çok etkilendikleri/beğendikleri ilk beş kitaplardan sadece birinin aynı olduğu görülmektedir: Sol Ayağım adlı kitap, üst, orta ve alt düzey sosyoekonomik düzeydeki öğrenciler tarafından da en çok beğenilen ilk beşte yer alan tek kitaptır. Alt ve orta sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin en çok beğendikleri ilk beş kitaptan üçü aynıdır. Üst sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin etkilendikleri/

beğendikleri kitaplar diğerlerine göre farklılaşmakla beraber listelerin bütününe bakıldığında benzer kitapların olduğu görülmektedir.

Tablo 73'te öğrencilerin okumayı istedikleri/planladıkları kitapların listesi gösterilmiştir.

Tablo 73. Öğrencilerin Okumayı İstedikleri/Planladıkları Kitaplar

Sıra Nu	Kitabın Adı	Yazarın Adı	Sayısı
1	Sol Ayağım	Christy Brown	28
2	Beyaz Diş	Jack London	21
3	Oliver Twist	Charles Dickens	20
4	Alacakaranlık	Stephenie Meyer	19
5	Harry Potter Serisi	J. K. Rowling	17
6	Bir Küçük Oscancık Vardı	Hasan Nail Canat	14
7	İnsan Ne ile Yaşar	Lev Nikolayeviç Tolstoy	12
8	Acımak	Reşat Nuri Güntekin	9
9	Dost Kazanma ve İnsanları Etkileme Sanatı	Dale Carnegie	8
10	Çalıkuşu	Reşat Nuri Güntekin	5

Öğrencilerin okumayı istedikleri/planladıkları kitaplar belirlenirken 5 ve üzeri kişi tarafından yazılan kitaplar dikkate alınmıştır. Tablo 73 incelendiğinde öğrencilerin okumayı istedikleri/planladıkları kitaplar, en çok etkilendikleri/beğendikleri kitaplara benzerdir. Öğrencilerin bu kitapları okumak istemelerinde arkadaş tavsiyesinin etkili olduğu söylenebilir. En çok beğenilen kitaplarla benzerlik göstermesi bunu desteklemektedir.

Tablo 74'te öğrencilerin cinsiyetlerine göre okumayı istedikleri/ planladıkları kitapların listesi gösterilmiştir.

Tablo 74. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Okumayı İstedikleri/Planladıkları Kitaplar

Kız Öğrencilerin Okumayı İstedikleri/Planladıkları Kitaplar			
Sıra Nu	Kitabın Adı	Yazarın Adı	Sayısı
1	Alacakaranlık	Stephenie Meyer	14
2	Sol Ayağım	Christy Brown	12
3	Bir Küçük Osmancık Vardı	Hasan Nail Canat	11
4	Harry Potter Serisi	J. K. Rowling	10
5	İnsan Ne ile Yaşar	Lev Nikolayeviç Tolstoy	7
6	Dost Kazanma ve İnsanları Etkileme Sanatı	Dale Carnegie	6
7	Acımak	Reşat Nuri Güntekin	4
8	Heidi	Johanna Spyri	3
9	Çalıkuşu	Reşat Nuri Güntekin	3
10	Olasılıksız	Adam Fawer	3
Erkek Öğrencilerin Okumayı İstedikleri/Planladıkları Kitaplar			
Sıra Nu	Kitabın Adı	Yazarın Adı	Sayısı
1	Beyaz Diş	Jack London	20
2	Oliver Twist	Charles Dickens	19
3	Sol Ayağım	Christy Brown	16
4	Harry Potter Serisi	J. K. Rowling	7
5	İnsan Ne ile Yaşar	Lev Nikolayeviç Tolstoy	5
6	Alacakaranlık	Stephenie Meyer	5
7	Acımak	Reşat Nuri Güntekin	5
8	Bir Küçük Osmancık Vardı	Hasan Nail Canat	3
9	Üç Silahşorlar	Alexandre Dumas	3
10	Suç ve Ceza	Fyodor Dostoyevski	3

Tablo 74 incelendiğinde kız ve erkek öğrencilerin okumayı istedikleri/planladıkları kitapların bazılarının farklılaştığı görülmektedir. Kız öğrenciler, kişisel gelişim ve duygusal içerikli kitaplar okumak isterken erkek öğrenciler ise macera ve ilginç serüvenleri barındıran kitapları okumak istemektedir.

Tablo 75’te öğrencilerin ailelerinin sosyoekonomik düzeylerine göre okumayı istedikleri/ planladıkları kitapların listesi gösterilmiştir.

Tablo 75. Öğrencilerin Ailelerinin Sosyoekonomik Düzeylerine Göre Okumayı İstedikleri/Planladıkları Kitaplar

Üst Sosyoekonomik Düzeydeki Okumayı İstedikleri/Planladıkları Kitaplar			
Sıra Nu	Kitabın Adı	Yazarın Adı	Sayısı
1	Sol Ayağım	Christy Brown	5
2	Açlık Oyunları	Suzanne Collins	4
3	Sefiller	Victor Hugo	4
4	Suç ve Ceza	Fyodor Dostoyevski	4
5	Beyaz Diş	Jack London	3
6	Acımak	Reşat Nuri Güntekin	3
7	Harry Potter Serisi	J. K. Rowling	3
8	Don Kişot	M. de Cervantes Saavedra	2
9	Eroinle Dans	Canan Tan	2
10	Alacakaranlık	Stephenie Meyer	2
Orta Sosyoekonomik Düzeydeki Öğrencilerin Okumayı İstedikleri/Planladıkları Kitaplar			
Sıra Nu	Kitabın Adı	Yazarın Adı	Sayısı
1	Beyaz Diş	Jack London	16
2	Sol Ayağım	Christy Brown	14
3	Bir Küçük Osmancık Vardı	Hasan Nail Canat	10
4	Oliver Twist	Charles Dickens	10
5	İnsan Ne ile Yaşar	Lev Nikolayeviç Tolstoy	7
6	Alacakaranlık	Stephenie Meyer	6
7	Acımak	Reşat Nuri Güntekin	5
8	Olasılıksız	Adam Fawer	3
9	Dost Kazanma ve İnsanları Etkileme Sanatı	Dale Carnegie	3
10	Harry Potter Serisi	J. K. Rowling	3
Alt Sosyoekonomik Düzeydeki Okumayı İstedikleri/Planladıkları Kitaplar			
Sıra Nu	Kitabın Adı	Yazarın Adı	Sayısı
1	Alacakaranlık	Stephenie Meyer	11
2	Harry Potter Serisi	J. K. Rowling	11
3	Oliver Twist	Charles Dickens	10
4	Sol Ayağım	Christy Brown	9
5	İnsan Ne ile Yaşar	Lev Nikolayeviç Tolstoy	5

6	Dost Kazanma ve İnsanları Etkileme Sanatı	Dale Carnegie	5
7	Türk İkizleri	Cahit Uçuk	4
8	9. Hariciye Koğuşu	Peyami Safa	4
9	Yalnız Efe	Ömer Seyfettin	3
10	Çalıkuşu	Reşat Nuri Güntekin	3

Tablo 75 incelendiğinde üst, orta ve alt sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin okumayı istedikleri/planladıkları kitaplar genel olarak benzer olmakla beraber sıralamada farklılıklar görülmektedir. Sadece Sol Ayağım adlı kitap her üç sosyoekonomik düzeyde de ilk 5 kitap arasındadır. Ailelerinin sosyoekonomik düzeylerine göre en çok etkilenilen/beğenilen kitaplarla okunmak istenen kitaplar benzerdir. Bu bağlamda arkadaşların kitap seçiminde birbirlerini etkiledikleri söylenebilir.

VI. BÖLÜM

6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma verilerinden elde edilen sonuçlar verilmiş, sonuçlardan hareketle önerilerde bulunulmuştur.

6.1. Sonuçlar

Bu araştırmada, ortaokul öğrencilerinin okuma ilgi ve alışkanlıklarının düzeyi tespit edilmeye çalışılmıştır. Sonuçlar, öğrencilerin “Okuma İlgi ve Alışkanlıkları Anket Formu”na verdikleri cevaplardan elde edilmiştir. Elde edilen sonuçlar önce genel olarak değerlendirilmiş ve yorumlanmış, sonra öğrencilerin cinsiyeti ve ailelerin sosyoekonomik düzey değişkenlerine göre karşılaştırılmalı olarak incelenip yorumlanmıştır.

- Öğrencilerin boş zamanlarında yapmaktan hoşlandıkları etkinliklere dair soruya verdikleri cevaplara göre öğrenciler birinci tercihlerinde en çok bilgisayarda vakit (%29,9) geçirmektedir. Okuma alışkanlığı düzeyini belirlemek için ölçütlerden biri olan kitap, dergi ve gazete okumanın toplam oranı ise %24,7'dir. Bu oran teknolojinin eğlence amaçlı kullanılmasından düşüktür. Öğrencilerin ikinci tercihlerinde en çok televizyon izledikleri (%24,7), üçüncü tercihlerinde ise arkadaşlarla vakit geçirmekten hoşlandıkları (%25,2) görülmektedir. İkinci (%21,7) ve üçüncü (%18,0) tercihlerde de kitap, gazete ve dergi okumaktan hoşlanan öğrenci oranı azdır.

- Boş zamanlarda yapılmaktan hoşlanılan etkinliklerde kız öğrenciler (%29,9), erkek öğrencilere (%17,6) göre birinci tercihlerinde daha çok kitap okumaktadır. Kız öğrenciler birinci tercihlerinde kitap okumaktan daha çok hoşlanırken erkek öğrenciler bilgisayarda vakit geçirmekten (%41,4) hoşlanmaktadır. Kız ve erkek öğrenciler ikinci ve üçüncü tercihlerinde aynı etkinlikleri yapmaktan daha çok hoşlanmaktadır. İkinci tercihlerde televizyon seyretmek, üçüncü tercihlerde

ise arkadaşlarla vakit geçirmek en çok hoşlanılan etkinliklerdir. Kitap okuma oranları kız öğrencilerin üç tercihinde de erkeklere göre yüksektir.

- Ortaokul öğrencilerinin sosyoekonomik düzeylerine göre boş zamanlarında yapmaktan hoşlandıkları etkinliklerde farklılıklar bulunmaktadır. Üst (%30,2) ve orta (%35,3) sosyoekonomik düzeydeki öğrenciler birinci tercihlerinde en çok bilgisayarda vakit geçirirken alt düzeydeki öğrenciler (%33,9) kitap okumaktadır. Teknolojinin eğlence amacıyla kullanılması her üç sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerde önemli bir yere sahiptir. Okuma faaliyeti olarak kitap, dergi ve gazete oranlarının toplamına bakıldığında üst düzeyde %37,2, orta düzeyde %19,2 ve alt düzeyde ise %35,0 olarak görülmektedir. Üst sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin daha çok okuma etkinliği yaptığı anlaşılmaktadır. İkinci tercihlerde televizyon seyretmenin ve bilgisayar kullanmanın üç sosyoekonomik düzeydeki öğrenciler tarafından çok yapılan etkinlikler olduğu görülmektedir. Üst, orta ve alt sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin üçüncü tercihlerinde ise teknoloji ve arkadaşlar önemli yer tutmaktadır.

- Son bir yılda ders kitabı dışında okunan kitap sayısını belirlemek amacıyla sorulan soruya öğrencilerin verdikleri cevaplardan öğrencilerin yarısından çok az fazlasının (%52,3) orta okuyucu grubunda olduğu anlaşılmıştır. Çok okuyan okuyucu oranı %16,3'tür. Öğrencilerin yaklaşık üçte birini ise az okuyan (%29,1) ya da hiç kitap okumayanlar (%2,3) oluşturmaktadır.

- Öğrencilerin son bir yılda ders kitabı dışında okudukları kitap sayısı cinsiyetlerine göre incelendiğinde kız (%53,2) ve erkeklerin (%51,3) genel olarak orta düzeyde okuyan okuyucu grubunda oldukları görülmektedir. Çok okuyan okuyucu grubunda kız öğrencilerin, az okuyan ve hiç okumayan grupta ise erkek öğrencilerin yüksek sayıda olduğu anlaşılmıştır.

- Üst, orta ve alt sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin son bir yılda ders kitabı dışında okudukları kitap sayısına göre genel olarak orta düzeyde okuyan okuyucu grubunda oldukları görülmüştür.

- Ortaokul öğrencilerinin en son kitap okuyup bitirme zamanını belirlemek amacıyla sorulan soruya verdikleri cevaba göre öğrencilerin yaklaşık yarısının (%46,8) en son 1-7 gün arasında kitap bitirdikleri görülmektedir. İki hafta önce kitap bitirdiğini söyleyen öğrencilerin oranı ise %19,2'dir.

- Öğrencilerin en son kitap okuyup bitirme zamanı cinsiyetlerine göre incelendiğinde birbirine benzer sonuçlar vermektedir. Hem kız (%51,6) hem de erkek öğrencilerin (%42,1) en yüksek oranda 1-7 gün arasında kitap bitirdikleri anlaşılmaktadır.

- Farklı sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin bir kitabı en son bitirdikleri zamanlarda alt düzeydeki öğrencilerin farklılaştığı görülmektedir. Üst (%53,5) ve orta (%51,4) sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin oranları 1-7 gün arasında benzerdir. Alt düzeyde ise bu oran %38,2'ye düşmektedir.

- Ortaokul öğrencileri son bir yılda okudukları kitap sayısını %52,6 oranla yeterli bulmazken, yeterli bulanların oranı ise %47,4'tür.

- Son bir yılda okudukları kitap sayısını yeterli bulan kız öğrencilerin (%50,4) erkek öğrencilerinden (%44,4) yüksek oranda olduğu anlaşılmaktadır.

- Üst, orta ve alt sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin yarısından fazlasının son bir yılda okudukları kitap sayısını yeterli bulmadığı görülmüştür.

- Öğrencilerin yeteri kadar kitap okuyamamasının nedenlerini öğrenmek için sorulan soruya gelen cevaplara göre birinci tercihlerde en çok sınavların ve derslerin yoğunluğu (%32,1) sebep olarak gösterilmiştir. Kitap okumayı sevmemeyi neden olarak gören öğrencilerin oranı (%19,6) nispeten yüksektir. İkinci ve üçüncü tercihlerde derslerin ve sınavların yoğunluğu, arkadaşlarla vakit geçirmek ve teknolojinin eğlence amacıyla kullanımını yeteri kadar kitap okuyamama nedeni olarak en çok söylenen sebeplerdir.

- Yeteri kadar kitap okuyamama nedenleri kız ve erkek öğrencilerin birinci tercihlerinde farklılaşmaktadır. Kız öğrenciler dersler ve sınavların yoğunluğunu (%41,3), erkek öğrenciler ise kitap okumayı sevmemeyi (%26,9) neden olarak

göstermiştir. Hem kız hem de erkek öğrenciler, ikinci ve üçüncü tercihlerinde neden olarak daha çok arkadaşlarla vakit geçirmeyi, televizyon izlemeyi, bilgisayar kullanmayı, derslerin ve sınavların yoğunluğunu göstermiştir.

- Ortaokul öğrencilerinin yeteri kadar kitap okuyamama nedenlerine sosyoekonomik düzeylerine göre bakıldığında birinci tercihlerinde her üç grubun da engel olarak dersler ve sınavların yoğunluğunu göstermiştir. İkinci ve üçüncü tercihlerde ise neden olarak teknolojinin eğlence amaçlı kullanılması ve arkadaşlarla vakit geçirmenin ön plana çıktığı görülmüştür.

- Öğrencileri kendi istekleri dışında kitap okumaya yönlendiren kişileri tespit etmek için sorulan soruya verilen cevaplara göre en önemli faktörün aile (%61,6) olduğu anlaşılmaktadır. İkinci önem sırasında öğretmenler (%60,0), üçüncü önem sırasında ise arkadaşların (%88,5) geldiği görülmüştür.

- Kendi istekleri dışında kitaba yönlendiren kişilerde öğrencilerin cinsiyetlerine göre çok önemli bir farklılaşma olmadığı anlaşılmıştır. Kız ve erkek öğrenciler için birinci önem sırasında aile yer alırken ikincide öğretmenler, üçüncüde ise arkadaşlar gelmiştir.

- Üst, orta ve alt sosyoekonomik düzeydeki öğrencileri kitap okumaya yönlendiren kişilerin önem sıralamasında aynı oldukları anlaşılmaktadır.

- Öğrencilerin ders kitapları dışında haftalık okudukları kitap sürelerini belirlemek amacıyla sorulan soruya verilen cevaplara göre öğrencilerin %36,3'ü kitap okumaya haftada 1-2 saat zaman ayırdıkları görülmüştür. Öğrencilerin dörtte biri (%25,0) ise 1 saatten az vakit ayırarak çok az kitap okumaktadırlar.

- Ortaokul öğrencilerinin ders kitapları dışında kitap okumaya ayırdıkları haftalık ortalama süre cinsiyetlerine göre incelendiğinde kız ve erkek öğrencilerin haftalık kitap okuma sürelerinde biraz farklılıklar vardır. Kız öğrenciler kitap okumaya haftalık daha fazla zaman ayırmaktadır.

- Ders kitapları dışında haftalık kitap okuma sürelerinin üst, orta ve alt sosyoekonomik düzeylerdeki öğrenciler arasında farklılıklar vardır. Haftada ortalama

5 saat ve üzeri süre kitap okuma oranının toplamı en yüksek üst (%30,3) düzeydedir. Kitap okumaya haftalık 1 saatten az süre ayıran öğrenci sayısının ise en çok alt sosyoekonomik düzeyde (%30,6) olduğu görülmektedir. Üst sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin diğer düzeydeki öğrencilere göre kitap okumaya haftalık daha çok süre ayırdıkları görülmüştür.

- Öğrencilerin kitap okuma etkinliğini hangi vakitlerde yaptığını tespit etmek için sorulan soruya verilen cevaplara göre öğrenciler, kitabı belirli bir zamanda değil fırsat buldukça (%53,2) okumaktadırlar.

- Hem kız (%59,1) hem de erkek (%47,5) öğrencilerin kitabı belirli bir zamanda değil, fırsat buldukça okudukları anlaşılmaktadır.

- Üç farklı sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin kitap okumak için ayırdıkları vakitlerin genel sıralaması aynı olsa da oranların farklılaştığı görülmektedir. Fırsat buldukça kitap okuduğunu söyleyenlerin en yüksek oranı üst (%72,1) düzeydedir. Orta (%58,0) ve alt (%41,4) sosyoekonomik düzeyde ise bu oranlar daha düşüktür. Her gün kitap okuyan öğrencilerin oranı alt düzeyde (%40,9) yüksektir. Belirli bir zaman diliminde düzenli kitap okuyan öğrencilerin daha çok alt sosyoekonomik düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

- Öğrencilerin sahip olduğu ders dışı kitapları öğrenmek için sorulan soruya gelen cevaplara göre öğrencilerde en çok 11-50 (%41,7) arası kitabın olduğu görülmektedir. Az sayıda kitabı (1-10 adet) olan öğrenci oranı %35,1'dir. Öğrencilerin çoğunda küçük bir kitaplığı dolduracak kadar kitabın olduğu belirlenmiştir.

- Öğrencilerin ders dışı kitap sahibi olmasında cinsiyetlerinin farklılık yaratmadığı görülmüştür.

- Alt sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin üst ve orta düzeydekilere göre daha az kitabı olduğu görülmektedir. Üst sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin 51-100 ve 101-üzeri sayıda kitaba sahip olma oranı toplam %39,6 iken orta düzeyde bu oran %23,8, alt düzeyde ise %10,8'dir. Bu bağlamda ailenin maddi imkânlarının öğrencilerin kitap sayısındaki oranla yakından ilgili olduğu anlaşılmaktadır.

- Öğrencilerin kitap seçiminde dikkat ettikleri unsurlar vardır. Hangi unsurlara dikkat edildiğini belirlemek için sorulan soruda cevap olarak birinci tercihlerde en çok kitabın konusu (%64,1) söylenmiştir. İkinci tercihlerde tavsiyeler (%28,9), üçüncü tercihlerde ise kitabın yazarı (%25,8) en çok tercih edilen unsurlardır. Bu veriler, öğrencilerin kitap seçiminde bilinçli hareket ettiklerini göstermektedir.

- Kitap seçiminde cinsiyete göre en çok dikkat edilen unsurlar aynı, oranlar ise farklıdır. En çok dikkat edilen unsurlar kitabın konusu, tavsiyeler ve kitabın yazarıdır. Kız ve erkek öğrencilerin kitap seçiminde bilinçli olduğu anlaşılmaktadır.

- Üst (%68,8), orta (%66,1) ve alt (%61,3) sosyoekonomik düzeydeki öğrenciler için birinci tercihte kitabın konusu, en çok dikkat edilen unsurdur. İkinci tercihlerde dikkat edilen unsurlar sosyoekonomik düzeylere göre değişmektedir. Orta (%30,1) ve alt (%29,6) düzeydekiler tavsiyelere dikkat ederken üst düzeydekiler kitabın adına (%32,6) dikkat etmektedir. Üçüncü tercihlerde ise alt düzeydekiler yine tavsiyelere (%26,3) daha çok dikkat ederken orta düzeydekiler kitabın yazarına (%26,2), üst düzeydekiler ise tavsiyelere ve kitabın yazarına aynı oranda (%23,3) dikkat etmektedir. Bu verilere göre her üç sosyoekonomik düzeydeki öğrenciler için kitabın konusu ve tavsiyeler en çok dikkat edilen unsurlardır.

- Öğrencilerin okumaktan hoşlandıkları kitap türünü tespit etmek için sorulan soruya öğrenciler birinci tercih olarak en çok roman/hikâye (%59,4) okumaktan hoşlandıklarını söylemiştir. Birinci tercihlerde %10,0'u geçen tek tür şiir olmuştur. İkinci tercihlerde de roman/hikâye (%19,2) en yüksek orana sahiptir. Üçüncü tercihlerde ise en yüksek orana çizgi roman (%18,8) sahiptir. Öğrenciler, zevk alacağı, eğleneceği, duygularına hitap eden kitap türlerini okumaktan daha çok hoşlanmaktadırlar.

- Okumaktan hoşlanılan kitap türü cinsiyetlere göre çok büyük farklılaşma göstermemektedir. Kız ve erkek öğrenciler en çok roman/hikâye, şiir ve çizgi roman gibi türlerden hoşlanmaktadırlar. Kız ve erkek öğrenciler okumaktan haz alacağı kitapları tercih etmektedirler.

- Farklı sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin en çok tercih ettikleri kitap türü roman/hikâyedir. Şiir, alt sosyoekonomik düzeydeki öğrenciler tarafından diğerlerine göre daha çok tercih edilmektedir. Bunun dışında kitap türü seçiminde önemli bir farklılık yoktur. Öğrencilerin sosyoekonomik düzeyleri kitap seçiminde farklılık yaratmamaktadır.

- Kitap türü kadar içerdiği konu da öğrenciler için önemlidir. Öğrencilerin kitap seçerken ilgi duydukları konular tespit etmek amacıyla sorulan soruya verilen cevaplara göre öğrencilerin sık sık tercih ettiği konu maceradır (%76,9). Bunu mizahî/komik (%48,0), kahramanlık/tarih (%35,4) ve bilim-kurgu (%27,8) konulu kitaplar izlemektedir. Öğrencilerin heyecan verici, aksiyonu bol, tarihsel, hayal gücüyle bilimin iç içe geçtiği ve ilginç olayların yaşandığı kitaplara karşı daha çok ilgi duymaktadırlar.

- Kız ve erkek öğrencilerin ilgi duydukları kitap konuları farklılıklar göstermektedir. Macera, kız (%79,1) ve erkek (%74,7) öğrenciler tarafından sık sık tercih edilme oranı en yüksek konudur. Erkek öğrenciler macera konusu dışında sırasıyla kahramanlık/tarih, mizahî/komik, teknoloji ve buluşlar ve bilim-kurgu konularını sık sık tercih etmektedirler. Kız öğrenciler ise maceradan sonra sırasıyla mizahi/komik, aile ve ev hayatı, gezi, bilim-kurgu konularını tercih etmektedirler. Kız öğrencilerin erkeklerden farklı olarak aile ve ev hayatı, gezi türünü, erkek öğrencilerin ise kızlardan farklı olarak kahramanlık/tarih ve teknoloji/buluşlar konulu kitapları daha sık tercih ettikleri görülmektedir.

- Öğrencilerin sosyoekonomik düzeylerine göre ilgi duydukları konuların tercih edilme sıklığında önemli farklılıklar görülmemektedir. Farklı sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin en sık tercih ettiği konu, maceradır. Mizah/komik, kahramanlık/tarih, gezi, bilim-kurgu, teknoloji ve buluşlar gibi konular kitap seçiminde en sık tercih edilen konulardır. Sosyoekonomik düzey, öğrencilerin kitap seçiminde ilgi duydukları konular üzerinde çok fazla etkili değildir.

- Öğrencilere aileleri tarafından ders dışı kitap alınıp alınmadığının tespiti amacıyla sorulan soruya öğrencilerin %49,1'i "bazen alırlar" derken "sık sık alırlar" diyenlerin oranı ise %43,9'dur. Ailelerinin kitap almadığını söyleyen öğrencilerin

oranı %7,0'dir. Verilere göre ailelerin %93'ünün çocuklarına kitap aldığı anlaşılmaktadır.

- Ailelerin ders dışı kitap satın alma oranları kız ve erkek öğrencilerde bariz bir farklılık göstermemektedir. "Sık sık kitap alırlar" cevabı kız öğrencilerde (%47,2) erkeklere (%40,6) göre biraz daha yüksektir. Bu farklılığın kızların ailelerinden daha çok kitap talep etmesinden kaynaklandığı düşünülebilir. Bunun dışında ailelerinin kitap alma sıklıklarında cinsiyetin çok önemli bir etkisinin olmadığı anlaşılmaktadır.

- Ailelerin kitap satın alma oranları sosyoekonomik düzey yönünden farklılıklar göstermektedir. Üst sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin %65,1'i "sık sık kitap alırlar" derken bu oran orta düzeyde %47,9'a, alt düzeyde ise %32,8'e düşmektedir. Ders dışı kitap alınma oranlarında ailelerin sosyoekonomik düzeylerinin fark yarattığı anlaşılmaktadır.

- Kitap okumak için kitabın öncelikle temin edilmesi gerekmektedir. Öğrencilerin kitabı nereden temin ettikleri sorusuna en çok satın alındığı (%53,4) cevabı verilmiştir. İkinci tercihlerde arkadaşlardan (%29,9), üçüncü tercihlerde ise okul kütüphanesinden ödünç alıyorum (%30,7) cevaplarının oranı en yüksektir. Verilere göre öğrencilerin kitap için maddî kaynak ayırdıkları anlaşılmaktadır. Bunun dışında okul ve halk kütüphanelerinin kitap temin etme konusunda önemli yerler olduğu açıktır.

- Kitap temin etme yollarında kız ve erkek öğrencilerin benzer tercihler yaptıkları tespit edilmiştir.

- Üst (%79,1), orta (%57,3) ve alt (%41,4) sosyoekonomik düzeydeki öğrenciler, kitabı en çok satın alarak edinmektedir. Üst düzeydekiler kitabı daha çok satın alırken kütüphanelerden kitap temin etme oranı ise alt sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerde daha yüksektir. Maddî imkânların bu farkı yarattığı açıktır. Ailelerin sosyoekonomik durumunun kitap temin etme yollarını farklılaştırdığı görülmüştür.

- Öğrencilerin kitap okuma ile ilgili düşünceleri öğrenmek için sorulan soruya öğrenciler, en çok, "insanın bilgi ihtiyacını karşıladığını" (%25,0) söylemiştir. "Boş

zamanları değerlendirmek için bir faaliyettir” düşüncesinde olanların oranı ise %23,1’dir. “Farklı düşünceleri tanımayı ve öğrenmeyi sağlar” diyenler %21,7’dir. Öğrencilerin %18,8’i ise “insanın zevk (haz) alma duygusuna hitap eder” şeklinde cevap vermiştir. Düşüncelerin genel olarak bu dört yargıda toplandığı görülmektedir. Öğrencilerin kitap okumanın keyif veren ve insanın gelişiminde önemli bir rol oynadığının farkında olduğu anlaşılmaktadır.

- Kitap okuma ile ilgili düşüncelerde kız ve erkek öğrencilerin genel değerlendirmedeki gibi dört yargıda yoğunlaştığı görülmektedir. İnsanın bilgi ihtiyacını karşılar ve farklı düşünceleri tanımayı ve öğrenmeyi sağlar gibi nitelikli insan olma konusunda önemli yargıları içeren düşüncelerin toplam oranı kızlarda %57,1 iken erkeklerde bu oran %36,8’dir. Bu verilere göre kız öğrencilerin kitap okumanın insana faydasının erkek öğrencilere göre daha çok farkında olduğu görülmektedir.

- Farklı sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin kitap okuma ile ilgili düşünceleri genel olarak birbirine yakındır. Oransal küçük farklılıklar olsa da düşünceler genel değerlendirmedeki gibi dört yargıda toplanmaktadır. Öğrencilerin kitap okuma ile ilgili düşünceleri üzerinde sosyoekonomik düzeyin farklılaşma yaratmadığı anlaşılmaktadır.

- İnsanlar kitap okurken çeşitli duygular yaşamaktadır. Bu duygular kitap okuma kalitesini ve süresini belirleyebilmektedir. Öğrencilerin kitap okurken hangi duyguları yaşadıklarına dair sorulan soruya en çok “zevk alma” (%61,6) cevabı verilmiştir. Bunu “rahatlık” (%21,6) cevabı izlemektedir. Öğrencilerin büyük bir kısmının kitap okumaktan keyif aldığı görülmektedir.

- Öğrencilerin kitap okurken yaşadıkları duyguların cinsiyetlerine göre oransal farklılıklar olduğu görülmektedir. Kız öğrencilerin kitap okumaktan keyif aldığını gösteren rahatlık ve zevk alma cevabının toplamı %92,1’dir. Erkeklerde ise bu oran %74,3’tür. Bu verilere göre kız öğrenciler kitap okumaktan daha çok keyif almaktadırlar.

- Üst, orta ve alt sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin kitap okurken yaşadıkları duygular bir farklılık göstermemektedir.

- Kütüphanelerin okuma alışkanlığı kazandırma sürecinde önemli bir yeri vardır. Öğrenciler kütüphaneye çeşitli amaçlarla gitmektedir. Bu amacı tespit etmek için sorulan soruya öğrencilerin %34,2'si kütüphaneye kitap ödünç almak için gittiklerini söylemiştir. Bunu ödevlerle ilgili araştırma yapmak (%22,7) için gidenler izlemektedir. Bu verilerden hareketle öğrencilerin kütüphanelere daha çok kitap ödünç almak ve ödev yapmak için gittikleri tespit edilmiştir.

- Kız öğrenciler kütüphaneye yüksek bir oranla (%40,9) "kitap ödünç almak" amacıyla gitmektedirler. Erkek öğrencilerde amaç aynı olmakla birlikte oran (%27,6) kız öğrencilere nispeten oldukça düşüktür. Kız öğrenciler, kütüphaneyi asıl amacına uygun olarak ve daha sık kullanmaktadırlar.

- Farklı sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin kütüphaneye gitme amaçları birbirine çok yakındır. Bu bağlamda öğrencilerin kütüphaneye gitme amacı sosyoekonomik düzeylerine göre farklılaşmamaktadır.

- Kitap dışında da birçok materyal okuma etkinliği için kullanılabilir. Öğrencilerin kitap dışında en çok okudukları materyallerin eğlence/mizah türü dergiler (%51,8) olduğu görülmektedir. Bunu bilimsel dergiler (%19,0) izlemektedir. Bu veriler, öğrencilerin kitap dışında en çok dergi okuduğunu ve bu dergilerden de eğlence/mizah içerikli dergileri daha çok tercih ettiklerini göstermektedir.

- Kız (%60,2) ve erkek (%43,7) öğrenciler, kitap dışı en çok eğlence/mizah türü dergiler okumaktadırlar. Kız ve erkek öğrencilerin bilimsel dergileri okuma oranları birbirine yakındır. Erkekler, basılı ve internet ortamında kızlara göre daha çok gazete okumaktadırlar. Dergiler, özellikle eğlence/mizah türü dergiler, kız ve erkek öğrencilerin kitap dışında en çok tercih ettikleri okuma materyalidir.

- Üst (%46,0), orta (%52,8) ve alt (%51,6) sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin kitap dışında en çok okudukları materyalin eğlence/mizah türü dergiler olduğu görülmektedir. Ardından bilimsel dergiler gelmektedir. Farklı sosyoekonomik düzeydeki öğrenciler, kitap dışında benzer materyaller okumaktadırlar.

- Teknolojinin gelişmesi insanların tüm yaşamını etkilemektedir. Okuma alışkanlıkları üzerinde de etkisinin varlığı inkâr edilemez. Bu konuda öğrencilerin ne düşündüğünü öğrenmek için sorulan soruya en çok (%40,4) “herhangi bir etkisi yok” cevabı verilmiştir. “Olumsuz etkisi oluyor” diyenler %35,7 iken “olumlu etkisi oluyor” diyenler %23,9’dur. Bu verilere göre öğrencilerin çoğu, bilgisayar ve internetin okuma alışkanlıkları üzerinde kötü bir etki yaratmadığı düşüncesindedirler.

- Kız öğrenciler (%21,3), erkek öğrencilere (%26,4) göre bilgisayar ve internetin okuma alışkanlıklarına olumsuz etkisinin daha çok olduğunu düşünmektedirler.

- Bilgisayar ve internetin okuma alışkanlıklarına etkisi, öğrencilerin sosyoekonomik düzeylerine göre farklılaşmamaktadır.

- Bilgisayar ve internet, okuma amacına yönelik kullanılabilir. Öğrenciler, elektronik ortamda okudukları içerikle ilgili sorulan soruya en çok çeşitli dergiler (%27,2), gazete-haber (%25,8) ve sosyal paylaşım sitelerinde yer alan yazılar (%18,3) cevabını vermişlerdir. Hiçbir şey okumayan (%13,4) bir kısım öğrenci de bulunmaktadır. Bu verilere göre öğrenciler, elektronik ortamda en çok ilgi alanlarına giren dergileri takip etmektedirler.

- Bilgisayar ve internet üzerinden en çok okunan içerik cinsiyetlere göre farklılıklar göstermektedir. Kız öğrenciler daha çok çeşitli dergiler (%33,1) okurken erkek öğrenciler en çok gazete-haber (%30,7) okumaktadırlar. Bu verilere göre kız ve erkek öğrencilerin elektronik ortamda ilgilerini çeken içeriklerin farklılaştığı anlaşılmaktadır.

- Üst, orta ve alt sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin elektronik ortamda okudukları içerikler farklıdır. Üst (%34,9) ve alt (%31,2) düzeydekiler elektronik ortamda en çok gazete-haber okurken, orta düzeydekiler ise çeşitli dergileri (%31,5) okumaktadırlar. Elektronik ortamda hiçbir şey okumadığını söyleyenler alt grupta (%16,7) yer almaktadır. Bu veriler, üst sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin diğer düzeydekilere göre elektronik ortamda daha çok okuma yaptığını göstermektedir.

- Öğrencilerin okuma alışkanlığına sahip olup olmadığı hakkındaki düşüncesini öğrenmek amacıyla sorulan soruya öğrencilerin %48,2'i evet cevabını vermiştir. Hayır diyenlerin oranı ise %8,9'dur. Kısmen cevabının oranı ise %42,9'dur. Bu verilere göre öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırmada aileler ve okullar başarılı değildir.

- Cinsiyete göre okuma alışkanlığına sahip olup olma düşüncesi farklılaşmaktadır. Kız öğrencilerin %54,3'ü okuma alışkanlığına sahip olduğunu söylerken erkek öğrencilerde bu oran %46,4'tür. Bu verilere göre kız öğrenciler erkek öğrencilere göre daha çok okuyorlar ve okumaya karşı daha ilgilidirler.

- Okuma alışkanlığına sahip olup olmama düşüncesi öğrencilerin sosyoekonomik düzeylerine göre farklılaşmamaktadır.

6.2. Öneriler

Araştırmanın sonuçlarına göre ortaokul öğrencilerinin okuma ilgi ve alışkanlıklarını arttırmaya yönelik olarak aşağıdaki öneriler getirilmiştir.

1. Çocuk, doğduğu andan itibaren okul çağına kadar en çok ailesiyle etkileşim hâindedir. Çocuğun istenilen davranışları kazanmasında ailenin rolü çok büyüktür. Anne ve babalar, çocukları için birer modeldir. Çocuk ebeveynlerinin davranışlarını gözlemleyerek ve taklit ederek büyümektedir. Aileler, bunun bilince sahip olarak çocuklarını yetiştirmelidir. Bu bağlamda ailelerin, çocuğun okuma alışkanlığını kazanmada özellikle okul öncesi dönemin önemini farkında olmaları gerekir. Bu bilinç okul çağında da devam etmelidir.
2. Anne ve babalar, çocuklarına okumayı sevdirmelidir. Bunun için ebeveynler evde onlarla beraber kitap okumalı, kitap okumanın önemli bir etkinlik olduğunu çocuğuna aşılamalıdır. Çocuğa kitap okumayı tavsiye edip kendileri okumazlık yapmamalıdır.
3. Okuma-yazmayı öğrenen çocuğun bunu alışkanlığa dönüştürmesi için ailelerin çocuklarını bilinçli bir şekilde yönlendirmesi gerekir. Ebeveynler çocuğunun ilgisini çekecek içerikte kitaplar almalıdır.
4. İlköğretim dönemi ergenliğin başladığı bir zaman dilimidir. Bu dönemdeki öğrencilerin duygu, düşünce ve davranışlarında değişimler olmaktadır. Bu dönemde çocukların okumaya karşı ilgisi azalabilir. Anne-babalar çocuklarına karşı onları sıkmayacak şekilde bu dönemde yardımcı olarak çocuğun kitaptan uzaklaşmasını engellemelidir.
5. Ebeveynlerin çocuğun okuma alışkanlığı kazanması için yerine getirmesi gereken bazı sorumlulukları vardır: Çocuklarının ilgisine yönelik kitaplardan oluşan bir kitaplık, rahat bir çalışma ve okuma ortamı kurmalıdır.

6. Anne-babalar çocuklarına özel günlerde kitap hediye etmelidir. Bu şekilde çocukta kitap sevgisi oluşacaktır.
7. Ebeveynler, çocuklarının bilgisayar ve televizyon karşısında geçirdikleri süreleri kontrol etmeli, gerekiyorsa sınırlamalıdır. Hep beraber kitap okumak için vakit ayırmalıdır.
8. Eve dergi, gazete gibi süreli yayınlar alınmalıdır. Bu süreli yayınların çocuklar tarafından okunması sağlanmalıdır.
9. Öğrencilerin kitaba ulaşma noktasında ailenin bilinç ve sosyoekonomik düzeyi etkili olmaktadır. Okullar, bu fırsat eşitsizliğini ortadan kaldırarak bütün öğrencilerin kitaba ulaşması için çalışmalar yapmalıdır.
10. Kız ve erkek öğrencilerin ilgi duydukları konular araştırmaya göre farklılaşmaktadır. Öğretmenler, kız ve erkek öğrencilerin ilgi duydukları konuları tespit edip buna göre kitap tavsiyesinde bulunmalıdır.
11. Öğrenciler yeteri kadar kitap okuyamama nedeni olarak dersler ve sınavların yoğunluğunu göstermektedir. Okul, öğretmen ve eğitim sistemimizin tarzı çok fazla sınav odaklı olmamalı, öğrencilere yaratıcılık tanınmalıdır. Böylece öğrenci, yeni şeyler keşfetmek için okumaya ihtiyaç duyacaktır.
12. Okuma alışkanlığı kazandırmak, Türkçe öğretmenleriyle birlikte bütün öğretmenlerin görev ve sorumluluğudur. Öğretmenlerin bu sorumluluğun bilincinde yetiştirilmesi gerekir.
13. Teknolojinin hayatın her alanında etkili olduğu açıktır. Gerek aileler gerekse okul ve öğretmenler, teknolojiyi öğrencilere okuma alışkanlığını kazandırmada kullanmalıdır. Öğrencilerin internet üzerinden süreli yayınları takip etmesi, e-kitapla tanışması sağlanmalıdır.
14. Öğrenciyi okumaya teşvik etmek için okullarda çeşitli etkinlikler düzenlenmelidir. Mümkünse öğrenciler kitap fuarlarına götürülmelidir.

15. Başarılı öğrenciler, okul yönetimi veya öğretmenler tarafından kitapla ödüllendirilmelidir.
16. Okullarda, öğrencilerin ilgi duyacağı konuları içeren kitaplardan oluşturulmuş kütüphaneler kurulmalıdır. Bu kütüphanelerin ortamı rahat ve aydınlık olmalıdır. Öğrencilerle iç içe olan bu kütüphaneler sayesinde kitaba rahat ulaşılacaktır.
17. Süreli yayınların takip edilme oranının düşük olduğu bilinmektedir. Okul kütüphanesine veya sınıf kitaplığına öğrencilere yönelik süreli yayınlar alınıp konulmalıdır.
18. Öğretmenler ders dışı kitaplarla sınıfa girmeli ve bazı derslerde öğrencilerle beraber okuma yapmalıdır. Bu durum, öğretmenleri rol model alan öğrenciler üzerinde okumaya karşı olumlu etki edecektir.
19. Öğrencilerin çoğu kütüphaneden kitap ödünç almamaktadır. Farklı amaçlar için giden öğrencilerin öncelikle kütüphaneden kitap alması sağlanmalı ve bu alışkanlığa dönüştürülmelidir.
20. Kütüphanelerin kataloglarında başvuru kitapları dışındaki okuma kitaplarının sayısının azlığı bilinmektedir. Kütüphanelerdeki kitaplar gözden geçirilmeli, öğrencilerin tercih ettiği içerikteki kitaplarla yenilenmelidir.
21. Kütüphaneler öğrencilerin rahat edeceği ve keyifli okuma yapabilecekleri şekilde tasarlanmalıdır.
22. Kütüphaneler, özellikle öğrencilerin ilgi duyacakları içerikteki süreli yayınları takip etmelidir.
23. Çocuk kitaplarının belli yaş aralıklarına (7-12 vb.) göre yayımlanması kitap seçimini zorlaştıracaktır. Bu nedenle yayınevleri, çocuk kitaplarını her yaş grubu için ayrı ayrı yayımlamalıdır.

KAYNAKÇA

ACIYAN, A. A. (2008). Ortaöğretim Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları ve Akademik Başarı Düzeyi Arasındaki İlişki, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

AKCA, Ç. (2008). İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerine Kitap Okuma Alışkanlığı Kazandırmada Türkçe Öğretmenlerinin Rolü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

AKSAÇLIOĞLU, A. G. ve YILMAZ, B. (2007). Öğrencilerin Televizyon İzlemeleri ve Bilgisayar Kullanmalarının Okuma Alışkanlıkları Üzerine Etkisi, **Türk Kütüphaneciliği**, 21(1), 3-28.

AKYOL, H. (2005). **Türkçe İlkokuma Yazma Öğretimi**, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.

ALTUNIŞIK, R., COŞKUN, R., BAYRAKTAROĞLU, S. ve YILDIRIM, E. (2010). **Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri: SPSS Uygulamalı**, Sakarya Yayıncılık.

ARICAN, S. (2010). 100 Temel Eser Uygulamasının Öğrencilerin Okuma Alışkanlıklarına Etkileri Konusunda Öğretmen Görüşleri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

ARICI, A. F. (2008). Okumayı Niye Sevmiyoruz? Üniversite Öğrencileri İle Mülakatla, **Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 5(10), 91-100.

ARICI, A. F. (2009a). Okumayı Nasıl Sevdiler? Üniversite Öğrencileri İle Mülakatlar, **Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 26, 47-58.

ARICI, A. F. (2009b). **İlköğretim Öğrencilerinin Okuma Durumları (Beceri-İlgi-Alışkanlık-Eğilim)**, Doktorum Yayınları, Ankara.

ARICI, A. F. (2012). **Okuma Eğitimi**, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.

ASLANTÜRK, E. (2008). Sınıf Öğretmenlerinin ve Sınıf Öğretmeni Adaylarının Okuma İlgi ve Alışkanlıklarının Karşılaştırılması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.

ASLANTÜRK, E. ve SARACALOĞLU, A. S. (2011). Sınıf Öğretmenlerinin ve Sınıf Öğretmeni Adaylarının Okuma İlgi ve Alışkanlıklarının Karşılaştırılması, **Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 11(1), 155-176.

AYTAŞ, G. (2003). Okuma Gelişiminde Çocuk Edebiyatının Rolü, **Türklük Bilimi Araştırmaları**, 13(13), 155.

BALCI, A. (2009). İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlık ve İlgileri Üzerine Bir Araştırma, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

BAMBERGER, R. (1990). **Okuma Alışkanlığını Geliştirme**, (B. Çapar, Çev.), Kültür Bakanlığı, Ankara.

BAYİS, S. (2010). 4. 5. 6. ve 7. Sınıf İlköğretim Öğrencilerinin Okuma ve Kütüphane Kullanım Alışkanlıklarının İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

BAYRAM, F. (2007). Bireylerin Gazete Okuma Alışkanlıkları: Kullanımlar ve Doyumlar Yaklaşımına Göre Okuyucu Davranışları, Tercihleri ve Nedenleri Üzerine Bir Uygulama, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

BAYRAM, S. (2001). **Türkiye'de Kitap Okuma Alışkanlığı**, İstanbul Ticaret Odası, İstanbul.

BAYRAM Y. ve ERDEMİR A. (2007). Amasya'daki İlköğretim 6, 7 ve 8.Sınıf Öğrencilerinin Okuma Düzeyleri ve Okuma Eğilimleri, **I.Amasya Araştırmaları (2.Kitap)**, 13-15 Haziran 2007, Amasya Valiliği Yayınları, Amasya, 1175-1200.

BİLECEN, N. S. (2010). Bireylerin Gazete Okuma Alışkanlıkları ve Motivasyonları Kullanımlar ve Doyumlar Yaklaşımı Çerçevesinde Karadeniz Bölgesinde Bir Saha Araştırması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

BINARBAŞI, F. (2006). Üniversite Öğrencilerinin Okuma ve Kütüphane Kullanma Alışkanlıklarının İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

BİRCAN, İ. ve TEKİN, M. (1989). Türkiye’de Okuma Alışkanlığının Azalması Sorunu ve Çözüm Yolları, **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, 22(1), 393-410.

BÜYÜKÖZTÜRK, Ş., ÇAKMAK, E. K., AKGÜN, Ö. E., KARADENİZ, Ş. ve DEMİREL, F. (2012). **Bilimsel Araştırma Yöntemleri**, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.

CAN, R., TÜRKYİLMAZ, M. ve KARADENİZ, A. (2010). Ergenlik Dönemi Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları, **Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 11(3), 1-21.

COŞKUN, E. (2002). Okumanın Hayatımızdaki Yeri ve Okuma Sürecinin Oluşumu, **Türklük Bilimi Araştırmaları**, 11(11), 239.

ÇELİK, E. (2006). Sesli ve Sessiz Okuma ile İçten Okumanın Karşılaştırılması, **DÜ Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi**, 7, 18-30.

ÇETİNKAYA, S. Ç. (2004). Afyon Merkezindeki İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.

DEMİR, T. (2009). İlköğretim II. Kademe Öğretmen Adaylarının Okuma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma (Gazi Üniversitesi Örneği), **Turkish Studies**, 4, 3.

DEMİRER, V., YILDIZ, D. Ç. ve SÜNBL, A. M. (2011). İlköğretim Öğrencilerinin Bilgisayar ve İnternet Kullanımları ile Kitap Okuma Alışkanlıkları Arasındaki İlişki: Konya İli Örneği, **İlköğretim Online**, 10(3).

DÖKMEN, Ü. (1994). **Okuma Becerisi, İlgisi ve Alışkanlığı Üzerine Psiko-Sosyal Bir Araştırma**, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.

ERSOY, A. (2007). Hacettepe Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Son Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları, Değişen Dünyada Bilgi Yönetimi Sempozyumu 24-26 Ekim 2007, Ankara Bildiriler, 179-184.

GÖĞÜŞ, B. (1978). **Orta Dereceli Okullarımızda Türkçe ve Yazın Eğitimi: Dağıtım**: Gül Yayınevi.

GÖMLEKSİZ, M. N. (2004). Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Bir Tutum Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirliği, **Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 14(2), 185-195.

GÖNEN, M., ÖNCÜ, E. Ç. ve İŞİTAN, S. (2004). İlköğretim 5. 6. ve 7. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıklarının İncelenmesi, **Millî Eğitim Dergisi**, 164, 60-173.

GÜNAY, V. D. (2004). **Metin Bilgisi**, Multilingual Yayınları, İstanbul.

GÜNEŞ, A. A. (2013). Türkiye’de Köy İlköğretim Okul Kütüphaneleri ve Okuma Alışkanlığı: Kastamonu İli Örneği, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

GÜNEŞ, F. (2007). **Türkçe Öğretimi ve Zihinsel Yapılandırma**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

GÜNGÖR, E. (2009). İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlığı ile Türkçe Dersi Akademik Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

GÜRCAN, H. İ. (1999). Okuma Alışkanlığı ile Kitap Yayıncılığının Kültürel İletişim ve Teknolojisine Bağlı Sorunları Karşısında Türkiye Koşulları Temelinde Bir Model Önerisi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

GÜVELİ, Z. (2008). Kırsal Kesimde Gazete Okuma Alışkanlıkları, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

HANEDAR, R. T. (2011). 8. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlıkları ve Okuduğunu Anlama Becerileri Üzerine Bir Araştırma, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

İNAN, D. D. (2005). İlköğretim I. Kademe Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıklarının İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

KARAKOÇ, M. (2005). Lise Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okuma İlgisi ve Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

KARASAR, N. (2006). **Bilimsel Araştırma Yöntemi**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

KAYALAN, M. (2002). **Etkili ve Hızlı Okuma Sanatı**, Alfa Yayıncılık, İstanbul.

KAYNAR, İ. (2007). Ortaöğretim Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı ve İletişim Becerileri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

KELEŞ, Ö. (2006). İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinde Kitap Okuma Alışkanlığının İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

KURUDAYIOĞLU, M. ve ÇELİK, G. (2013). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Okumaya ve Okuma Eğitimine İlişkin Özyeterlik Algıları, **Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 2013(16).

MEB (2005). **İlköğretim Türkçe Dersi (1-5. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu**, Ders Kitapları Müdürlüğü Basımevi, Ankara.

MEB (2006). **İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (6, 7, 8. Sınıflar)**, Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi, Ankara.

METE, G. (2012). İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı Üzerine Bir Araştırma (Malatya İli Örneği), **Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi**, 1(1), 43-66.

ODABAŞ, H., ODABAŞ, Y. ve POLAT, C. (2008). Üniversite Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı: Ankara Üniversitesi Örneği, **Bilgi Dünyası**, 9(2), 431-465.

ÖZBAY, M. (2006). Okuma Eğitiminde Çevre Faktörü, **Eğitim Araştırmaları Dergisi**, 24, 161-170.

ÖZBAY, M. (2011). **Anlama Teknikleri I: Okuma Eğitimi**, Öncü Basımevi, Ankara.

ÖZEN, F. (1998). Türkiye’de Okuma Alışkanlığı ve Öğretmenin Sorumluluğu, Eğitim Sen Demokratik Eğitim Kurultayı, 2-6.

ÖZEN, F. (2001). **Türkiye’de Okuma Alışkanlığı**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

SAĞLAM, M., SUNA, Ç. ve ÇENGELCİ, T. (2008). Öğretmen Adaylarının Okuma Alışkanlıklarını Etkileyen Etmenlere İlişkin Görüş ve Önerileri, **Millî Eğitim Dergisi**, 178, 8-23.

SELVİ, I. İ. (1998). Okuma Alışkanlığı, **İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Kütüphanecilik Dergisi**, 4, 165-178

SEVMEZ, H. (2009). Türkçe Öğretmen Adaylarının Okuma Alışkanlığı ve Kütüphane Kullanımı Üzerine Bir İnceleme (SÜ Eğitim Fakültesi Örneği), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

SUNA, Ç. (2006). İlköğretim Öğrencilerinin Okuma İlgisi ve Alışkanlıklarının Analitik Olarak İncelenmesi ve Değerlendirilmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

SÜNBUİL, A. M., YILMAZ, E., DEMİRER, V., CERAN, D., IŞIK, A., ÇINTAŞ, D., ÇALIŞKAN, M. ve ALAN, S. (2010). İlköğretim Öğrencileri Kitap Okuma Alışkanlıkları: Konya İli Araştırma Raporu (5-6-7-8. Sınıflar), Konya İl Millî Eğitim Müdürlüğü, Konya.

ŞAHİN, A. (2009). İlköğretim 6. 7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlıklarının Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre İncelenmesi, **Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 5(2), 215-232.

ŞAHİN, A. (2010). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Kütüphaneleri Kullanma Durumları, **Turkish Studies**, 5(4), 1448.

ŞAHİN, A. (2012). İlköğretim 4 ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlıklarının Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre İncelenmesi, **Türk Eğitim Bilimleri Dergisi**, 10(2).

ŞAHİNER, Y. (2005). İlk ve Orta Öğretim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlerin Okuma Alışkanlıkları ve Bu Alışkanlıkları Etkileyen Faktörler (Elmadağ İlçesi Örneği), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara Üniversitesi, Ankara.

TANJU, H. E. (2010). Çocuklarda Kitap Okuma Alışkanlığı'na Genel Bir Bakış, **Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi**, 6(21), 30.

TEKGÜL, K. (2013). İdareci ve Öğretmenlerin Öğrencilerde Kitap Okuma Alışkanlığının Geliştirilmesine Yönelik Düşüncelerinin İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

TEMİZKAN, M. (2009). **Metin Türlerine Göre Okuma Eğitimi**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

TDK (2011). **Türkçe Sözlük**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

TOSUNOĞLU, M. (2002). Türkçe Öğretiminde Okuma Alışkanlığı ve Çocukların Okuma Eğilimleri, **Türk Dili**, 609, 547-563.

TÜİK (2012). Haber Bülteni, Yoksulluk Çalışması 2010, (Erişim) <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=8642>

ÜNALAN, Ş. (2006). **Türkçe Öğretimi**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

YILDIZ, M. (2010). İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama, Okuma Motivasyonu ve Okuma Alışkanlıkları Arasındaki İlişki, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

YILDIZ, M. ve AKYOL, H. (2011). İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama, Okuma Motivasyonu ve Okuma Alışkanlıkları Arasındaki İlişki, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 31(3).

YILMAZ, B. (1989). Okuryazarlık ve Okuma Alışkanlığı Üzerine, **Türk Kütüphaneciliği**, 3(1), 48-53.

YILMAZ, B. (1990). Okuma Alışkanlığı ve Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

YILMAZ, B. (1993). **Okuma Alışkanlığında Halk Kütüphanelerinin Rolü**, Kültür Bakanlığı, Kütüphaneler Genel Müdürlüğü.

YILMAZ, B. (1995). Okuma Sosyolojisi: Ankara'da Oturanların Okuma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma, **Türk Kütüphaneciliği**, 9(3), 325-336.

YILMAZ, B. (2002). Ankara'daki İlköğretim Öğretmenlerinin Okuma ve Halk Kütüphanesi Kullanma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma, **Türk Kütüphaneciliği**, 16(4), 441-460.

YILMAZ, B. (2004). Öğrencilerin Okuma ve Kütüphane Kullanma Alışkanlıklarında Ebeveynlerinin Duyarlılığı, **Bilgi Dünyası**, 5(2), 115-136.

YILMAZ, B., Köse, E. ve Korkut, Ş. (2009). Hacettepe Üniversitesi Ve Bilkent Üniversitesi Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma, **Türk Kütüphaneciliği**, 23(1), 22-51.

YILMAZ, E. D. (2010). Hemşirelik Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Düzeyleri ve Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutumları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

YILMAZ, Z. A. (2006). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Okuma Alışkanlığı, **İlköğretim Online**, 5(1).

EKLER

EK 1: Okuma İlgisi ve Alışkanlıkları Anket Formu	166
EK 2: İzin Belgesi	172

EK 1

OKUMA İLGİ VE ALIŞKANLIKLARI ANKET FORMU

Sevgili Öğrenciler,

Bu anket Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalında araştırma materyali olarak kullanılacaktır. Anket formunda okuma ilgi ve alışkanlıklarınızı tespitiye yönelik belirlenen sorularda sizin için en uygun olan seçeneği yuvarlak içine alarak işaretleyiniz. Tüm bilgilerin eksiksiz ve dikkatle doldurulması, doğru sonuçlara ulaşmada oldukça önem arz etmektedir. Araştırmaya gösterdiğiniz ilgi ve katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Arş. Gör. Suphi Güneş ALAMDAR

Kırıkkale Üni. Eğitim Fak. Türkçe Eğitimi Bölümü

KİŞİSEL BİLGİLER

Cinsiyetiniz: a) Kız

b) Erkek

Okulunuzun Adı:.....

1) Annenizin eğitim durumu nedir?

- a) Okuryazar değil.
- b) Okuryazar.
- c) İlkokul mezunu.
- d) İlköğretim (İlkokul+Ortaokul) mezunu.
- e) Lise Mezunu.
- f) Yüksekokul / Üniversite mezunu.
- g) Yüksek lisans / Doktora mezunu.

2) Babanızın eğitim durumu nedir?

- a) Okuryazar değil.
- b) Okuryazar.
- c) İlkokul mezunu.
- d) İlköğretim (İlkokul+Ortaokul) mezunu.
- e) Lise Mezunu.
- f) Yüksekokul / Üniversite mezunu.
- g) Yüksek lisans / Doktora mezunu.

3) Ailenizin aylık geliri toplam ne kadardır?

a) 1 – 940 TL

b) 941 – 3061 TL

c) 3062 TL ve üzeri

ANKET SORULARI

- 1) Boş zamanlarınızda en çok ne yapmaktan hoşlanırsınız? (En fazla 3 seçenek işaretleyebilirsiniz, en çok yaptığınızdan başlayarak en az yaptığınıza doğru numaralandırarak sıralayınız. En çok yaptığınıza 1, diğerlerine sıralamaya göre 2 ve 3 yazınız.)
- a) Kitap okumak ()
 - b) Bilgisayarda vakit geçirmek ()
 - c) Televizyon seyretmek ()
 - d) Spor yapmak ()
 - e) Sinema / Tiyatroya gitmek ()
 - f) Dergi / gazete okumak ()
 - g) Arkadaşlarla vakit geçirmek ()
 - h) Diğer (Yazınız)..... ()
- 2) Son bir yıl içerisinde ders kitabı dışında kaç adet kitap okudunuz?
- a) Hiç okumadım.
 - b) 1- 5 arasında kitap okudum.
 - c) 6-10 arasında kitap okudum.
 - d) 11-15 arasında kitap okudum.
 - e) 16-20 arasında kitap okudum.
 - f) 21'den fazla kitap okudum.
- 3) En son ne zaman bir kitabı okuyup bitirdiniz?
- a) Hiç okumadım.
 - b) Hatırlamıyorum.
 - c) 1 – 7 gün arasında
 - d) İki hafta önce
 - e) Bir ay önce
 - f) İki ay önce
 - g) Diğer (Belirtiniz).....
- 4) Son bir yılda yeteri kadar kitap okuduğunuzu düşünüyor musunuz? (Soruyu “Evet” olarak işaretleyenler 6. sorudan devam etmelidir.)
- a) Evet
 - b) Hayır

5) Yeterli sayıda kitap okuyamamanızın sebebi nedir? (En fazla 3 seçenek işaretleyebilirsiniz, en önemli gördüğünüze 1, diğerlerine sıralamaya göre 2 ve 3 yazınız.)

- a) Kitap okumayı sevmiyorum ()
- b) Kitap fiyatları çok yüksek olduğu için alıp okuyamıyorum ()
- c) Televizyon izlemekten daha çok hoşlanıyorum ()
- d) Kütüphanelerde istediğim kitapların olmaması ()
- e) Dersler ve sınavların yoğunluğundan kitap okuyamıyorum ()
- f) Bilgisayar ve internette eğlence amaçlı çok vakit geçiriyorum ()
- g) Arkadaşlarımla vakit geçirmeyi seviyorum ()
- h) Kitap okumanın bir faydası olacağını düşünmüyorum ()
- i) Diğer (Yazınız)..... ()

6) Sizi kitap okumaya kendi isteğiniz dışında kim yönlendirmektedir? (Önem sırasına göre en fazla üç seçenek numaralandırınız.)

- a) Ailem ()
- b) Öğretmenlerim ()
- c) Arkadaşlarım ()
- d) Diğer (Yazınız)..... ()

7) Ders kitapları hariç haftada ortalama kaç saatinizi kitap okuyarak geçirirsiniz?

- a) 1 saatten az
- b) 1 – 2 saat
- c) 3 – 4 saat
- d) 5 – 7 saat
- e) 8 – 10 saat
- f) 10 saat üzeri

8) Daha çok hangi vakitlerde kitap okursunuz?

- a) Her gün boş vaktimin bir kısmını kitap okumaya ayırıyorum.
- b) Sadece hafta sonları kitap okurum.
- c) Ara ve yaz tatillerinde kitap okurum.
- d) Belli bir zamanı yok, fırsat buldukça kitap okurum.

9) Ders kitabı dışında kaç adet kitabınız var?

- a) Hiç yok
- b) 1-10
- c) 11- 50
- d) 51- 100
- e) 101 ve daha fazla

10) Kitap seçiminde en çok neye dikkat edersiniz? (Önem sırasına göre en fazla üç seçenek numaralandırınız. En önemli gördüğünüze 1, diğerlerine sıralamaya göre 2 ve 3 yazınız.)

- a) Kapağına ()
- b) Adına ()
- c) Yazarına ()
- d) Konusuna ()
- e) Tavsiyelere ()
- f) Fiyatına ()

11) En çok hangi türde kitapları okumaktan hoşlanırsınız? (En çok hoşlandığınız türden başlayarak en fazla 3 seçenek numaralandırınız. En sevdiğiniz türe 1, diğerlerine sıralamaya göre 2 ve 3 yazınız.)

- a) Şiir ()
- b) Roman-Hikâye ()
- c) Biyografi-Otobiyografi ()
- d) Araştırma-İnceleme kitapları ()
- e) Fen-Teknik kitapları ()
- f) Tiyatro eserleri ()
- g) Kişisel Gelişim-Psikoloji kitapları ()
- h) Dinî kitaplar ()
- i) Çizgi Roman ()
- j) Diğer (Yazınız)..... ()

12) Okuduğunuz kitaplarda aşağıdaki konulardan hangisini daha çok tercih edersiniz? (Her seçeneğin karşısına uygun gördüğünüz sıklığı (x) ile işaretleyiniz.)

	Sık sık	Bazen	Nadiren	Hemen hemen hiç
Sevgi, özlem, aşk konulu kitaplar				
Kahramanlık ve tarih konulu kitaplar				
Mizahî / Komik Kitaplar				
Kahramanları hayvanlar olan veya hayvanlar dünyasını anlatan kitaplar				
Bilim-Kurgu				
Aile ve ev hayatı				
Gezi				
Macera				
Teknoloji ve buluşlar				
Diğer (Belirtiniz).....				

13) Aileniz size ders kitabı dışında okumanız için kitap satın alır mı?

- a) Hayır almazlar.
- b) Bazen alırlar.
- c) Sık sık alırlar.

14) Okuduğunuz kitabı nasıl temin ediyorsunuz? (En çok kitap temin ettiğinizden başlayarak en fazla 3 seçenek numaralandırınız.)

- a) Satın alıyorum. ()
- b) Halk kütüphanesinden alıyorum. ()
- c) Arkadaşlarımdan ödünç alıyorum. ()
- d) Öğretmenlerimden alıyorum. ()
- e) Okul kütüphanesinden alıyorum. ()
- f) Diğer (Belirtiniz)..... ()

15) Aşağıdaki yargılardan hangisi kitap okuma ile ilgili düşüncenizi yansıtmaktadır?

- a) Kitap okumak, boş zamanları değerlendirmek için bir faaliyettir.
- b) Kitap okumak, insanın zevk (haz) alma duygusuna hitap eder.
- c) Kitap okumak, çağımızda teknolojinin gerisinde kalmış bir etkinliktir.
- d) Kitap okumak, insanın merak duygusunu giderir.
- e) Kitap okumak, insanın bilgi ihtiyacını karşılar.
- f) Nitelikli bir insan olmanın kitap okumayla bir alakası yoktur.
- g) Kitap okumak, kişisel gelişim sürecinde insana bir fayda sağlamaz.
- h) Kitap okumak, farklı düşünceleri tanımayı ve öğrenmeyi sağlar.
- i) Diğer (Yazınız).....

16) Okurken en çok hangi duyguyu yaşarsınız?

- a) Monotonluk
- b) Rahatlık
- c) Zevk alma
- d) Güçlü olma
- e) Sıkıntı
- f) Diğer (Belirtiniz).....

17) Kütüphaneye hangi amaçla gidersiniz?

- a) Sessiz bir ortamda ders çalışmak için.
- b) Kitap, dergi, gazete okumak için.
- c) Kitap ödünç almak için.
- d) Ödevlerimle ilgili araştırma yapmak için.
- e) Diğer (Yazınız).....

18) Kitap dışında en çok ne okursunuz?

- a) Eğlence/ mizah türü dergiler ()
- b) Bilimsel dergiler ()
- c) Basılı gazete ()
- d) İnternet ortamında gazete ()
- e) Hiçbir şey okumuyorum. ()
- f) Diğer (Belirtiniz).....()

19) Bilgisayar ve internetin okuma alışkanlığınız üzerine bir etkisi olduğunu düşünüyor musunuz?

- a) Olumsuz etkisi oluyor.
- b) Herhangi bir etkisi yok.
- c) Olumlu etkisi oluyor.

20) Okuma amacına yönelik olarak elektronik ortamda veya internette ne okursunuz?

- a) Hiçbir şey okumam. ()
- b) Gazete – haber ()
- c) Elektronik kitaplar ()
- d) Çeşitli dergiler (bilimsel, siyasî, sağlık, bilgisayar, oyun, magazin vb.) ()
- e) İçeriği ilgi alanıma giren konularda oluşturulmuş web sayfalarındaki yazıları ()
- f) Sosyal paylaşım sitelerinde yer alan yazıları ()
- g) Diğer (Belirtiniz)..... ()

21) Okuma alışkanlığına sahip olduğunuzu düşünüyor musunuz?

- a) Evet
- b) Hayır
- c) Kısmen

22) Bugüne kadar okuduğunuz kitaplardan sizi en çok etkileyen / en beğendiğiniz üç kitabın ve yazarının adını yazınız.

- 1).....
- 2).....
- 3).....

23) Okumak istediğiniz, planladığınız üç kitabın ve yazarının adını yazınız.

- 1).....
- 2).....
- 3).....

EK 2

T.C.
KIRIKKALE VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.0.71.20.02-799 - 5846
Konu : Anket Çalışması

14 Nisan 2012

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : a) 28.02.2007 tarih ve B.08.0.EGD.0.33.05.311-311/1084 sayılı Makam Onayı ile uygulamaya konulan "Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi."
b) Kırıkkale Üniversitesi'nin 02/04/2012 tarih ve 266 sayılı yazısı

İlgi (a) yönerge kapsamında; araştırma bir ili kapsıyorsa izin işlemlerinin ilgili İl Milli Eğitim Müdürlüğünce, birden çok ili kapsıyorsa Bakanlığımız Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı tarafından sonuçlandırılması hükmüne bağlanmıştır.

İlgi (b) yazı ile; Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencilerinden S.Güneş ALAMDAR'ın hazırladığı; "İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı" konulu tez çalışmasında yararlanmak üzere Ek'te bulunan Okuma Alışkanlığı Tutum Ölçeği ve Anket Formu Örneklerini İlimiz merkezinde ki (Ek'te yer alan) İlköğretim Okullarında 6,7 ve 8. sınıf öğrencilerine 09 Nisan - 31 Mayıs 2012 tarihleri arasında uygulanabilmesi talep edilmektedir.

İlgi (a) yönerge doğrultusunda oluşturulan Araştırma Değerlendirme Komisyonu tarafından düzenlenen Araştırma Değerlendirme Formundaki çalışmanın Müdürlüğümüze bağlı (Ek'teki) ilköğretim okullarında tüm sorumluluğun okul müdürlerine ait olması kaydıyla ve eğitim-öğretimi aksatmadan, gönüllülük esasına dayalı olarak yapılması Müdürlüğümüze uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ve teklif ederim.

H. AKOKUR
Milli Eğitim Müdürü V.

OLUR
10/04/2012

Yusuf Ziya KARACA
Vali a.
Vali Yardımcısı

	Cumhuriyet Meydanı 71100	Web:		
	KIRIKKALE	http://kirikkale.meb.gov.tr		
	Tel : (0318) 224 61 03-04-07-08	e-posta:		
	Faks : (0318) 224 25 59	kirikkalem@meb.gov.tr		